

Dr. W. J. LEYDS
Frankenslag 337
PRETORIA

BUITENGEWONE

Algemeene Vergadering

VAN DE

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK

van Afrika

IN DE

ZUID-AFRIKAANSCH REPUBLIEK,

GEHOUDEN

Woensdag 30 Maart 1898, v.m. 10 uur,

en volgende dagen.

Dr. W. J. LEYDS
Frankenslag 337
's-GRAVENHAGE.

BUITENGEWONE
ALGEMEENE VERGADERING

van de „NEDERDUITSCH-HERVORMDE KERK”
in de Zuid-Afrikaansche Republiek, gehouden
Woensdag 30 Maart 1898 v.m. 10 uur en
volgende dagen.

De Voorzitter van de vorige vergadering Ds. M. J. Goddefroy van Pretoria opent de vergadering, verzoekt Gezang 3 vs. 1 te zingen, leest Psalm 99 en gaat voor in het gebed. Daarna spreekt Z.Eerw een enkel woord van welkom.

De geloofsbrieven worden ingediend en overgegeven aan eene Commissie, bestaande uit de Br. C. W. du Toit, van Schalkwijk en J. J. Prinsloo. De vergadering ver-
gagt voor 15 minuten.

Na de verdaging rapporteert de Commissie, dat de geloofsbrieven in orde zijn, maar dat enkele afgevaardigden nog ontbreken.

De Vergadering blijkt te zijn geconstitueerd als volgt:

Ds. M. J. Goddefroy, predikant van Pretoria, c. a.

Ds. Jac. van Belkum, predikant van Rustenburg, c. a.

Ds. C. W. du Toit, predikant van Potchefstroom.

Ds. A. Lagerwey, predikant van Heidelberg, c. a.

Van Pretoria: de BBr. A. J. de Lange; J. G. Duve-
age; J. J. Prinsloo; N. M. Prinsloo; J. N. Roetz; J. G.
Minnaar; C. J. Joubert; H. P. A. Pretorius; W. van
Manen.

Van Pretoria, ressorteerend onder Ds. C. W. du Toit: de BBrs. A. D. W. Wolmarans; B. D. Esterhuyse; T. A. Smit; C. J. Marais.

Van Potchefstroom: de BBrs. P. J. Botha; M. J. Wolmarans; N. M. S. Prinsloo; G. C. Lindeque; Th. F. Steyn; P. J. van der Westhuysen; J. S. Perold; J. C. van de Merwe; W. G. Klerck.

Van Rustenburg: de BBrs. S. F. Malan; J. S. Esterhuysen; J. H. Boshoff.

Van Middelburg: de BBrs. D. E. Erasmus; B. J. van Dijk; B. C. Spies; H. S. Boshof, sec. P. R. Botha.

Van Krugersdorp: de BBrs. M. W. Vorster; A. S. Naudé; J. H. J. Prinsloo.

Van Standerton: de BBrs. D. P. J. van Schalkwijk; G. P. Roetz; W. M. J. Breytenbach; J. N. H. Grobler, sec.; A. C. Duvenage.

Van Johannesburg: de BBrs. van Bruggen; J. F. Scholtz.

Van Roosenekal: de BBrs. M. J. Willemse; F. W. J. Smit; G. Malan; J. F. J. Wolmarans.

Van Klerksdorp: de BBrs. N. A. van Herwaarden; B. H. Pieterse; J. J. Marais; F. W. Ernst; P. F. Janse van Vuuren.

Van Mokwassie: de BBrs. W. J. Stoltz; J. C. Swane-poel; P. J. Jonker; J. F. Janse van Rensburg.

Van Lichtenburg: de BBrs. W. C. Swarts; M. P. Basson; J. G. Benade.

Van Wolmaransstad: de BBrs. G. P. Bredenhann; G. P. Rossouw; N. P. Janse van Rensburg.

Van Marico: de BBrs. P. C. Basson; F. A. Blignant.

Van Heidelberg: de BBrs. J. H. Jacobs; P. D. Jacobs; W. W. Pretorius; S. F. Bronkhorst; C. J. Pretorius; J. A. Venter.

Van Zoutpansberg: de BBrs. J. I. Venter; C. G. Buytendach; M. J. Pos.

Van Ventersdorp: de BBrs. M. C. Rijkaart; A. Röscher; R. A. Buytendach.

Van Venterskroon: de BBrs. B. M. Janse van Vuuren; D. F. Kruger.

Van Wakkerstroom: de BBrs. L. C. Faljaard; G. G. van Deventer.

Van Dullstroom: de BBrs. L. Laubscher; J. H. Jan-son Jr.; P. J. Vermaak.

Als Voorzitter wordt vervolgens gekozen Ds. M. J. Goddefroy met 40 stemmen tegen Ds. Lagerwey met 27 stemmen.

Als scriba Ds. J. van Belkum met 73 stemmen tegen Ds. du Toit met 2 stemmen.

Als secundus Voorzitter wordt gekozen Ds. A. Lagerwey met 37 stemmen en Ds. du Toit als secundus-Scriba met 36 stemmen.

De vergadering besluit met meerderheid van stemmen te vergaderen 's morgens van 9—12 en 's middags van 2—5 uur.

De vergadering verdaagt tot 2 uur.

's Middags 2 uur.

Tegenwoordig is nog Br. J. H. Boshoff van Rustenburg, die de presentielijst teekent.

Br. N. M. S. Prinsloo vraagt terug te komen op het besluit van hedenmorgen over de uren van vergadering en stelt voor te besluiten, dat de namiddag-zitting zal aanvangen ten 3 uur en zal sluiten om 6 uur. Dit wordt besloten, omdat sommige BBrS. te ver af wonen.

Br. F. Ernst stelt voor: de vergadering besluit de bijeenkomsten alleen toegankelijk te stellen voor leden der Ned. Herv. Kerk. Dit voorstel wordt gesecondeerd door Ds. van Belkum.

Daar in de discussie blijkt, dat dit is tegen de wet, en men vreest, dat het een verkeerden indruk zal maken, wanneer deze vergadering tegen de gewoonte van het land niet voor alle menschen toegankelijk is, wordt met meerderheid van stemmen aangenomen het amendement van Br. A. D. W. Wolmarans, gesecondeerd door Br. N. M. S. Prinsloo.

„De vergadering wordt gehouden met open deuren, tenzij zij in een speciaal geval besluit, met gesloten deuren te vergaderen en alle rapporteurs van dagbladen uit te sluiten.”

Aan de orde is: de Brief van den Scriba Synodi der Ned. Geref. Kerk in Zuid-Afrika, ré over en weer preeken. Deze brief wordt door den Scriba gelezen.

De Voorzitter vraagt of de vergadering dezen brief wil behandelen of met de andere brieven over dezelfde zaak aan eene Commissie overgeven.

Br. J. S. Esterhuyse wil niet meer antwoorden op dezen brief.

Br. A. D. W. Wolmarans meent, dat het geen direct antwoord is op onze vraag, maar dat wij er weinig aan kunnen doen, omdat de Ned. Geref. Kerk in Z.-Afr. dit punt in hare wet heeft geregeld. Hij wenscht eerst de brieven te bespreken en dan eene Commissie te benoemen.

Br. Röscher zegt, tegen over en weer preeken geweest te zijn, maar is tevreden met dit antwoord en meent de Ned. Ger. Kerk te kunnen bedanken voor haar brief.

Br. W. Swarts meent ook, dat antwoord onnoodig is, maar wil weten, wie gevraagd heeft om over en weer te preeken.

De Voorzitter antwoordt, dat in onze kerk was dienst gedaan door predikanten uit de Kaap-Kolonie en dat men, niet wetende of deze allen wel een radicaal hadden, een vaste regeling begeerde.

Br. Pieterse stelt voor: „De vergadering erkenne beleefdelyk de ontvangst van dezen brief en gaat over tot de orde van den dag.”

Br. A. D. W. Wolmarans, gesecondeerd door Br. T. Smit stelt voor: alle correspondentie over deze zaak te verwijzen naar eene Commissie van zeven leden, te benoemen uit deze vergadering om zoo spoedig mogelijk daarover rapport uit te brengen.

Ds. C. W. du Toit meent, dat de brief van de Gereformeerde Kerk in de Z. A. Rep. belangrijker is dan die der Kaapkolonie en wenscht de zaak eerst te bespreken.

Br. van Bruggen vreest, dat wij zonder Commissierapport te lang zullen spreken en wenscht dus zulk een rapport als leiddraad.

Het voorstel van Br. Wolmarans wordt daarna aangenomen en op voorstel van Br. J. Duvenage, gesecondeerd door Ds. Goddefroy, als commissie benoemd: Ds. van Belkum, Ds. du Toit, Ds. Lagerwey, en de BBrs.: Willemse, A. D. W. Wolmarans, N. M. S. Prinsloo en A. J. de Lange.

Aan de orde: punt 12 van de agenda:

Voorstel Witfontein: „Oprichting van een Week- of Maandblad, als orgaan van de Ned. Herv. Kerk in de Z. Afr. Republiek.”

De Voorzitter zegt: alle kerken hebben hunne couranten. Het wordt tijd, dat wij ook de onze krijgen.

Br. J. van Bruggen wenscht ook zijne blijdschap over dit beschrijvingspunt uit te drukken en zegt, dat het tot uitvoering moet komen.

De Scriba is het hiermede eens en meent, dat wij eene courant kunnen krijgen als wij maar willen.

De BBr's. Röscher en van Herwaarden wenschen niet in te staan voor vijf exemplaren, maar zijn voor het blad.

Br. N. M. Prinsloo, sec. Br. Roetz doet het volgende voorstel: „De vergadering besluite eene courant op te richten, die eens of tweemaal per maand zal worden uitgegeven en dat elk afgevaardigde in staat voor vijf exemplaren gedurende twee jaar, de som van 10/ per jaar en per exemplaar niet te boven gaande.”

Dit wordt aangenomen met 61 tegen 14 stemmen. Eene Commissie zal morgen worden benoemd.

Daar de tijd verstreken is, verdaagt de Voorzitter de vergadering tot morgen 9 uur en sluit Ds. du Toit met dankzegging.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM,
Scriba.

(w. g.) M. J. GODDEFROY,
Praeses.

DONDERDAG, 1 April 1898 voormiddag 9 uur.

De Voorzitter laat zingen Psalm 134 : 1, 2; de Scriba doet het gebed.

De vergadering geopend zijnde, blijkt, dat nog zijn gekomen de BBr's W. G. Klerck van Potchefstroom, L. C. Taljaard en G. C. van Deventer van Wakkerstroom, J. H. Janson Jr. en L. Laubscher van Dullstroom.

Ingekomen is een brief van den heer C. J. Joubert, die mededeelt, dat hij wegens drukke bezigheden niet kan komen, welke brief voor kennisgeving aangenomen wordt.

Een brief van Ds. Spoelstra, berichtende, dat hij bereid is voor de vergadering te verschijnen, voor kennisgeving aangenomen.

De Voorzitter herinnert aan de vergadering, dat Ouderling W. G. Klerck ter vergadering is verschenen en vraagt aan de vergadering of nu niet eerst de brief behandeld moet worden, door dien Ouderling geschreven aan de Commissie in Holland, zijnde deze brief, volgens

besluit der vorige vergadering, het eigendom dezer vergadering geworden, terwijl de behandeling daarvan des tijds niet doorging, omdat genoemde Br. Ouderling toen niet tegenwoordig was.

Daar het blijkt, dat van de besloten vergadering in 1897 geen notulen zijn, ontstaat de vraag, wat toen besloten is.

Vele leden zijn van meening, dat de brief aan de Algemeene Commissie is toegezonden; anderen, dat de zaak is afgedaan.

Ds. du Toit meent, dat de vergadering van de orde afwijkt en wil de zaak behandeld hebben aan het einde der vergadering.

Vele leden verklaren van den brief niets te weten en willen dien hooren of weten niet, wat te doen.

Br. Klerck betuigt zijn spijt, dat hij oorzaak is van oponthoud, beschouwt de zaak als eene persoonlijke quaestie, maar wil broederlijk handelen.

Vele leden willen terstond behandeling der zaak.

Na eene verdaging stelt Ds. Lagerwey, gesecondeerd door de BBr's. J. J. Prinsloo en Roetz voor, de vergadering alleen toegankelijk te stellen voor leden der kerk.

Dit wordt aangenomen met tegenstem van Ds. Goddefroy en Br. Klerck.

Er zijn nu vijf voorstellen.

1. Ds. du Toit, sec. N. M. S. Prinsloo: De vergadering besluite deze zaak te behandelen bij punt 16 van de agenda.

2. M. W. Vorster, sec. A. Röscher: De vergadering besluite, nu niet verder te gaan, maar deze zaak eerst te behandelen.

Het eerste voorstel in stemming gebracht wordt verworpen, daar slechts 14 voor stemmen.

Het tweede wordt aangenomen met 14 tegen 32 stemmen.

Daardoor zijn de andere voorstellen vervallen, die aldus luiden:

3. Br. van Dijk, sec. Roetz, stelt voor: De vergadering besluite onmiddellijk de zaak te behandelen.

4. Br. Janson, sec. Laubscher: De vergadering beoeme eene commissie van 5 leden afgevaardigden, in wier handen de bewuste brief zal worden gesteld, ten einde deze vergadering te rapporteeren of de inhoud daarvan een persoonlijke quaestie bevat of wel de belangen der Ned. Herv. Kerk raakt en in het laatste geval

den brief met rapport dier Commissie in deze vergadering te behandelen.

5. Br. J. van de Merwe, sec. J. S. Perold: De vergadering besluite dezen brief te verwijzen naar de Kerkelijke Commissie.

Ds. C. W. du Toit heeft tegengestemd:

1. Omdat er geen reden is, waarom wij van de orde moeten afwijken;

2. Omdat andere afgevaardigden, tegen welke ook een zaak hangende is, niet op zulk eene wijze ontvangen worden en het ons niet past met tweeërlei maat te meten.

3. Omdat deze behandeling naar zijn inzien eene belediging is voor Br. G. W. Klerck en voor den Eerw. Kerkeraad, die hem afgevaardigd heeft.

Ook de BBr. Taljaard en Kruger verzoeken aantekening van hun tegenstem, omdat zij voor eene commissie zijn.

Br. Klerck verzoekt ook aantekening van zijn tegenstem.

Br. Janson, sec. Laubscher, dient nu zijn voorstel weder in, als een nieuw voorstel (zie boven No. 4).

Br. M. J. Pos, sec. J. S. Venter, stelt voor: De vergadering besluite de zaak terstond in haar midden te behandelen.

De BBr. A. Röscher en Janson vragen: Waar is de brief?

Br. A. D. W. Wolmarans is voor eene Commissie, mits ook Br. Klerck kan worden gehoord.

Br. Willemse: Ik ken den brief niet. Vele leden willen dien eerst hooren.

Op voorstel van Br. Ernst wordt de discussie gesloten.

Daar het middag is, verdaagt de Voorzitter de vergadering.

Namiddag 3 uur.

De Voorzitter opent de vergadering.

De Scriba leest een telegram van Br. Prinsloo van Krugersdorp, die niet kan komen, omdat zijne vrouw ziek is; en een brief van Br. C. J. Marais, die mededeelt, dat hij niet langer kan blijven en verlof verzoekt heen te gaan.

Over het voorstel Ernst ontstaat weer eene langdurige discussie, omdat vele leden den brief niet kennen.

Eindelijk wordt het voorstel Janson—Laubscher in stemming gebracht en verworpen met 32 tegen 48 stemmen en het voorstel Pos—Venter aangenomen met 42 tegen 38 stemmen.

Br. Klerck protesteert tegen het lezen, omdat de brief aan een privaat persoon is gericht en het tegen de kerkwet is, dat hij geen kennis droeg van deze zaak, en geene getuigen heeft om zijn bewering te bewijzen.

De Voorzitter antwoordt: de brief is beslist niet geschreven aan een privaat persoon, maar aan de Commissie, die zich gevormd had in Holland om hulp te verleen en aan onze Kerk, zooals ook blijkt uit het hoofd van dien brief.

De Scriba leest den brief

Br. van Herwaarden, sec. Br. B. Janse van Vuuren stelt na lezing voor: De vergadering besluite dezen brief naar eene Commissie te zenden van 5 leden voor rapport en aanbeveling in deze vergadering.

Br. A. D. W. Wolmarans wensch als amendement „met bevoegdheid getuigen te hooren.”

De Voorzitter wensch als amendement „om nog in deze vergadering rapport uit te brengen.”

Br. Klerck zegt, dat hij Maandag moet vertrekken.

Daar deze amendementen door voorstellers worden overgenomen, wordt het voorstel aangenomen met tegenstem van Ds. du Toit.

Tot stemming overgaande voor 5 leden blijkt de uitslag te zijn, dat verkregen hebben:

Br. M. W. Vorster, 33, Ds. Lagerwey 30, A. D. W. Wolmarans 31, Br. Janson 24, Br. N. M. S. Prinsloo 24, Br. N. van Herwaarden 28, Ds. van Belkum 22, Ds. Goddefroy 19, Br. G. P. Roetz 19, Br. M. J. Wolmarans 18 en vele andere BBr's. een kleiner getal.

Niemand heeft de volstreckte meerderheid.

Het blijkt, dat zij die de meeste stemmen hebben, reeds in andere Commissies zijn benoemd. Hiertegen is groot bezwaar, omdat daardoor de behandeling vertraagt kan worden. Daarom worden de volgende voorstellen ingediend:

1e. Br. Willemse, sec. Br. van Schalkwijk: De vergadering besluite de 5 leden te benoemen, die het naastvolgend aantal stemmen hebben.

2e. Br. A. D. W. Wolmarans: De vergadering besluite te kiezen uit de 10 leden, die het naastvolgend aantal stemmen hebben.

3e. Br. Janson, sec. Laubscher: De vergadering houde opnieuw vrije stemming.

In stemming gebracht, wordt het voorstel Br. Willemse aangenomen en als benoemden aangewezen de BBrS. M. W. Vorster, J. H. Janson Jr, N. van Herwaarden, G. P. Roetz en Ds. Goddefroy.

Br. Janson heeft tegengestemd, omdat deze stemming volgens zijne meening is tegen het Reglement, daar er geen stemming met uitsluiting mag plaats hebben.

Br. A. D. W. Wolmarans zegt. Als reden van tegenstemming geef ik op, dat de wijze van stemming in strijd is met den geest van onze kerkwet en in strijd met den regel, die in onze Republiek gevolgd wordt, dat er over 3 voorstellen te gelijk gestemd wordt.

De BBrS. Klerck, M. J. Wolmarans. Ds. C. W. du Toit en Ds. van Belkum hebben tegengestemd, omdat de Voorzitter als belanghebbende in de Commissie zit. De Voorzitter antwoordt Br. Wolmarans geen kennis te dragen van zulk een regel, die voor alle vergaderingen bindend zou zijn en meent, dat met ver!of van de vergadering de stemming in elke vergadering kan plaats vinden op de beste wijze, door die vergadering zelf te bepalen.

Aan de orde is nu de benoeming eener Commissie voor de courant.

Br. A. D. W. Wolmarans stelt voor: als commissie aan, te wijzen 4 Broeders uit de gemeente Witfontein met haren Voorzitter.

In stemming gebracht, wordt het voorstel Br. A. D. W. Wolmarans aangenomen met 53 stemmen. Daar echter de BBrS. van Witfontein zeggen, het niet te willen aannemen, besluit de vergadering de zaak op te dragen aan de door Br. van Bruggen genoemde commissie, die nu voorgesteld had als leden dier commissie de BBrS. M. J. Wolmarans, A. S. Naudé, M. J. Pos, F. W. Ernst. J. van Bruggen.

Ds. du Toit stelt ook voor Br. A. Röscher.

Daar Br. M. J. Wolmarans zich excuseert, neemt Br. J. van Bruggen Br. A. Röscher over.

Na het zingen van Ps. 118:7 en gebed door Br. Lagerwey, verdaagt de vergadering tot morgen negen uur.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM,

Scriba.

(w. g.) M. J. GODDEFROY,

Voorzitter.

Vergadering van 1 April 1898. VRIJDAGMORGEN.

Gezongen Gezang 4:1. De Voorzitter doet het gebed en opent de vergadering. Alle leden tegenwoordig volgens presentielijst. De notulen worden voorgelezen en na velerlei wijzigingen geteekend.

De Scriba leest voor een brief van broeder P. C. Basson, waarin hij vraagt, dat de vergadering in den geest der liefde mag worden voortgezet.

Br. Vorster zegt, dat hij op de agenda ziet, dat er nog bezwaren zijn ingebracht tegen sommige broeders, die zitting hebben en wenscht nu, dat deze bezwaren het eerst worden behandeld. Hij stelt voor punt 5 en 6 van de agenda nu eerst te behandelen; dat wordt gesecundeerd door Br. Naudé. Br. van Herwaarden spreekt over den brief van Ds. Spoelstra en vraagt, of hij niet ter vergadering zal worden opgeroepen. Br. A. D. W. Wolmarans en Ds. C. W. du Toit en Br. Janson spreken in denzelfden geest. Ds. Lagerwey zegt, dat punt 4 van de agenda eerst moet behandeld worden, daar het verslag van de Alg. Comm. de inleiding tot de zaak is.

De Voorzitter stelt nu aan de orde punt 4 van de agenda: Het verslag der Algemeene Commissie.

Met verlof der vergadering geeft de Voorzitter den voorzittershamer over aan den Vice-Voorzitter, omdat zijn naam in deze zaak voorkomt.

De vergadering verdaagt voor 10 minuten.

Na de verdaging neemt de Vice-Voorzitter den voorzittersstoel in. Hij stelt voor, dat het verslag der Commissie wordt gelezen.

Br. Klerck vraagt, of hij een voorstel mag doen om Ds. Spoelstra ter vergadering te roepen, daar deze Maandag moet heengaan. De Voorzitter zegt, dat deze zaak niet aan de orde is.

Daar er geen verslag als zoodanig door de Algem. Commissie is opgemaakt, zegt de Scriba, dat hij de notulen dier vergadering zal voorlezen, opdat de vergadering wete, wat er geschied is.

Ds. Goddefroy vraagt inlichtingen, waarop de Scriba den brief leest van Ds. Spoelstra van 20 Januari 1898.

Ds. Goddefroy verlangt, dat de woorden van den brief zuiver zullen worden weergegeven.

Br. Klerck vraagt, of zijn voorstel niet aan de orde is.

De Voorzitter zegt, dat het verslag der Commissie aan de orde is.

De Scriba heeft bezwaar in de notulen der Algemeene Commissie vergadering te veranderen, aangezien hij zegt, dat in gearresteerde notulen geene veranderingen kunnen worden gebracht.

Br. Wolmarans merkt op, dat in gearresteerde notulen geene veranderingen mogen gebracht worden, maar dat een verslag door eene vergadering kan worden gewijzigd, wat sommige artikelen betreft.

Ds. Goddefroy wil dan een verslag hebben en begeert, dat letterlijk wordt overgenomen, wat in geschrifte voor die vergadering is gebracht en de zinsneden dan ook letterlijk in de notulen worden weergegeven.

Br. Wolmarans wenscht op de notulen aan te merken, dat hij op den avond van 24 November niet tegenwoordig was wegens ziekte.

Br. Vorster vraagt, waarom hij is opgeroepen als lid der Algemeene Commissie.

De Scriba zegt, dat art. 1, hfd. 2 der wet hem daartoe recht geeft

Br. Vorster merkt op, dat hij niet schriftelijk kennis gegeven heeft, dat hij niet zou komen, maar dat de Scriba het wist.

Ds. Goddefroy vraagt, of de vergadering niet was opgeroepen om een bezwaarschrift van Ds. Goddefroy te behandelen, en dat ter elfder ure ook een brief inkwam van Ds. Spoolstra, die toen niet meer tot de kerk behoorde.

De vergadering verdaagt tot des namiddags 3 uur.

Om 3 uur heropent de Voorzitter de vergadering. Ds. Goddefroy vraagt verlof over een persoonlijk feit te spreken. Dit toegestaan zijnde, zegt hij, gisteren-avond twee malen tegenover een broeder het woord „dwalen” gebruikt te hebben, zonder te weten, dat dit in de Afrikaansche spreekwijze een hard woord was. In Holland heeft dit woord geen harde beteekenis, en zegt dus, dat het hem leed doet, dit woord te hebben gebruikt, daar hij niemand heeft willen zeer doen en zal het woord niet weder gebruiken. Hij wenscht de juiste datums te hebben van de ingeleverde stukken, waarvoor de Alg. Commissie was saamgeroepen.

De Scriba heeft de stukken gerangschikt naar den datum van schrijven en zegt, dat hij meende, dat de Alg. Commissie niet alleen te doen had met deze stukken, maar volgens kerkwet, ook met al hetgeen haar omtrent de geschillen ter oore was gekomen.

Ds. Goddeyroy vraagt, wanneer de grieven van Ds. Spoelstra bij den Scriba waren ingekomen.

De Scriba zegt, dat het boekdeel hem was ter hand gesteld den avond vóór de zitting of den morgen van den 24sten November vóór de zitting.

Ds. Goddefroy vraagt of het niet beter is in de notulen op te nemen, dat de Alg Commissie was saamgeroepen om het bezwaarschrift van Ds. Goddefroy te behandelen, opdat het niet zou schijnen, alsof de zaak eenvoudig was een geschil tusschen twee predikanten.

Br. Janson vraagt, hoe het verslag dan moet worden opgesteld.

De Scriba zegt, wij hebben met feiten te doen, daar de stukken toch vóór de zitting waren ingeleverd en er geschil is tusschen twee predikanten.

Br. C. J. Joubert wenscht te weten of de Alg Commissie op het bezwaarschrift van Ds. Goddefroy was opgeroepen en waarom hij dan niet is opgeroepen.

De Scriba zegt: Br. Joubert te hebben opgeroepen voor de vergadering van 3 November, maar hem niet te hebben opgeroepen volgens besluit voor de vergadering van 24 November.

Br. Joubert zegt den brief nooit ontvangen te hebben.

De Scriba zal een verslag leveren tegen de volgende week en Br. van Bruggen hoopt, dat daarin alle punten, die besproken zijn, zullen worden ingevoegd.

De Voorzitter brengt nu aan de orde punt 5 der agenda. De Scriba leest de klacht van Ds. Goddefroy.

Br. Klerck vraagt: of het nu niet tijd is, zijn voorstel om Ds. Spoelstra op te roepen, te behandelen.

De Voorzitter zegt: dat is nu nog niet de tijd.

Deze klacht van Ds. Goddefroy blijft bestaan, maar Ds. Spoelstra heeft na de inlevering van die klacht, voor goed met de kerk gebroken en wij hebben geen jurisdictie over hem.

De Scriba leest den brief van Ds. Spoelstra, d.d. 12 October 1897 en verklaart, dat hij het eens is met den Voorzitter, dat wij geen jurisdictie hadden over Ds. Spoelstra tot 20 Januari 1898, toen deze zijn brief van 12 October 1897 terugtrok.

De Scriba, gesecondeerd door Br. Klerck doet het volgende voorstel:

„De Algemeene Vergadering spreke zich uit over de vraag, of, na al hetgeen geschied is, Ds. Spoelstra nog lidmaat is der kerk.”

De Scriba leest nog eenmaal den brief van Ds. Spoelstra, d.d. 20 Januari 1898 voor.

Br. Wolmarans zegt: het voorstel is eene gevaarlijke zaak. Deze Algemeene Vergadering is niet gerechtigd over het lidmaatschap van een ander te oordeelen, maar denkt, dat de brief van 20 Januari moet worden besproken.

Br. Joubert zegt: dit is een teedere zaak en moet wel degelijk goed overwogen worden, voordat men zoo maar tot stemming overgaat, want dit is een teer punt. Maar als Ds. Spoelstra voor de vergadering komt en zegt, dat hij zijn breken terugtrekt en dat hij zich weer onderwerpt aan de kerkorde, dan kan de zaak worden overwogen.

Br. van Bruggen zegt, dat iemand, die met woord verklaart en in geschrift kennis geeft voor goed met de kerk te breken, die wegloopt en in andere kerken dienst doet, niet zoo maar alleen eene zinsnede kan terugnemen om de stukken te verkrijgen, die hij noodig heeft, om in eene andere kerk te komen. De zinsnede, die Ds. Spoelstra wenscht teruggenomen te zien, verliest alle kracht, omdat door hem geen enkel bewijs van berouw wordt gegeven, omdat die zinsnede gevolgd wordt, door vele beschuldigingen tegen de BBrS. en inzonderheid tegen een der Broeders-Leeraren, en verder door dreigementen aan het adres van kerkelijke vergaderingen en het dicteeren van hetgeen zij te besluiten hebben.

Br. van Schalkwijk zegt, dat Ds. Spoelstra voor goed met ons heeft gebroken.

Br. Klerck als secondant is van meening, dat de eerste brief niet meer bestaat, want in de tweede trekt hij (Ds. Spoelstra) dezen in.

Br. N. M. Prinsloo zegt: volgens art. 3 der kerkwet is Ds. Spoelstra geen lidmaat meer der kerk; volgens mijne opvatting.

Br. N. M. S. Prinsloo denkt, als Ds. Spoelstra voor goed gebroken heeft en voor goed terugtrekt, dan is het laatste zoo goed als het eerste.

De vergadering verdaagt voor 10 minuten.

Br. Naudé geeft kennis, dat hij deze week niet langer kan zitten.

Br. van Maanen stelt voor, dat Ds. Spoelstra hier zal worden opgeroepen. Br. Röscher secundeert.

Ds. Goddefroy geeft advies, leest de artt. der Wet daarop betrekking hebbende voor, en zegt, men wordt lidmaat der kerk volgens art. 2 der Alg. Bepalingen,

door geloofsbelijdenis, door van het lidmaatschap der Ned. Herv. kerk in andere staten of landen deugdelijke bewijzen over te leggen, door den doop in de kerk. Men houdt op lidmaat der Ned. Herv. K. te zijn, wanneer men, door woord en daad duidelijk toont zich af te scheiden of, door zich de kerkelijke gemeenschap onwaardig te maken (Art. 3 der Algem. Bep.) en dat men weer lidmaat wordt door langs den wettelijken weg zich aan te melden en den gewonen loop van zaken te volgen.

Een voorstel van Br. C. J. Joubert, gesecondeerd door Br. Vorster, wordt ingediend. Dit voorstel luidt aldus:

„De Algemeene Verg., den brief van Ds. Spoelstra d.d. 20 Januari 1898 in overweging genomen hebbende, vindt dien brief niet heel duidelijk en besluit Ds. Spoelstra gelegenheid te geven voor deze vergadering te verschijnen, ten einde aan haar de verlangde inlichtingen te geven op bovengemelden brief, waardoor deze vergadering in staat kan gesteld worden een definitief besluit te nemen.”

Voorstel van Br. J. N. H. Grobler, gesecondeerd door Br. M. J. Breitenbach wordt ingediend en luidt als volgt:

„Deze vergadering, gehoord hebbende zekeren brief d.d. 20 Januari 1898 en geteekend door Ds. C. Spoelstra, ziende dat deze brief niet geheel duidelijk is, besluit niet verder op deze zaak in te gaan en Ds. Spoelstra op te roepen ter vergadering te verschijnen op morgen Zaterdag 2 dezer ten half 10 ure ten einde gemelden brief toe te lichten.

De Scriba zegt, hij is bevreesd, dat men denkt, dat hij partijdig is voor Ds. Spoelstra, maar verklaart, dat het ook zijne meening is, dat Ds. Spoelstra voor goed met de kerk had gebroken en dus geen aanspraak kan maken op de gevraagde getuigschriften; dat verder Ds. Spoelstra door telkens onaangename brieven te schrijven, waarin hij allerlei voorwaarden stelt, het terugroepen moeilijk aanneembaar maakt, maar dat hij in den geest der liefde hem toch weer zou willen aannemen.

Br. Wolmarans zegt, dat hij de verklaring van Ds. Goddefroy omtrent het woord „dwalen” gaarne aanneemt en vraagt inlichtingen omtrent den bepaalden tijd, wanneer Ds. Spoelstra moet komen

Aangezien er broeders zijn, die verklaren, dat bij aanneming van het voorstel Joubert—Vorster zij den tijd van verschijnen van Ds. Spoelstra willen voorstellen, wordt het voorstel Grobler—Breitenbach om tijdsbeker-

ting teruggetrokken; ook het voorstel van Manen—Röscher wordt om diezelfde reden teruggenomen.

Het voorstel Joubert—Vorster wordt vervolgens in stemming gebracht en algemeen aangenomen.

Br. N. J. Prinsloo stelt nu voor: „De vergadering zende Ds. Spoelstra afschrift van het genomen besluit en bepale geen tijd van verschijnen.” Dit voorstel wordt gesecc. door J. J. Prinsloo.

Br. A. D. W. Wolmarans, sec. van Deventer, stelt voor: De Scriba zende Ds. Spoelstra afschrift van dit besluit, hem tevens mededeelende, dat indien hij van die gelegenheid gebruik wil maken, deze hem zal gegeven worden op morgen 2 April des voormiddags half tien.

Na eenige discussie ozer deze beide voorstellen, wordt het eerste voorstel bij hoofdelijke stemming verworpen met 45 tegen 32 stemmen.

Na het zingen van Psalm 103:1 en gebed van Ds. du Toit, sluit de Voorzitter de vergadering.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM, (w. g.) A. LAGERWEY Wz.,
Scriba. Sec.-Praes.

Vergadering van ZATERDAG 2 April 1898, des morgens om 9 uur.

De vergadering wordt geopend met het zingen van Gezang 52 vers 8. De Vice-Voorzitter doet het gebed.

De notulen worden gelezen en gearresteerd.

Ds. Spoelstra komt onderwijl ter vergadering.

Alle leden tegenwoordig volgens presentielijst.

De Voorzitter, Ds. Lagerwey, stelt aan de orde het vragen van inlichtingen aan Ds. Spoelstra re zijn brief d.d. 20 Januari 1898.

De Scriba leest den brief voor.

De Scriba, het woord nemende, vraagt Ds. Spoelstra het volgende: „Ds. Spoelstra, is de bedoeling van Uwen brief d.d. 20 Januari 1898 deze, dat gij herroept, onvoorwaardelijk, Uw breken met de N. H. K.; dat gij U weder geheel en al wilt onderwerpen aan de Kerkelijke besturen als lidmaat? Beloofd gij ook, volgens Uwen beroepsbrief het Evangelie te verkondigen en getrouw alles te doen, wat den Evangeliedienaar betaamt en volgens de akte van onderteekening U te onderwerpen aan de kerkelijke tucht en U stiptelijk overeenkomstig onze kerkelijke reglementen te gedragen?”

Ds. Spoelstra: Ik dank U voor de gelegenheid, die gij mij geeft om mij te doen antwoorden op Uwe vragen, en inlichtingen te geven. Ik wil trachten alle animositeit te vermijden, daar wij hebben geleerd met hardheid niets verder te komen. De woorden in mijn brief d.d. 20 Januari 1898, „dat ik voor de Algemeene Commissie niet zal verschijnen (hoewel ik mij bereid verklaar haar schriftelijk op hare eindconclusie te antwoorden) en dat ik geen godsdienstoefeningen meer zal houden in de Herv. Kerk, *waarmede ik voor goed gebroken heb,*”

bedoelen, dat ik niet alleen de laatste woorden, maar de geheele zinsnede herroep. Ik heb mij ter beschikking van de Alg. Commissie gesteld, ofschoon ik niets wist van klachten en zelfs nu geene agenda van de vergadering heb ontvangen, omdat ik wilde, dat de zaak uit de wereld zou komen. Toen ik den 1^{den} October aan den Kerke- raad van Pretoria, e. a. gevraagd heb om akte van ontslag, is mij die geweigerd op grond van art 3 der Alg. Bepalingen. Ik zeg, dat ik mij wederom ter beschikking van deze vergadering stel, als vroeger, om in Uw midden mijn ambt waar te nemen, alleen voorloopig voor den tijd, dien ik nog van de twee jaren te vervullen heb, om te toonen, dat ik niets liever wil, dan mij volkomen te onderwerpen aan kerkwet en belijdenis

De Scriba vraagt om een onomwonden antwoord.

Ds. Spoelstra zegt, dat hij wederom zich als vroeger ter beschikking dezer Alg. vergadering stelt. Ik ben gekomen om U dit voorstel te doen: ik wil nog aan de Commissie in Nederland schrijven, dat ik heb teruggeroepen.

Op de vraag van den Voorzitter, of de Scriba tevreden is met dit antwoord, zegt deze, dat de vergadering dat beoordeelen moet.

Br. Klerek zegt: het is hem een genot hier te zijn, daar Ds. Spoelstra zóó zijn bedanken terugtrekt.

Br van Herwaarden vraagt, of hij volgens brief alles herroept, niet voor een tijd, maar voor goed.

Ds. Spoelstra zegt, uitgezonden te zijn door eene Commissie in Holland. De overeenkomst was, ik zou twee jaren hier dienen; na dien tijd kon de kerk mij beroepen; ik verklaar mij bereid aan de moeilijkheden een einde te maken en wensch geen contractbreker te zijn.

Br. van Herwaarden: U hebt een contract aangegaan, maar U hebt geschreven, dat U voor goed breekt met de N. H. K.; meent U, dat dit in Holland niet bekend is, en zal de Commissie daar Uel. genadig zijn?

Ds. Spoelstra: Ik heb die uitdrukking in drift gedaan. Ik heb er spijt van, maar ik vraag geen genade, maar recht; of nôch genade nôch recht, maar liefde.

Br. Vorster: Ds. Spoelstra moet uitleggen, wat zijne meening is met den brief.

De Scriba vraagt aan Ds. Spoelstra: er zijn geruchten, rumoeren, beschuldigingen, dat U alleen Uwe stukken vraagt, om over te gaan naar eene andere kerk. Zeg mij, als eerlijk man tegenover eerlijk man, in tegenwoordigheid van deze vergadering en van God: is dit waar of onwaar? Ik vraag alleen: is dit waar of onwaar?

Ds. Spoelstra: Ik kan die vraag niet beantwoorden. Wat ik zal doen na 6 maanden, weet ik niet. Wat ik in de toekomst doen zal, weet ik niet. Of ik een beroep zal aannemen in deze kerk, zal ik met God en mijn geweten beantwoorden.

De Scriba zal geen vragen meer doen.

Br. van Bruggen vraagt: heb ik Ds. Spoelstra goed verstaan, dat hij om zijne attesten te verkrijgen zijne vroegere woorden herroept, en om de Algemeene Commissie het werk te vergemakkelijken, om die zaak uit de wereld te helpen?

De vergadering verdaagt voor 10 minuten.

Na de verdaging verlaat Br. Grobler de vergadering en komt Br. Duvenage als secundus in zijne plaats.

Ds. Spoelstra: Toen ik dien brief schreef, had ik de bedoeling, dat de Alg. Vergadering mij kon oproepen, om het der Alg. Vergadering gemakkelijk te maken, en het argument der weigering van stukken den Kerkeraad te ontnemen. Ik had geen recht om te breken met de N. H. K., maar ik was opgewonden. Nu heb ik gezien, dat het beter is deze woorden te herroepen.

Br. van Bruggen: Mag ik verder vragen, waarom Ds. Spoelstra, waar er rechtstreeks antwoord wordt gevraagd, die vragen nimmer ronduit beantwoordt?

Ds. Spoelstra wil niet antwoorden en de Voorzitter verbiedt die vraag.

Br. Joubert: de vraag, die ik wilde doen is gedaan, omtrent den indruk onder welchen hij (Ds. Spoelstra) den brief heeft geschreven; maar staat Ds. Spoelstra nog onder den indruk van den eersten brief of wil hij de kerk weder dienen uit liefde?

Ds. Spoelstra: Niets zal mij liever zijn; maar de verhouding, waarin ik tot de kerk sta, is eigenaardig. Er moet naderhand sprake zijn van verlenging van den tijd, dien ik de kerk nog moet dienen. Ik zal God bidden om

te weten of ik mij moet verbinden aan de Transvaal en aan deze kerk van Transvaal.

Br. Joubert: hebt gij niet het gevoel, dat gij spijt hebt van den stap?

Ds. Spoelstra: ik heb spijt, dat ik in opgewondenheid ben heengegaan en dat ik niet in de Vergadering ben gebleven, dat ik de vergadering heb beleedigd. Ik wil geen vragen beantwoorden omtrent de toekomst.

Br. Wolmarans vraagt, of de brief van 20 Januari 1898 moet opgevat worden als eene geheele herroeping van den brief van 12 October?

Ds. Spoelstra: Ik heb alleen die „zinsnede” herroepen.

Br. Wolmarans wenscht te herhalen de vraag van den Scriba: Is het waar, wil Ds. Spoelstra zijne stukken hebben om de Hervormde kerk te verlaten? Ik wil beslist antwoord.

Ds. Spoelstra: dit is eene onvriendelijke vraag. Ik kom niet om stukken. Ik stel mij ter beschikking voor 6 maanden. Ik laat mij er niet over uit, wat ik doen zal na afloop van dien tijd.

Br. Wolmarans: Ik vraag: er gaan geruchten, dat Z.Ew. alleen stukken vraagt om zich in eene andere kerk te doen opnemen. Is dit gerucht waar of onwaar?

Ds. Spoelstra: Er wordt gevraagd naar bedoelingen. Het is niet vriendelijk iemand te verdenken. Ik heb geen belofte gedaan aan eenige kerk in deze Republiek of in Z. A. Ik vraag: wilt U mij nu voor zes maanden aannemen? Niemand heeft recht te vragen: Wat zult U doen met de attesten? Ik doe alleen dienst in de Kaapsche kerk voor een zieken predikant. Wat ik in de toekomst doen zal, weet ik niet! Misschien wordt ik wel b.v. Roomsch, Israëliet, Turk of Mohammedaan. De toekomst behoort aan God.

Br. Wolmarans: Ik deed geen vraag om Z.Ew. te beleedigen. Ds. Spoelstra schijnt mij niet goed te willen verstaan en legt den grootsten nadruk op zijne terugkomst in de kerk. Ik heb beslist antwoord noodig gehad.

Br. Röscher: Was Uwe bedoeling op 20 Januari 1898 om terug te komen, of wilt ge Uwe stukken hebben alleen om over te gaan naar eene andere kerk?

Ds. Spoelstra: Met bedoelingen heb ik niets te maken; daarop antwoord ik niet — Ik herroep alles mits Ds. Goddefroy ook terugtrekt zijne grieven.

Ds. Goddefroy merkt op dat de zaak nu omgekeerd wordt voorgesteld. Niet Ds. Goddefroy, maar Ds. Spoelstra had grieven, en wel een boekdeel van 70 bladz. vol!

Na herhaalde en vergeefsche pogingen om I s. Spoelstra langs vriendschappelijken weg tot bezinning te brengen, heeft I s. Goddefroy zich tot het bevoegde Kerk-Bestuur gewend met een klacht wegens laster in woord en geschrift door I s. Spoelstra verspreid over het rond der aarde.

Daar niemand meer iets te vragen heeft, ontslaat de Voorzitter Ds. Spoelstra.

De Commissie benoemd om te rapporteeren over den brief van den Heer Klerck deelt mede, dat haar rapport gereed is.

De Scriba leest een brief voor van H. Oosterbroek, inhoudende eene klacht tegen Ds. Goddefroy.

De Voorzitter zegt, deze kan hier niet behandeld worden, daar zij hier niet te huis behoort.

De Scriba zegt, dat hij wel behandeld kan worden.

Ds. Goddefroy stelt voor: de vergadering wijke heden middag af van de orde om den ingekomen brief te behandelen of te verwijzen naar de plaats, waar hij behoort. Met meerderheid aangenomen.

Br. Taljard wenscht tegenstem aan te teekenen, omdat de brief behoort bij de Alg. Commissie.

Een voorstel van Br. Wolmarans, gesecondeerd door den Scriba om heden middag van 2 tot 3½ uur te vergaderen, wordt verworpen en een voorstel van Br. de Lange, gesecondeerd door Br. van Bruggen om van half twee tot half vijf te vergaderen, wordt aangenomen.

De vergadering verdaagt.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM. (w. g.) A. LAGERWEY WZ,
Scriba. Waarn. Voorz.

Vergadering van ZATERDAG 2 April 1898, des namiddags ten twee ure.

Voortzetting van de morgenzitting.

De Voorzitter brengt de motie van orde van Ds. Goddefroy in bespreking.

De Scriba is tegen de motie, omdat het onrechtvaardig is tegenover Br. Klerck, tegen wien een brief was ingekomen en welke brief naar eene commissie is verwezen; bovendien is de brief aan het rechte adres en de brief is van een lid der Gemeente, die iets vernomen heeft en zich daarover bezwaard acht.

Ds. Goddefroy geeft inlichting en zegt: de brief is van een man, die iets vernomen heeft, en handelt over

een ouderling, die reeds bedankt heeft; welke ouderling, indien hij zich bezwaard gevoelde, zelf had kunnen klagen.

Br. Wolmarans vraagt inlichtingen omtrent het adres van den brief en zegt, dat deze brief wel degelijk in behandeling moet komen, al is het dan ook om te besluiten, dat hij naar het rechte college worde verzonden.

Een voorstel van Br. Wolmarans, gesecondeerd door den Scriba: om den brief later aan de orde te doen komen, wanneer de tijd zulks toelaat, wordt met meerderheid aangenomen.

Aan de orde komt nu het rapport van de Commissie benoemd in zake den brief van Br. Klerck.

De Vice-Voorzitter verzoekt Ds. C. W. du Toit te presideeren, daar zijn naam in dezen brief genoemd wordt.

Ds. du Toit neemt den Voorzittersstoel in.

De Scriba leest het rapport.

Een brief van Ds. Spoelstra, die onderwijl inkomt, wordt voorgelezen en voor kennisgeving aangenomen.

Br. Klerck vraagt aan Br. Janson, wie het rapport heeft geschreven.

Br. Janson zegt, dat hij het geschreven heeft.

Een vraag van Br. Klerck aan Br. Janson: wie heeft dat rapport gedictieerd, wordt niet toegelaten.

Na velerlei discussies verzoekt Br. Klerck den bewusten brief te mogen intrekken met toestemming der vergadering.

Ds. Lagerwey zegt: als Br. Klerck den brief had willen terugnemen, moest hij dit gedaan hebben, vóór dat de Commissie was benoemd. De kerk is beleedigd door hem. Wat mij zelf betreft, ook ik ben beleedigd. Betrof dit mijn persoon, ik zou het vergeven, maar ik ben in mijn ambt, mijn geestelijk leven te na gekomen. Wat moet er voor mijne gemeente van vertrouwen overblijven, als zij, denkende, dat ik van God geroepen ben, nu moet hooren, dat dit niet zoo is? Moet zij niet denken, dat ik al drie jaar gehuicheld heb? Ik verklaar, dat ik mij bewust ben, door de genade des Heeren Jezus Christus, door de genade Gods geroepen te zijn tot het Herders- en Leeraarsambt in de Gemeente. Ik moet er ernstig op tegen zijn, dat die brief zóo maar wordt teruggetrokken. Er moet eerst schuldbelijdenis gedaan worden.

Br. Klerck vraagt onvoorwaardelijk om vergeving, welke hem even onvoorwaardelijk gegeven wordt.

Br. Wolmarans, Br. Joubert, de Voorzitter en de Scriba drukken hunne blijdschap uit over dezen afloop.

Met *algemeene* stemmen wordt het volgende voorstel

van BBrS. Wolmarans—Joubert aangenomen, ingediend na eene verdaging van 10 minuten.

Het voorstel luidt aldus:

„De Algemeene Vergadering der N. H. K., gelet hebbende op het Commissie-Rapport ingediend naar aanleiding van zekeren brief, geschreven door den Br. ouderling W. G. Klerck d.d. 14 Jan. 1895, verder gehoord hebbende, dat Br. Klerck bedoelden brief onvoorwaardelijk teruggetrokken heeft alsmede onomwonden om vergiffenis heeft gevraagd, besluit, niet verder op deze zaak in te gaan en eindelijk besluit deze vergadering bedoelden brief met het daarop ingediend rapport te doen opbergen in het geheim archief van de N. H. K. en dat bovenbedoelde brief met rapport nooit weder ten nadeele van Br. Klerck mag worden gebruikt;

voorts, dat afschrift van dit besluit zal worden gezonden aan den Hoog Edelgestrengen Heer Jhr. Mr. van Naamen van Eemnes en de leden van de Commissie, die zich heeft gevormd in Nederland tot hulpverlening aan de N. H. K. in de Z. A. R., Amsterdam, Holland”

Op voorstel van Br. Vorster verdaagt de vergadering nu tot Maandag 4 April des morgens ten 9 uur.

Gezongen wordt Psalm 133:3 en dankgebed door den Scriba

(w. g.) JAC. VAN BELKUM, (w. g.) A. LAGERWEY Wz.,
Scriba Wnd. Voorz.

Vergadering van MAANDAG 4 April 1898, des morgens ten negen ure.

De Voorzitter (Ds. Lagerwey) opent de vergadering door te laten zingen Psalm 25:2 en doet het gebed.

De Vice-Scriba, Ds. du Toit, leest een brief voor van de BBrS. J. S. Perold en C. v. d. Merwe, die vragen de vergadering tegen den middag te verlaten. Ook een brief van Fr. C. Pretorius om voor een uur afwezig te zijn. Bij het lezen der presentielijst blijken afwezig te zijn de BBrS. M. W. Vorster, P. D. Jacobs, Scholz, S. J. Bronkhorst, A. S. Naudé, A. Röscher, J. van Bruggen en de Scriba.

De Voorzitter stelt aan de orde het voorstel van den Scriba, gesecondeerd door Br. Klerck d.d. 1 April 1898: „De Algemeene Vergadering spreke zich uit over de vraag of, na al hetgeen geschied is, Ds. Spoelstra nog lid is der N. H. Kerk.”

Ingekomen is een voorstel van Br. Janson, secundus Laubscher, a. v. „De vergadering besluit, dat de eerste vraag, in de vergadering van Zaterdag 2 April 11 door den Scriba aan Ds Spoelstra gericht en door hem niet voldoende beantwoord, aan Ds. Spoelstra schriftelijk worde gezonden en wanneer geen voldoende antwoord daarop heden wordt ontvangen, zijne herroeping *niet* aan te nemen”

Verder een voorstel van Fr. N. M. Prinsloo, secundus Br. J. N. Roetz: „De vergadering lettend, op de vraag, thans aan de orde, gezien, een schrijven van Ds C. Spoelstra, waarbij deze uitdrukkelijk verklaart, voor goed gebroken te hebben met de N. H. K., gehoord, de toelichting daarop en lettende op art. 3 der wetten en bepalingen van de N. H. K. in de Z. A. R., is van oordeel, dat Ds. Spoelstra door zijn eigen vrijen wil en handelingen, heeft opgehouden te zijn: lidmaat en predikant der N. H. K.; en wat betreft het schrijven van Ds. Spoelstra d.d 20 Januari 1898 en gericht aan de Commissie der Alg. kerkvergadering in verband met de toelichting door Ds Spoelstra zelf gegeven in de vergadering van 2 April 1898 op de vragen aan hem gesteld door Ds. van Belkum en Br. A. D. W. Wolmarans, duidelijk blijkt, dat de brief van 20 Januari 1898 niet geschreven was met het doel werkelijk en onvoorwaardelijk terug te komen tot de N. H. K.; is de verg. van oordeel, dat er geene verandering is gekomen in de verhouding, waarin Ds. Spoelstra zich zelf heeft geplaatst tegenover de N. H. K. in de Z. A. R.”

Br. Schalkwijk zegt, dat hij denkt, dat Ds Spoelstra voor goed met de N. H. K. heeft gebroken

De Scriba, Ds. van Belkum, onderwijl ingekomen zijnde, neemt zijn werk over en licht zijn voorstel toe. Hij verklaart, dat Ds. Spoelstra zijns inziens niet berouw heeft betoond; dat Ds. Spoelstra, op een brief door hem zelve aan Z. Ew. begin Januari geschreven, wel den brief van 20 Januari aan de Commissie heeft gezonden, maar dat die brief hem (Scriba) zeer heeft teleurgesteld; aangezien zijne terugroeping met allerlei condities gepaard ging; dat Ds Spoelstra geweigerd heeft eerlijk en rond te antwoorden op zijn tweede vraag, en dat hij (Scriba) daarom meent, dat Ds. Spoelstra als welopgevoed en beschaafd man niet voldoende heeft geantwoord en dat hij (Scriba) dus niet kan toestemmen, dat Ds. Spoelstra wederom als lidmaat der kerk wordt aangenomen, aangezien de Scriba verlangt, dat de voorgangers der Gemeente mannen van karakter zijn.

Br. Joubert vereenigt zich volkomen met den Scriba.

Met den Scriba zijn ter vergadering gekomen de BBr. Scholz, Jacobs, en van Bruggen.

Br. Wolmarans (A. D. W.) is van oordeel, dat Ds. Spoelstra, volgens brief van 12 October 1897 voor goed met de N. H. K. heeft gebroken, maar zooals de Scriba gezegd heeft, heeft hij dit bij schrijven van 20 Januari 1898 teruggetrokken en beschouwt hem nu nog als lid van de kerk, daar hij nooit door kerkeraad of Algem. Commissie is afgesneden; daarom voelt hij zich bezwaard te verklaren, dat Ds. Spoelstra geen lidmaat is der H. K.

Br. Klerck zegt, dat zijn voorstel geheel onder andere omstandigheden is gedaan, en meer als eene vraag moet beschouwd worden. Hij stemt met Br. Wolmarans in, dat Ds. Spoelstra alles heeft teruggetrokken en wij hem het lidmaatschap niet kunnen ontzeggen.

Br. Röscher komt ter vergadering.

Br. N. M. Prinsloo zegt, dat Ds. Spoelstra geen voldoende antwoord heeft gegeven op de vragen van den Scriba en Br. Wolmarans.

De Scriba zegt, het spijt mij, dat ik zoo heb moeten spreken. Ds. Spoelstra is weggelopen als een kwajongen. Indien hij bij het indienen zijner bezwaren, door de kerkbesturen in het ongelijk ware gesteld en meende, dat zijne bezwaren gegrond waren, dan had hij kunnen heengaan, denkende, dat de kerk hem geen recht had willen doen. Maar de zaak was niet onderzocht en daarom had hij geen recht zijn post te verlaten.

Br. N. M. S. Prinsloo was ook niet tevreden met het antwoord van Ds. Spoelstra.

Br. Janson had niet verwacht Ds. Spoelstra zulk een treurig figuur te zien maken. Ook hij meent, dat Ds. Spoelstra niet mannelijk geantwoord heeft, maar wil hem nogmaals in de gelegenheid stellen zich schriftelijk nader te verklaren.

Br. Wolmarans wenscht over al de voorstellen tegelijk te discusseeren. Art. 3 der wet verstaat hij goed, maar hij weet niet of de vraag aan Ds. Spoelstra gedaan is volgens de lithurgie.

De vergadering verdaagt voor 10 minuten.

Br. Pos zegt, na de verdaging, wij kunnen niet met ons laten spelen. Er was geen bewijs, dat Ds. Spoelstra tot ons wilde terugkeeren, hij wilde alleen de attesten.

Br. Klerck dacht: Ds. Spoelstra heeft alles teruggetrokken.

Br. Van Bruggen zegt: teer en ingrijpend is de zaak. De uitspraak is gewichtig. Wij moeten rekening houden met onze kerk. Ds. Spoelstra is geen lid meer.

Hij heeft Ds. Spoelstra lief gehad, maar die liefde is de bodem ingeslagen. De broeders hebben hem, zoo te zeggen, de antwoorden in den mond gegeven. De man, die zeggen kan, misschien ben ik morgen Roomsch of Turk b. v. kunnen wij niet aannemen. Hij heeft ons losgelaten, wij moeten hem loslaten. Ds. Spoelstra was hier. Wij kunnen hem nu niet meer schrijven; wij zijn zoo ver gegaan als wij konden.

Br. Janson spreekt over de zaak en vraagt om met toestemming van zijn secundus in zijn voorstel de woorden te mogen invoegen: ja of neen?

Dit voorstel wordt toegestaan, zoodat zijn voorstel nu aldus luidt: »De vergadering besluit, dat de eerste vraag in de vergadering van Zaterdag 2 April door den Scriba aan Ds. Spoelstra gedaan, en door dezen niet voldoende beantwoord, aan Ds. Spoelstra schriftelijk worde gezonden en wanneer geen voldoende schriftelijk antwoord, alleen te bestaan in »ja of neen", daarop heden wordt ontvangen, zijne herroeping niet aan te nemen.»

Ds. Goddefroy, secundus Krüger, stelt voor om de discussies te sluiten.

De BBr. Pos, Pérold en Wolmarans zijn er tegen.

Br. N. M. Prinsloo is tegen voorstel Janson, omdat Ds. Spoelstra zes maanden tijd heeft gehad en hem ook nog in deze vergadering gelegenheid is gegeven om beslist te antwoorden.

Br. Pérold zegt: de geest, die in de vergadering heerscht, is niet goed. Argumenten gevoerd zijn niet goed. Hij stemt in met het voorstel Janson. De Voorzitter critiseert terstond wanneer er gesproken wordt. Hij kan niet begrijpen, waarom zoo zijdelings met den gevallen broeder wordt omgegaan. Waarom de Christelijke liefde niet aan den broeder wordt betoond? Hij ziet geen kans heden te besluiten, dat Ds. Spoelstra geen lid meer is der N. H. K. Hebben wij hem al zeventig maal zeven maal vergeven? Het doet hem zeer dit te zeggen. Wij hebben geen recht over het geweten van Ds. Spoelstra te oordeelen. Wij hebben vrijwillige ontslagaanvraag, wij hebben ongevraagde terugtrekking. Wij moeten, naar het voorstel Janson, hem de vraag doen, die hij wit op zwart moet beantwoorden.

De Voorzitter zegt, dat er woorden door Br. Pérold zijn gebezigd, die niet mogen gezegd worden en vraagt eene motie van vertrouwen van deze vergadering.

Br. Pérold zegt den Voorzitter niet van partijdigheid te beschuldigen.

Eene motie van vertrouwen in den Voorzitter wordt op voorstel van den Scriba, secundus N. M. Prinsloo, aangenomen.

Ds. C. W. du Toit zal buiten stemming blijven, omdat Br. Pérold geen beschuldiging bedoelde.

Br. Röscher wil Ds. Spoelstra lid laten blijven om hem ter verantwoording te kunnen roepen, daar hij vreest dat Ds. Spoelstra anders vrij uit zal kunnen gaan.

Ds. C. W. du Toit stemt overeen met Br. Röscher en is voor het voorstel van Br. Janson. De zaak is onduidelijk. De antwoorden van Ds. Spoelstra waren zóó, dat menige broeder achterdocht kreeg. Verschillende afgevaardigden zullen moeilijk kunnen zeggen hoe de zaken gelooopen zijn. Voor mij waren de antwoorden voldoende. Br. Spoelstra heeft berouw en ik vrees, dat men zal zeggen: wij willen niet vergeven!

Br. Taljard: voor mij is de zaak onduidelijk. Ds. Spoelstra had zes maanden tijd, maar de kranke te Bethesda is eerst na 38 jaar genezen. Hij zal voor het voorstel Janson stemmen.

Br. Wolmarans vereenigt zich met het voorstel Janson. Hoe lang heeft de verloren zoon tijd gehad? Ds. Spoelstra heeft zes maanden tijd gehad, maar als wij vergeving willen laten vragen, moeten wij de kans daarvoor geven. Hoeveel maal moet men barmhartigheid toonen? Alles is in verband met deze zaken, persoonlijke en kerkelijke dingen. Ik ben bevreesd voor het voorstel van den Scriba te stemmen.

Ds. Goddefroy geeft toelichting en zegt: het schijnt of de vergadering voor de vraag staat of iemand, die voor de poort der kerk staat, mag inkomen of niet. Dat is zoo niet. De weg is niet afgesloten. Als hier eene vraag kwam om terug te mogen komen en schuld te belijden, dan zou ik de eerste zijn daarvoor te stemmen; maar de kwestie is, waar heeft Ds. Spoelstra zich geplaatst? Waar wil hij nog vandaag staan? Als het op vergeven aankomt en men doet dat zonder te worden gevraagd, dan is het wel. Maar als onze kerk in gevaar wordt gebracht, dan moet dat vragen om vergeving vrijwillig geschieden. De waarheid is niet of Ds. Spoelstra moet aangenomen worden, maar of hij schuld moet belijden. Er wordt gesproken van leed, maar niemand heeft meer geleden dan ik, die smart en schande heb geleden om Ds. Spoelstra hier te krijgen en nu bitter teleurgesteld wordt door den loop der zaken. Het voorstel Janson is een schande voor Ds. Spoelstra, daar hij

moet antwoorden: »Ja of neen!» en niet zijn eigen woorden mag kiezen.

Br. N. M. S. Prinsloo zal stemmen vóór het voorstel Janson.

Br. Pos: Na alles wat gezegd is, kan ik niet begrijpen, waarom de discussie niet wordt gesloten. Wij kunnen niet met ons om het bosch laten loopen. Laat Ds. Spoelstra vrijwillig en openhartig zeggen: ik heb berouw. Maar wij kunnen de kerk niet verlagen door hem nog eenmaal te vragen. Hij kan komen, maar laat hem schuld belijden.

De Voorzitter wenscht op te merken, dat wij uit woord en geschrift Ds. Spoelstra hebben leeren kennen als een man, die niet ronduit antwoordt. Ik heb gevraagd, toen Ds. Spoelstra hier was, of er nog leden waren die iets aan Ds. Spoelstra hadden te vragen. Niemand heeft meer iets gevraagd en toen heb ik hem laten gaan.

Ofschoon het twaalf uur is, wordt algemeen besloten nog over de voorstellen te stemmen.

De Scriba trekt, met verlof van Br Klerck, zijn voorstel in.

Bij hoofdelijke stemming blijkt, dat het voorstel Prinsloo—Roetz wordt aangenomen met 50 tegen 25 stemmen en het voorstel Janson—Laubscher verworpen met 25 tegen 50 stemmen.

Le vergadering verdaagt tot namiddag 3 uur.

Namiddag 3 uur.

Ds. du Toit en Br. T. F. J. Steyn verzoeken aantekening, dat zij tegen het voorstel Prinsloo—Roetz gestemd hebben.

Ingekomen zijn de volgende brieven, welke voorgelezen worden:

I. Ik wensch mijn tegenstem tegen het voorstel Prinsloo—Roetz aangeteekend te zien op grond: dat Ds. Spoelstra veroordeeld werd zonder dat acte van beschuldiging hem toegezonden werd en verder in zijne afwezigheid, zonder dat hij gelegenheid had zich te verdedigen, maar hem slechts op 2 April gelegenheid gegeven werd zijn brief toe te lichten en in plaats van het ledental te vermeerderen, door dat ingrijpend besluit leden afgestooten worden.

(w. g.) A. RÖSCHER.

II. Ik heb tegen het voorstel Prinsloo gestemd, omdat door de aannname daarvan de Algemeene Vergadering volgens mijne opinie niet Christelijk jegens Ds. Spoelstra heeft gehandeld. Omdat geen genoegzame reden is aangegeven, waarom Ds. Spoelstra niet langer als lid van de Herv. Kerk zal erkend worden; omdat het der vergadering niet past om over iemands geweten te oordeelen, want indien de vergadering enkel volgens feiten had gehandeld, zou genoemd voorstel nimmer zijn doorgegaan; omdat de vergadering op dat punt zoo verdeeld was, dat het enkel een meerderheidsbesluit blijft; en verder omdat de vergadering door deze daad zoowel Ds. Spoelstra als onze vijanden een wapen tegen ons in de hand geeft, waarmede zij onze kerk in de toekomst veel schade kunnen berokkenen.

(w. g.) J. S. PÉROLD.

III. De reden van tegenstem is, dat alles nog in het duister is en er kwade gevolgen uit kunnen ontstaan.

(w. g.) M. C. RIJKAART.

* IV. Br. Van Herwaarde stemt tegen het voorstel Br. Janson, om reden, dat Ds. Spoelstra genoegzame gelegenheid heeft gehad om zich te rechtvaardigen van de handelwijze der gemeente aangedaan en verder, dat hij geen voldoende uitleg heeft willen geven van zijnen brief en verder de vragen gericht tot Ds. Spoelstra door Ds. Van Belkum, niet direkt heeft willen beantwoorden als man van eer.

(w. g.) N. A. v. HERWAARDE, Ouderl.

V. Tegenstem van B. M. Jansen van Vuuren, omdat Ds. Spoelstra de gelegenheid moet hebben om als de verloren zoon schuldbelijdenis te doen in die woorden, die God hem geeft in het hart en niet met ja of neen alleen.

(w. g.) B. M. JANSEN VAN VUUREN.

VI. Tegenstem van P. L. J. van Vuren, omdat Ds. Spoelstra de gelegenheid moet hebben om als de verloren zoon schuldbelijdenis te doen in die woorden, die God hem in het hart geeft en niet met ja of neen alleen.

(w. g.) P. F. JAN VAN VUREN.

VII. Broeder A. J. de Lange stemt tegen het voorstel Janson, omdat in het voorstel de woorden voorkomen *ja dan neen* en dit is te bindend en snijdt alzoo voor Ds. Spoelstra den weg af om als de verloren zoon terug te komen.

(w. g.) A. J. DE LANGE.

VIII Broeder F. Ernst stemt tegen het voorstel Janson, omdat Ds. Spoelstra geen direkt antwoord heeft willen geven op de vragen, die de Eerwaarde Scriba hem gesteld heeft.

(w. g.) F. W. ERNST.

IX. Broeder J. J. Prinsloo verzoekt aanteekening van zijn tegenstem, omdat hij zich bezwaard gevoelt daar Ds. Spoelstra genoeg tijd gehad heeft en nog tijd heeft om met schuldbelijdenis voor de Vergadering te komen.

(w. g.) J. J. PRINSLOO.

X. Ik heb tegen het voorstel Janson gestemd, omdat Ds. Spoelstra ruimschots in de gelegenheid is geweest om ronduit zijn standpunt tegenover de N. H. K. te verklaren en hij zulks niet heeft gedaan en niet heeft verkozen zulks te doen; omdat ten tweede het mij gevaarlijk en karakterbedervend voorkomt van iemand voortdurend eene schuldbelijdenis te willen verkrijgen, die hij niet vrijwillig toont te willen doen.

(w. g.) J. VAN BRUGGEN, Ouderl.

XI. De waarnemende voorzitter verzoekt aanteekening van zijn tegenstem tegen het voorstel Janson—Laubscher met opgaaf van redenen:

1e. dat hij Ds. Spoelstra niet gebonden wilde zien aan het hem daarin gevraagde antwoord: »*ja of neen*», en

2e. dat gedurende dezen geheelen duur der zitting onzer Algemeene Vergadering de gelegenheid voor Ds. Spoelstra bestaan heeft en bestaat om bij haar aan te kloppen en te vragen, dat hem nogmaals gelegenheid gegeven worde zich *schriftelijk duidelijk uit* te spreken.

(w. g.) A. LAGERWEY Wz.,
waarnemend Voorzitter.

XII. Broeder J. N. Roetz stemt tegen op het voorstel van Br. Janson om de volgende redenen: omdat naar mijne meening Ds. Spoelstra zelf den weg moet weten of behoort te weten langs welken hij terug moet komen, evenals de verloren zoon dien wist.

(w. g.) J. N. ROETZ.

XIII. De ondergeteekenden wenschen hierbij de redenen van hun stemmen tegen het besluit of voorstel Prinsloo—Roetz op te geven als volgt:

1e. omdat naar hun oordeel de Algemeene Vergadering geen recht heeft, noch wettelijk noch schriftuurlijk, om te besluiten of iemand al dan niet lidmaat is der Ned. Herv. Kerk, indien hij op belijdenis des geloofs wettiglijk als lidmaat is aangenomen. Aangezien Ds Spoelstra schriftelijk (per brief d.d 20 Januari 1898) zijn breuk met de Herv. Kerk teruggetrokken heeft, alsmede ook mondeling in de Algemeene Vergadering d.d 2 April 1898 door hem verklaard is: dat hij zich gesteld heeft onder de jurisdictie der kerkelijke machten, reglementen en wetten der Ned. Herv. Kerk in de Z. A. R. en

2e. omdat zij Ds. Spoelstra in de gelegenheid hadden willen stellen zijn berouw meer te kunnen toonen over zijn overhaaste handelingen en om op voldoende wijze vergiffenis te vragen, aangezien hij in de vergadering slechts te antwoorden had op vragen die hem gesteld werden.

(w. g.) A. D. W. WOLMARANS.

» B. D. ESTERHUIJZEN.

» F. A. SMIT.

XIV. Ds. Goddefroy wenscht aantekening van zijne tegenstem tegen het voorstel Janson:

omdat hij het niet humaan acht iemand in zulk een geval in zijn antwoord te binden tusschen ja en neen;

omdat, als deze vergadering Ds. Spoelstra een kans wil geven zich nog eens schriftelijk uit te laten over de verhouding waarin hij staat en in het vervolg wenscht te staan tot de N. H. Kerk in de Z. A. R., hij dit dan moet kunnen doen op de meest vrije manier en in woorden door hem zelf te kiezen

(w. g.) M. J. GODDEFROY.

De Broeders H. P. A. Pretorius en H. J. Boshoff verzoeken verlof de vergadering te verlaten, betgeen wordt toegestaan. Br. Botha treedt als secundus op voor Br. Boshoff.

Br. N. M. Prinsloo afwezig wegens ziekte.

Aan de orde punt 5 der agenda: nl. de klacht van Ds. Goddefroy tegen Ds. Spoelstra.

Nadat verscheidene broeders hierover het woord hebben gevoerd, gaat men over tot de lezing der volgende stukken:

- I. Brief van Ds. Goddefroy d.d. 5 October 1897.
 II. Bijlage brief van Ds. C. Spoelstra d.d. 25 Aug. 1897.
 III. Brief van Ds. Goddefroy d.d. 6 Sept. 1897.
 IV. Brief van Br. Wagner aan Ds. Goddefroy d.d. 9 Oct. 1897.
 V. Brief van Ds. Spoelstra aan den Kerkeraad d.d. 12 Oct. 1897.
 VI. 2de Brief van Ds. Spoelstra aan den Kerkeraad d.d. 12 Oct. 1897.
 VII. Notulen van de Gecombineerde Vergadering der Kerkeraden van Pretoria, Middelburg en Standerton.
 VIII. Begeleidend schrijven van Ds. Goddefroy aan den Kerkeraad van Pretoria c.a. d.d. 11 Oct. 1897.
 IX. Brief van Ds. Spoelstra aan de Algemeene Commissie d.d. 3 Nov. 1897.
 X. Grieven van Ds. Spoelstra d.d. 9 Oct. 1897 aan den Kerkeraad te Pretoria. (*Zie bijlage A*)
 Deze lezing wordt niet voleindigd.

De vergadering verdaagt tot Dinsdagmorgen.

Gezongen wordt Gezang 120:1, terwijl de Scriba eindigt met dankzegging.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM,
Scriba.

(w. g.) A. LAGERWEY Wz.,
Waarn. Voorz.

Vergadering van Dinsdag 5 April 1898, 's morgens 9 uur.

De Voorzitter, Ds. Lagerwey, opent de vergadering met het laten zingen van Gezang 149:1 en doet het gebed.

Bij het lezen der presentielijst blijken afwezig te zijn Ds. Goddefroy en Br. A. Röscher met verlof van den Voorzitter.

De notulen van Zaterdag worden gelezen.

De volgende Broeders vragen verlof om de vergadering te mogen verlaten, t. w. : Br. B. J. Botha, van twaalf uur af; Br. van Deventer en Br. Buitendach na zes uur van avond. Toegestaan.

Het voorlezen der grieven van Ds. Spoelstra wordt voortgezet.

Nadat de lezing is afgelopen stelt Br. A. D. W. Woimarans, gesecondeerd door Ds. C. W. du Toit, de volgende motie van orde in:

»De ondergeteekenden, gehoord hebbende uit de

schriftelijk opgegeven redenen van tegenstem tegen het voorstel van Br. J. H. Janson door verschillende broeders, leden van deze vergadering, opgegeven, dat zij tegengesteld hebben onder anderen, omdat zij Ds. Spoelstra in de volle gelegenheid hadden willen stellen om zich nader te verklaren of zich uit te spreken;

van oordeel zijnde dat het noodzakelijk is ter voorkoming van misverstand en ter vermijding van allen schijn, dat er *geene genoegzame* gelegenheid hiertoe kon gegeven zijn;

verzoeken, ondergeteekenden, van de orde af te wijken, ten einde de wenschelijkheid te bespreken om Ds. Spoelstra schriftelijk mede te deelen, dat hem die gelegenheid kan gegeven worden, indien hij verkiest daarvan gebruik te maken, indien hij zich wenscht uit te spreken of eenige verklaring wenscht te maken."

Br. Joubert zegt: het is de eerste maal dat ik het bezwaarschrift van Ds. Spoelstra heb gehoord en als hij nu komt zal ik hem zeker als leugenaar uitmaken, want ik zal mij niet langer als een kleine jongen laten gebruiken. Ik zal voor de motie stemmen, als Ds. Spoelstra hier komt, niet als lid der kerk of als predikant, maar als vreemde.

Br. N. M. Prinsloo is tegen de motie, want wij zitten nu al zes dagen en om alle dagen met Ds. Spoelstra altijd te werken gaat niet.

Br. van Herwaarden vraagt of aan Ds. Spoelstra eene copie is gezonden van het besluit.

De Scriba zegt dat hem dit niet was opgedragen.

Br. Pos is tegen de motie. Ik ben bereid te helpen, maar Ds. Spoelstra kon zelf komen. Wij moeten ons niet verlagen om Ds. Spoelstra achterna te loopen, alsof wij om hem verlegen zijn. Hij zal tegen de motie stemmen.

Br. J. van Bruggen is er tegen. De zaak is afgehandeld. Deze motie brengt ons terug naar het begin van de zaak.

Br. Joubert is gewillig Ds. Spoelstra zich te laten verklaren, als deze de kosten wil dragen en wil de beschuldiging van Ds. Spoelstra niet laten rusten.

Nadat nog vele leden voor en tegen de motie gesproken hebben, verdaagt de vergadering tot 3 uur namiddag.

Namiddag 3 uur.

Een verzoek van de BBr. A. J. de Lange, F. A.

Smit en Rijkaart om de vergadering te mogen verlaten wordt toegestaan.

De Scriba zegt, wel iets voor de motie te gevoelen; om eene schriftelijke verklaring te hebben, maar zal er tegen stemmen omdat hij toch een ontwijkend antwoord verwacht.

Nadat nog eenige BBr. gesproken hebben wordt de motie verworpen met 26 tegen 47 stemmen.

Ds. M. J. Goddefroy dient nu zijn antwoord in op de redenen van Ds. Spoelstra, waarom deze zijn ontslag heeft genomen.

Nadat de lezing is geëindigd wordt door Br. M. W. Vorster, secondant C. J. Joubert, het volgende voorstel ingediend:

»De vergadering, na gehoord te hebben de grieven van Ds. Spoelstra en het verweerschrift van Ds. Goddefroy, neemt genoegen met de uiteenzetting van het verweerschrift, ingediend door Ds. Goddefroy tegen de grieven van Ds. Spoelstra en besluit beide stukken te publiceren.»

Br. A. D. W. Wolmarans heeft bezwaar tegen het voorstel en wil eene Commissie benoemen om de zaak te onderzoeken en rapport uit te brengen.

Ds. Goddefroy wil Br. Wolmarans steunen in zijn principe van onderzoek, maar wil dit in deze vergadering gedaan hebben.

Ds. C. W. du Toit, gesecondeerd door Ds. J. van Belkum, stelt nu voor:

»Deze vergadering benoeme 5 leden om het klaagschrift van Ds. Spoelstra en het verweerschrift van Ds. Goddefroy te onderzoeken en bij eene volgende Algemeene Vergadering te rapporteeren.»

Br. J. van Bruggen is blijde dat de zaak zoo openlijk is behandeld, maar wil nu niet naar eene Commissie gaan, omdat wij nu niet kunnen terugkomen bij de Gemeente en zeggen, dat de zaak aan eene Commissie is opgedragen.

Br. Joubert zegt: het voorstel is niet recht, want wij kunnen onzen predikant niet langer onder een blaam laten loopen

De vergadering verdaagt voor 10 minuten.

Na de verdaging zegt Br. Vorster: Hier liggen twee voorstellen. Om alle praat te stoppen is het noodig dat de stukken gepubliceerd worden, zoodat de Gemeente wete hoe de zaak staat en wat er gedaan is.

De Scriba zegt: Ik ben met gemengde gevoelens

naar de vergadering gekomen. Er waren vijanden buiten die ons aanvielen, t. w. de Gereformeerde Kerk en de Ned. Herv. of Ger. Kerk. Maar ik wist, hen kunnen wij wel afslaan. Maar er was ook verraad in ons midden. Ds. Spoelstra had grieven en hij had gehoord dat er in de gemeente Pretoria ongenoegen was. Maar hij wil ook den inwendigen vijand overwinnen en het verweerschrift van Ds. Goddefroy heeft veel opgeklaard. Hij betreurt het, dat in het boek van Ds. Spoelstra te veel gesproken wordt van ponden en shillings en pennies, en dat de geestelijke belangen achterstaan. Daarom ook heeft hij het voorstel van Ds. du Toit gesecondeerd, omdat hij collega Goddefroy geheel wil hersteld zien.

Br. Pos zegt: De zaak is moeilijk en teer. Wij zijn geroepen de belangen der Kerk te behartigen. Onze belangen zijn ook die van Ds. Goddefroy en wij mogen hem niet laten wachten. Hij wil de beide geschriften publiceeren.

Br. Duvenage zal voor het voorstel Joubert stemmen, om de gemeente te laten zien wat nu gedaan is.

Ds. du Toit heeft het voorstel gedaan, omdat de predikant van Pretoria het zelf begeert en hoopt, dat zijn voorstel zal worden aangenomen.

Br. Wolmarans is ook voor het voorstel du Toit—van Belkum, want er is geen andere weg om den oudsten predikant van allen blaam te zuiveren, dan door die zaak te onderzoeken, maar ook de eer onzer kerk moet gehandhaafd worden.

Ds. Goddefroy is met Br. Wolmarans eens in zoo verre hij de oudste predikant en de kerk wil zuiveren, maar dan ook de laster ontmaskerd, dat direct moet gedaan worden. terstond en niet door eene Commissie. Hij heeft niet noodig gezuiverd te worden. Ik wensch publiciteit, want ik heb niets te vreezen van een document, dat nu al door officieele stukken voor drie vierden is geoordeeld.

De Voorzitter weet niet wat voor eene Commissie het worden moet. Indien eene Commissie, dan de Algemeene. Maar daar hebben wij de treurige ervaring dat die zoo weinig voltallig was. Ook kan Ds. Goddefroy worden opgeroepen, Ds. Spoelstra niet. Hij zal dus het voorstel Joubert steunen.

Br. Janson zou als mensch een sterker woord verlangen dan »genoegen nemen". Het voorstel Joubert is z. i. niet afdoend. Hij wenscht eene Commissie.

Br. J. van Bruggen: Na afloop der lezing is door Ds. Goddefroy menigmaal verzocht om hem vragen te

doen, maar niemand heeft hij gehoord, die dit deed. Waarom nog langer met bezwaarde harten te loopen?

De Scriba vraagt: Ds. Goddefroy hebt gij aan zekeren Willemse gezegd: »Gij ijvert voor een man, die niet eens een bewijs van zedelijk gedrag heeft en niet weer naar Pretoria durft terug te keeren.»?

Ds. Goddefroy verklaart, dat dit laster is. Hij heeft eenmaal met dien Willemse, die geen lid der kerk is, gesproken over de zaak van Ds. Spoelstra, omdat hij met lijsten voor dezen rondging. Nu kan het wel zijn dat hij in den loop van het gesprek gezegd heeft: »Gij ijvert voor een man, die nog niet zijn bewijs van goed gedrag van den kerkeraad heeft,» maar heeft daarmee volstrekt geen blaam op het karakter van Ds. Spoelstra willen leggen.

De Scriba vraagt: Hebt gij gezegd: »Wanneer je bij al die stervenden wilt zijn, kan je er wel blijven zitten.»?

Ds. Goddefroy antwoordt: Ik heb dit niet gezegd ten aanzien van lidmaten onzer Gemeente, maar mogelijk ten aanzien van alle zieken en stervenden in het Hospitaal, en kan dit niet gezegd hebben, want ik heb armen en ongelukkigen lief.

Daar het zes uur is verdaagt de Voorzitter de vergadering tot morgen 9 uur, met het zingen van Gezang 83:6 en gebed door Ds. du Toit.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM,
Scriba.

(w. g.) M. J. GODDEFROY,
Voorzitter.

**Vergadering van Woensdag 6 April,
's morgens om 9 uur.**

De Voorzitter verzoekt te zingen Psalm 81:12 en doet het gebed.

Br. P. C. Basson is afwezig door ongesteldheid.

De BBrs. N. M. S. Prinsloo, Breytenbach, F. A. Smit en Willemse vragen verlof om Donderdag te mogen heengaan.

Op voorstel van Br. N. M. Prinsloo, secondant J. H. Jacobs, wordt besloten, Donderdag van twee tot vier uur te vergaderen en dan op te breken.

Aan de orde is nog het vragen van inlichtingen aan Ds. Goddefroy.

Br. A. D. W. Wolmarans wil geene vragen doen, omdat alleen Ds. Goddefroy tegenwoordig is.

Ds. Goddefroy zegt: Hij is niet hier om zich te

verantwoorden, maar zit als wettig lid. De stand van zaken is niet zóó, dat hier een bezwaarschrift is van Ds. Spoelstra tegen Ds. Goddefroy. Naar aanleiding van het bezwaarschrift van Ds. Goddefroy, ingediend bij de Algemeene Commissie der Ned. Herv. Kerk en verwezen naar de Algemeene Vergadering, is ook als bijlage daaraan verbonden een hier voorgelezen document van 72 pagina's van de hand des Heeren Spoelstra, bevattende redenen, waarom hij ontslag heeft genomen en heeft gebroken met de Ned. Herv. Kerk in de Z. A. Republiek. Op dit document heeft hij geantwoord en is hij bereid inlichtingen te geven.

De waarnemende Voorzitter vraagt: Wat er te Bronkhorstspuit is geschied.

Ds. Goddefroy zegt: Ik weet niets daarvan, maar heb te Witfontein eene vergadering gehad bij Nachmaalsgelegenheid, van welke vergadering de notulen gelezen worden. Een correspondent van de »Volksstem» heeft daarvan een verslag gemaakt en naar die courant opgezonden, zonder nader weten van Ds. Goddefroy en de vergadering.

Aan de orde weer het voorstel Joubert.

De Scriba is tegen dat voorstel, omdat hij vreest dat door publiciteit onze Kerk in schande zal komen.

Br. Vorster wil ook niet publiceeren, als de Scriba hem kan verzekeren dat Ds. Spoelstra zijn stuk niet zal uitgeven. Hij vreest dat deze dat zal doen en wil dus beide stukken publiceeren.

Het voorstel Vorster—Joubert, in stemming gebracht zijnde, wordt aangenomen met 46 tegen 23 stemmen.

Ds. Goddefroy blijft buiten stemming.

Het voorstel du Toit—van Belkum is alsnu vervallen.

Br. A. D. W. Wolmarans verzoekt aanteekening, dat hij tegen gestemd heeft, omdat hij was voor eene Commissie.

Aan de orde No. 8 van de agenda, aldus luidende: Behandeling bezwaar van den Kerkeraad van Pretoria (afdeeling Witfontein) tegen de handelingen van het lid der Commissie der Algemeene Vergadering van de N. H. K. in de Z. A. R., Br. A. D. W. Wolmarans, ouderling van de consulets-gemeente, ressorteerende onder Ds. C. W. du Toit van Potchefstroom, welke ouderling door lijsten en door brieven, namens zijnen Kerkeraad, gemeenteleden en Kerkeraden oproept om eene beroeping uit te brengen op eenen predikant, tegen wien

twee bezwaarschriften hangende zijn bij de Algemeene Commissie en die voor goed met de Ned. Herv. Kerk gebroken heeft.

Br. Janson vraagt: Hoe staat Br. A. D. W. Wolmarans voor ons, als ouderling of als lid der Commissie?

Ds. Goddefroy meent, dat de vergadering zich niet met formeele vragen moet bezig houden.

De Scriba meent, dat nu de zaak van Ds. Spoelstra is afgelopen en Ds. Spoelstra van de baan is, deze zaak kan rusten, daar Br. Wolmarans in dezen geheel ter goeder trouw heeft gehandeld en geen predikant wilde beroepen, dan zulk een, die de wettige bewijsstukken had en ook in overleg met Ds. Goddefroy en zijn Kerkeraad volgens een brief in zijn bezit.

Br. A. D. W. Wolmarans bevestigt dit laatste.

Br. Basson komt ter vergadering.

Na eene verdaging van 10 minuten leest de Scriba een brief voor van 8 Januari 1898 van Br. Wolmarans.

Vele broeders voeren het woord.

De Voorzitter, Ds. Lagerwey, vraagt Br. Wolmarans. daartoe zich gedrongen voelend omdat Br. N. M. S. Prinsloo van Potchefstroom ieder had uitgenoodigd, die nog inlichtingen verlangt, deze aan Br. Wolmarans te doen, evenals gisteren jegens Ds. Goddefroy is geschied:

Of Br. Wolmarans niet, toen hij zich door den Kerkeraad zijner gemeente als afgevaardigde verkiezen liet naar den Kerkeraad van Johannesburg, om te overwegen een gemeenschappelijk beroep uit te brengen op Ds. C. Spoelstra, zich bewust was, dat hij, als lid van de Algemeene Commissie, die van de zaken betreffende Ds. Spoelstra volkomen op de hoogte was, op de beslissing dier Commissie vooruitliep en dus niet geheel in de orde was?

Br. Wolmarans: Om die vraag te beantwoorden moet ik geheel op de zaak ingaan.

De Voorzitter, Ds. Lagerwey, stelde zich met dit antwoord tevreden.

De Scriba, secondant Br. G. P. Roetz, doet de volgende motie van orde:

»De vergadering, gehoord de verkregen inlichtingen van Br. A. D. W. Wolmarans op punt 8 van de agenda, verklaart zich voldoende toegelicht en gaat over tot de orde van den dag.»

Dit voorstel wordt aangenomen met tegenstem van Ds. Lagerwey, terwijl Br. A. D. W. Wolmarans buiten stemming blijft.

Aan de orde punt 6 van de agenda: »Verzoek om advies van den Kerkeraad van Pretoria, Middelburg en Standerton hoe te handelen met het verzoek om attesten van Ds. Spoelstra, die voor goed gebroken heeft met de Ned. Herv. Kerk en tegen wien bezwaarschriften hangende zijn.» (Art. 3 Algem. Bepalingen.)

De Scriba zegt dat de Kerkeraad wettelijk geen acte van ontslag of bewijs van zedelijk gedrag, als sub. C en D van de Wetten en Bepalingen op bladz. 24 zijn voorgeschreven, kan afgeven. Hij wil echter dat deze vergadering bedenke, dat Ds. Spoelstra zonder eenig bewijs niet weer als predikant kan dienen en wil dat men barmhartig zij en den Kerkeraad van Pretoria c. a. adviseeren een bewijs van goed gedrag te geven, in den vorm waarin hij dit verkiest.

Br. Pos, secondant Ds. Goddefroy, dienen het volgende voorstel in:

»De vergadering, gehoord hebbende de toelichting op art. 6 der agenda,

gezien het besluit der vergadering d.d. 4 April 1898, waarbij is bepaald dat Ds. Spoelstra heeft opgehouden te zijn lidmaat der Ned. Herv. Kerk in de Z. A. Rep.,

besluit te adviseeren, dat geen attesten als bedoeld in formule C en D aan Ds. Spoelstra kunnen worden afgegeven.»

Na eenige discussie wordt dit voorstel met algemeene stemmen aangenomen.

Daarna komt een voorstel van den Scriba, secondant Ds. Goddefroy, luidende aldus:

»De vergadering, gehoord de discussie over punt 6 der agenda,

gelet op het besluit der vergadering, dat geene attesten kunnen worden uitgereikt aan iemand die gebroken heeft met de Kerk,

is van oordeel, dat waar formeel geen attest als bedoeld in formule D kan worden gegeven, de Kerkeraad van Pretoria c. a. op verzoek van Ds. Spoelstra zal kunnen certificeeren, dat Z. Eerw. *niet om eenige onzedelijke daad zijne attesten niet heeft kunnen verkrijgen.*»

Na eenige discussie algemeen aangenomen.

De vergadering verdaagt tot namiddag.

Namiddag 3 uur.

Aan de BBr. C. J. Joubert, D. F. Krüger, B. M. Janse van Vuuren, J. H. Janson Jr., L. C. Laubscher

wordt op verzoek toegestaan de vergadering te verlaten.

Het Commissie-rapport ré ingekomen brieven der andere kerken over het over en weer prediken wordt ingediend en gelezen.

Het rapport wordt puntsgewijze behandeld.

Punt A, antwoord op den brief van den Scriba der Synode der Ned. Geref. Kerk (Kaapkolonie) wordt onveranderd goedgekeurd.

Punt B, antwoord op den brief van den Scriba der Ned. Herv. of Ger. Kerk in de Z. A. Republiek wordt met verschillende wijzigingen vastgesteld.

Punt 3 wordt voorgelezen, maar daar de tijd is verstreken, verdaagt de Vergadering tot Donderdagmorgen 9 uur.

De Voorzitter laat zingen Psalm 116 : 4. Ds. Goddefroy doet het dankgebed.

(w. g.) JAC. VAN BELKUM,
Scriba.

(w. g.) M. J. GODDEFROY,
Voorz.

Vergadering van Donderdag 7 April 1898.

Vergadering geopend door den waarnemenden voorzitter Ds. Lagerwey met het zingen van Gezang 13 : 1 en 2 en gebed.

Ds. Lagerwey overhandigt den hamer weder aan den Voorzitter Ds. Goddefroy.

Volgens presentielijst afwezig Br. Spies met verlof van de Vergadering.

De notulen van Dinsdag en Woensdag worden gelezen en goedgekeurd.

De BBr. J. J. Prinsloo en D. van Schalkwijk verklaren volkomen tevreden te zijn met de ontvangen inlichtingen in de zaak van Br. A. D. W. Wolmarans.

Br. Pos, gesecondeerd door G. P. V. Roetz, stellen de volgende motie van orde voor:

»De Algemeene Vergadering, gezien hebbende dat er nog vele zaken op de agenda zijn ter behandeling, betreurt het ten zeerste, dat door samenloop van omstandigheden deze Vergadering niet langer kan zitten, besluit heden om 4 uur voor onbepaalden tijd te verdagen, en eene Commissie uit haar midden te benoemen, ten einde de notulen met den Voorzitter en Scriba namens de Vergadering te teekenen.»

Met algemeene stemmen aangenomen.

Naast Voorzitter en Scriba wordt Br. van Maanen

gemachtigd de notulen namens de Vergadering te teekenen.

Br. Swart stelt voor het antwoord van de Commissie aan de Gereformeerde Gemeenten in de Z. A. R. in zijn geheel te behandelen, gesecondeerd door Br. Pieterse.

Br. J. S. Esterhuizen stelt voor, dat rapport puntsgewijze te behandelen, gesecondeerd door Br. S. F. Malan.

Br. M. J. Wolmarans stelt voor, dat rapport aan te nemen en goed te keuren; secondant G. P. Roetz.

Over voorstel 2 wordt eerst gestemd, het wordt verworpen, daar er slechts 8 stemmen vóór zijn.

Eveneens wordt no. 1 verworpen, daar er slechts 5 stemmen vóór zijn.

Voorstel 3 aangenomen met meerderheid van stemmen.

Op voorstel van den Voorzitter wordt de Commissie eenparig hartelijk dank gezegd voor haar rapport.

Aan de orde punt 10 van de agenda: »Regeling van consulentenschappen en beroeping van meerdere predikanten.»

De Scriba doet het volgende voorstel, gesecondeerd door Br. M. P. Basson:

»De afgevaardigde Kerkeraadsleden van Marico en Lichtenburg verzoeken een predikant te mogen beroepen met goedvinden van Rustenburg.»

Met algemeene stemmen aangenomen.

Ds. Goddefroy, secondant Br. M. J. Pos, stelt voor:

»De Consulent, namens de Kerkeraden van Zoutpansberg, verzoekt, dat deze gemeenten zich mogen combineeren, ten einde een eigen leeraar te mogen beroepen overeenkomstig de wetten en bepalingen der Kerk, met voorloopige standplaats Pietersburg.»

Met algemeene stemmen toegestaan.

Aan de orde punt 11 van de agenda:

»De Algemeene Vergadering spreke eens voor goed uit, welke zin gehecht moet worden aan Art. I Hoofdstuk IV van de Kerkelijke Wetten en Bepalingen en tevens, of het in de omstandigheden waarin de Ned. Herv. Kerk zich bevindt niet noodzakelijk is, dat geen predikant van eenig ander Kerkgenootschap op den kansel tot den dienst in eenige gemeente worde toegelaten, tenzij deze aan eene Universiteit zijne studiën heeft voleindigd en ten genoegen van den betrokken Kerkeraad de formule van legitimatie Hoofdstuk 5 Art. 41 heeft ondertekend.»

De Scriba, secondant J. J. Prinsloo, stelt voor dit punt uit te stellen tot de volgende vergadering.

De Voorzitter, Ds. Goddefroy, secondant Br. Pos, stelt voor:

»Punt 11 op de agenda worde uitgesteld tot de volgende vergadering, om dan als eerste punt te worden behandeld; maar de Vergadering spreke inmiddels de wenschelijkheid uit, dat de predikanten die beroepen mochten worden in dien tusschentijd in elk geval een bewijs moeten overleggen, dat zij minstens één jaar lidmaten zijn van de N. H. K., waar die ook zich moge bevinden.»

Br. Wolmarans is tegen dit voorstel en zal voor het voorstel van den Scriba stemmen.

Br. Röscher ooz.

Br. Ds Lagerwey merkt op, dat er in andere landen dan in Holland ook N. H. Kerken zijn, zooals Amerika en Azë.

Br. van Herwaarden is het volkomen eens met het voorstel van Ds. Goddefroy, want anders kunnen wij maar uit Luthersche, Remonstrantsche en andere kerken beroepen.

Ds. C. W. du Toit zegt, dat hij een slag in het gezicht kreeg, toen hij dit voorstel hoorde. Ik ben onder de N. H. K. in de Kaapkolonie gedoopt, maar in de Ned. Ger. Kerk lidmaat geworden. Als proponent had ik verscheidene beroepen naar gemeenten van de N. H. K. in dit land en van de Ned. Ger. Kerk in de Z. A. R., maar gaf de voorkeur aan de Ned. Herv. Kerk, omdat ik mij in haar het best vinden kon. Ik zal tegen het voorstel van den Voorzitter stemmen, want wij zullen onze kerk zeer benadeelen, omdat nieuwe inkomelingen, die zich anders bij ons zouden aansluiten, zich nu van ons zullen afwenden.

Ds. Lagerwey: Iedere kerk heeft het recht om als leeraren alleen te beroepen mannen, die lidmaten zijn van hunne kerk. Hij wenscht niets persoonlijks te zeggen, maar de geschiedenis ligt daar en leert dat er predikanten zijn, die vroeger uit de Ned. Ger. Kerk beroepen waren, zich hebben laten bewegen de Herv. Kerk te brengen onder de kerk der Kaapkolonie.

Br. Wolmarans gelooft niet, wat vroeger gedaan is, in '82, weder geschieden zal.

De Voorzitter wil zich openhartig uitspreken. Ook in de Kaapkolonie was vroeger het beginsel, voor 1842 neergelegd, dat N. H. predikanten uit de N. H. Kerk moesten worden beroepen, en het is noodig dat deze Algemeene Vergadering ook deze wenk geeft. Het is geen dwang die de gemeente wordt opgelegd. Het is

een feit, dat de predikanten der N. H. K. uit de Kaapkolonie, beroepen in 1884, naar een ander kerkgenootschap zijn overgegaan.

De Scriba zegt, dat hij het eens is met het beginsel, dat alleen predikanten in eene kerk kunnen dienen, die lidmaten dier kerk zijn van jongs af aan. Elke kerk heeft hare eigenaardigheden, die men het best leert kennen als men daarin is opgegroeid. Wijlen Ds. van der Hof is in 1852 beroepen als predikant, zonder verband met eenige andere Synode. Niet alleen uit een kerkrechtelijk beginsel, ook uit dogmatisch oogpunt moet hij aan dezen regel vasthouden. Ik voel mij het best te huis in de N. H. K. om haar Calvinistisch beginsel en ik zou niet gaarne zien, dat een predikant beroepen wordt uit eene andere kerk, waar dit beginsel wel in woord, maar niet inderdaad wordt gehandhaafd. Ik spreek niet van nationaliteit, omdat in een jongen Staat als de onze noodzakelijk allerlei nationaliteiten zich nog moeten vormen tot ééne. Ik ben genaturaliseerd burger, maar zoek toch het beste voor land en kerk. Het wordt tijd dat onze eigene kinderen tot predikanten worden opgeleid; dan vervallen alle moeilijkheden van zelf.

Br. Lindequé is bevreesd dat wij in moeilijkheden zullen komen.

Br. Vorster deelt mede, dat de eerste predikant van de emigratieboeren in Natal was Ds. Hamm, een Hollander.

De vergadering verdaagt tot 2 uur.

Heropening te 2 uur.

Br. van Schalkwijk zegt: Om alle misverstand te voorkomen, wijs ik er op, dat elk huis het recht heeft zijn eigene regels te maken: daarom heeft ook de N. H. of Ger. Kerk in dit land bepaald, dat hare predikanten van de school van Stellenbosch moeten zijn en dan gelegitimeerd moeten worden. Dat is haar recht om dit te bepalen. Wij hebben ook zulk recht om onze bepalingen te maken.

Br. Taljaard: Ik ben een slecht spreker, maar mag ik maar voorlezen, wat ik op schrift gezet heb. Hij leest:

»Ik kan mij niet vereenigen met het voorstel van den Voorzitter, omdat het onverwacht op mij afkomt en dus de gemeente, waartoe ik behoor, er mede onbekend is; ik wensch dus, dat het punt aan de orde worde uitgesteld. Ik betwist niet, dat de overgrootste meerderheid van de predikanten der N. H. of Ger. Kerk in Z.

A. onbetrouwbaar is en ik zou wel wenschen, dat in den Edelachtbaren Volksraad een wet gepasseerd werd, hen te noodzaken den eed van getrouwheid af te leggen. Maar dat neemt niet weg dat er wel getrouwen te vinden zijn. Ook is het bewezen, dat ook in Holland ontrouwe predikanten gevonden worden, zooals Ds. Spoelstra."

Ds. C. W. du Toit zal tegenstemmen, omdat het eene belediging is voor andere kerken, want onze voorouders hebben uit alle nationaliteiten beroepen, zooals Hollanders, Schotten, Ieren, Engelschen. Er is geweest op Ds. Bosman, maar hoe zijn die gekomen waar zij zijn? Zij zijn door de strooming in hunne gemeenten medegevoerd. De geschiedenis leert ons dat; wij zien ook Ds. Spoelstra wellicht spoedig in de Ned. Ger. Kerk in de Kaapkolonie staan. Wij zullen verstrooien, maar niet verzamelen en velen, die uit de Ned. Ger. Kerk in den Vrijstaat en in de Kaapkolonie zich bij ons zouden voegen, willen dit nu niet doen. Wij moeten predikanten uit Holland hebben, maar ook uit Afrika. Wij moeten niet van de Ned. Herv. of Ger. Kerk spreken alsof zij Roomsch is, zij staat met ons op één en denzelfden bodem van belijdenis.

De Voorzitter zegt: Als ik het noodig acht om een slot op mijne deur te zetten, dan kan dat niemand hinderen dan diegene, die er in wil komen. Onze Kerk geeft vrijheid, maar vrijheid eerst om zichzelf te beschermen. Dat in andere kerken predikanten uit weder andere kerken kunnen beroepen worden, weet ik niet. In Holland zoowel als in de Kaapkolonie tot 1842 konden alleen zij beroepen worden, die huisgenooten zijn. Prediken kunnen allen in elke kerk, maar het is iets anders of een Schot, dan wel een Hollander, dan wel een Kaapkolonist ons huis bestuurt. Elk uitgaan van hen, die de onzen niet zijn, maakt ons sterk, niet zwak.

Het voorstel van den Scriba [wordt aangenomen met 32 tegen 28 stemmen.

Aan de orde punt 15 van de agenda: Voorstel Ds. Goddefroy: »Verklaring van Art. 6 Hoofdstuk 2 en aanvulling daarvan."

De Voorzitter zegt, dat er verschil is van opinie over dit artikel. Hij wenscht, dat aan den Voorzitter en den Scriba het recht gegeven wordt om in buitengewone gevallen ook de Algemeene Vergadering op te roepen.

De Scriba verklaart er zich tegen, daar Art. 5 Hoofdstuk I bepaalt dat de Algemeene Commissie dit doen moet.

Het voorstel, in rondvraag gebracht, wordt aangenomen met 39 tegen 22 stemmen.

De BBrS. A. D. W. Wolmarans, Basson, Swarts, Blignaut, Benade. Smit, Malan, Prinsloo, Boshof en M. C. Basson verklaren tegen dit voorstel te hebben gestemd en verzoeken aantekening van hun tegenstem.

Aan de orde punt 16 van de agenda: »Benoeming van de Commissie van de Algemeene Vergadering.

Benoemd worden de Broeders:

A. D. W. Wolmarans met 33 stemmen.

G. P. Roetz » 36 »

en bij herstemming tusschen de Broeders D. P. J. van Schalkwijk en N. M. Prinsloo, eerstgenoemde met 32 stemmen.

Als hunne secundi worden aangewezen:

voor Br. A. D. W. Wolmarans: Br. N. M. S. Prinsloo,

» » G. P. Roetz: » N. M. Prinsloo,

» » D. P. J. van Schalkwijk: » J. H. Jacobs.

De brief van den heer Oosterbroek wordt gelezen en besloten, op voorstel van den Scriba. dien naar den Kerkeraad van Pretoria c. a. te zenden.

Een brief wordt gelezen van de heeren Wicherlink en De Wildt, welke voor kennisgeving wordt aangenomen.

Het volgende voorstel van de BBrS. G. P. Roetz en J. H. Jacobs wordt staande en met algemeene stemmen aangenomen:

»De Vergadering, aan het einde van hare zittingen gekomen zijnde, heeft behoefte den Voorzitter ditmaal niet alleen dank te zeggen voor de wijze, waarop hij hare zittingen heeft geleid, maar in het bijzonder wegens de trouw, waarmede hij voor de belangen der N. H. K. in de Z. A. R. heeft gewaakt; met de bede, dat God hem nog lang spare en sterke om onze Kerk te dienen en haar ten zegen voor onzen Staat te doen zijn, gelijk zij dit van de vroegste tijden geweest is.»

De Voorzitter brengt den dank der Vergadering over aan den Vice-Voorzitter, die het zwaarste werk heeft gedaan en aan den Scriba.

De Vergadering wordt verdaagd tot November.

De Voorzitter sluit de Vergadering met een kort woord en laat zingen Psalm 72 : 11 en verzoekt den Scriba het dankgebed te doen.

(w. g.) M. J. GODDEEROY, (w. g.) JAC. VAN BELKUM,
Præses. Scriba.

(w. g.) W. v. MANEN, Diaken.

BIJLAGE A.

Aan den Eerwaarden
Kerkeraad der Ned
Herv. Gem. te Pre-
toria c a.

Eerwaarde Broeders,

Door den plaatselijken Kerkeraad is mij gevraagd, Uwe Eerwaarde Vergadering schriftelijk in kennis te stellen met de grieven, die er mij toe genoopt hebben mijn ambt neder te leggen. Ik voldoe gaarne aan dat verzoek, maar moet zeer veel van uw geduld vergen. Alles samenvattende zou ik moeten zeggen:

dat Ds Goddefroy mijne ambtelijke rechten bij herhaling heeft verkort;

dat ZEW. mij financieel heeft onthouden wat mij wettig toekomt;

dat hij mij persoonlijk vaak heeft behandeld op eene wijze, die beneden alle kritiek is;

dat ik — ook al was er niets tusschen ons voorgevallen — zulke ernstige bezwaren heb tegen de wijze waarop Ds Goddefroy de Kerk bestuurt, dat ik, om des gewetens wille, weigeren moet langer met ZEW. samen te werken.

Laat mij U dit uitvoerig mogen aantoonen.

Zoodra ik eenigszins met de zaken bekend werd, stond ik verbaasd over den ongeregelten toestand der Pre-

Antwoord op de redenen van Ds Spoelstra: waarom hij eensklaps zijne bediening heeft neergelegd in de N. H. K. der Z. A. R.

Dit is onjuist; er werd niet gevraagd naar grieven. De Kerkeraad vroeg, volgens notulen, naar de »redenen» waarom Ds. Spoelstra handelde zooals hij deed.

toriaansche gemeente. Een lijst van de lidmaten in en om Pretoria is er eenvoudig niet, zoodat bij stemmingen geen contrôle bestaat of iemand wezenlijk lidmaat is —en erger nog—geregeld huisbezoek eene onmogelijkheid wordt. Dit bieek aansonds na mijne komst.

Ds. Goddefroy kondigde af, dat hij den nieuwen leeraar aan de gemeente zou voorstellen, ook in hunne woningen. En werkelijk werd er een begin gemaakt, doch daar D's. Goddefroy geen ledenlijst bezat en de leden ook niet wist te wonen, gingen wij nu hier dan daar eens iemand opzoeken, doch daar bleef 't verder bij. Wij maakten toen afspraak, dat wij samen zouden trachten al onze lidmaten in Pretoria uit te vinden. Op »de Bult" vingen wij aan. En iederen middag vervoegde ik mij ten huize van Ds. Goddefroy, om huisbezoek met hem te doen. Doch het gebeurde zóó dikwijls dat ik daar lang moest wachten of dat er heelemaal niets van kwam, dat ik ten slotte den moed opgaf en langzamerhand stierf het heele huisbezoek uit. Ik beproefde zelf op Sunnyside onze leden op te sporen, doch dit werk was uiterst moeilijk voor één persoon en zoo heb ik er ook dat aan gegeven, hoewel tegen mijn zin.

Eenige weken na mijne komst vond ik 't noodig openlijk een paar punten

Die lijsten zijn er wel degelijk, zoowel van de leden in als buiten Pretoria. Maar door de vlottende bevolking in de dorpen is het eene onmogelijkheid om allen na te gaan en de woonplaats van allen uit te vinden.

met Ds. Goddefroy te bespreken. Ik had den indruk gekregen, dat ik door ZEW. als hulpprediker werd beschouwd, tot wien hij maar heeft te zeggen: »Kom, en hij komt!» »Ga, en hij gaat; doe dat, en hij doet het!» Om de regeling der predikbeurten liet ik alles aan Ds G. over en op al zijne voorstellen zei ik in den beginne »ja en amen!» Zoo kwamen wij dan ook overeen, dat ik voor de helft der bedieningen in de buitengemeenten zou zorgen. Ik achtte toen het oogenblik gekomen om ZEW eens te interpelleeren en zeide: »Collega, in Holland bestaat de gewoonte, dat de vacature-beurten door den ring waargenomen, maar ook de vacature-gelden door de ringbroeders gedeeld worden. Hoe is dat hier?»

»Dit is alles mijn tractement,» luidde het antwoord van Ds Goddefroy.

»Wel,» antwoordde ik, »gij hebt uw tractement van de gemeenten Pretoria, Middenburg en Standerton, en ik, die voor dezelfde gemeenten beroepen ben, ontvang mijn tractement uit Holland. Maar wanneer ik nu consulentsgemeenten waarneem, zooals Zoutpansberg en Boossenekal, Grootsuikerboskop, enz., dan heb ik toch recht op de helft der consulentsgelden. In Holland werd mij door Ds. Gildemeester gezegd: Goddefroy zal je natuurlijk vragen ook naar de consulentsgemeenten te

Had Ds. Spoelstra zooiets gevraagd van consulentsgelden, dan zou ik hem onmiddellijk gewezen hebben op zijn contract met Holland en op zijn beroepsbrief, waarin staat:

»dat hij beroepen wordt op zoodanig tractement en zoodanige emolumenten, als door de Commissie in Holland is bepaald» en dus met hem is overceengekomen. Had hij toen reeds gesproken van recht op consulentsgelden, dan zou ik hem eenvoudig geen consulents-beurten meer hebben laten waarnemen, gelijk hij dan ook maar in ééne consulents-gemeente voor mij is opgetreden; geheel vrijwillig en zonder het minste verschil werden de verschillende beurten onder

gaan, maar ongetwijfeld zal hij de emolumenten met je deelen, daarvoor is hij een veel te royale kerel."

»Als verplichting," antwoordde Ds. G., »neem ik 't niet op mij; wat ik uit liefde kan doen, of door de gemeente kan laten doen, zal ik zien."

Ik zeide, dat ik daartegen protesteerde, want dat ik even goed recht had op de consulentsgelden als hij.

Vervolgens besprak ik met Ds. Goddefroy een ander punt.

»Hoe staat het met 't predikants-weduwenfonds?" vroeg ik.

Ds. G. antwoordde, dat dit fonds eigenlijk niet meer bestond, maar dat er vroeger een besluit was genomen, waarbij bepaald werd, dat ieder predikant voor zijn levensverzekeringspremie zou ontvangen wat de Kerkwet voor het weduwenfonds afzondert, nl.:

a. van het trouwgeld 1s. 6d.

b. van elken aannemeling 2s. 6d.

c. van elken doopeling 1s.

d. de collecte bij elke voorbereidings-predikatie.

Ik antwoordde, dat ik in de gemeenten Pretoria, Middenburg en Standerton wettig als tweede predikant was beroepen en dus, in de door Ds. G. en mij samen bediende gemeenten, recht had op de helft der inkomsten van de weduwenbeurs.

Ds. Goddefroy antwoordde wederom, dat de in-

ons verdeeld; door omstandigheden echter heb ik alleen alle andere consulentsbeurten moeten waarnemen, zoodat ik meest van huis moest zijn; terwijl in antwoord op hetgeen Ds. Gildemeester hem zou gezegd hebben het feit diene: dat Ds. Spoelstra beide keeren dat hij naar Dullstroom is gegaan op mijn verzoek en van mijn consulents-inkomsten (zijnde vijftien p. st. per beurt) heeft ontvangen, behalve vergoeding van reiskosten, vijf p. st. per beurt. Hij noemt dit een fooi! Al die „fooien" te samen, op mijn verzoek hem gedurende één jaar ter bemoediging gegeven, bedragen een som van één honderd en veertig p. st., makende te samen met het salaris uit Holland, ad zes honderd p. st., eene som van *zeven honderd en veertig p. st. in één jaar*. Die man had niets uit te staan met mijn salaris; terwijl ik daarenboven kan bewijzen, telkens als i s. Spoelstra een beurt buiten het dorp Pretoria had te vervullen, al mijn best te hebben gedaan om hem financieel te bevoordeelen. Al de Kerkeraadsleden zullen getuigen, dat ik telkens er bij schreef: geef Ds. Sp. zoo mogelijk vijf of tien p. st. extra ter bemoediging: „als het niet uit de gemeentekas kan, dan geef het uit mijn salaris."

De zaak van het weduwenfonds is al evenzeer *onwaar* en *onwaardig* voorgesteld. De Kerkeraadsnotulen bewijzen,

komsten hem alleen toekwamen.

Ik bleef mijn recht verdedigen op eene billijke regeling; doch stond het voorloopig onder protest af, tot ik de zaken beter had onderzocht. Na dien tijd ben ik overal gewoon, behalve in Zoutpansberg c. a.; ik ontving van de Kerkeraden de bedoelde bijdragen voor weduwenfonds; in Mopoch's gronden kwam daar nog bij £50 consulentsgelden.

Doch na elke reis bracht ik, als onderdanig dienaar, al dat geld aan Ds. Goddefroy. Ik kreeg natuurlijk vergoeding van reiskosten; terwijl mij, op verzoek van Ds. Goddefroy, hier en daar eens £5 bovendien werd gegeven, doch dit is geen voldoen aan mijn wettig recht, dat Ds. G. mij door enkele Kerkeraden een fooi liet geven; het heeft mij voortdurend tegen de borst gestuit, dat de arme Kerkeraden nu nog extra

dat Ds. Spoelstra daarop heelemaal geen aanspraak kan maken: terwijl het feit, dat Ds. Sp. nimmer een woord in vorige vergaderingen daarover heeft gesproken, genoegzaam bewijst, dat ook dit slechts een voorwendsel, een gezochte grief is om wat anders te bereiken. Vooral tegenover een Kerkeraad en een Commissie van Bestuur als te Pretoria, waar onder anderen, *op mijn verzoek*, in een vergadering, zonder eenige oppositie, onmiddellijk en vrijwillig, een toelage van *tachtig p. st.*, voor huishuur per jaar werd toegestaan. Niet Ds. Sp. had die gevraagd of daarop aanspraak gemaakt, maar Ds. G. had die voor hem gevraagd en onmiddellijk verkregen

Het is dan ook pijnlijk en krenkend — meer dan ik kan zeggen — tegenover zulke feiten, zulke ongehoorde laster en leugen te moeten hooren uit den mond van een collega, een Evangeliedienaar!

Onverantwoordelijk, lichtvaardig en leugenachtig is eveneens de storie van al dat geld, door Ds. Sp. saamgebracht uit Mapochsgronden en elders. Mapochsgronden is niet eens eene consulents-gemeente, maar een deel mijner gemeente van Middelburg. De vijftig p. st. door hem medegebracht waren een deel van mijn salaris ad zes honderd p. st. 's jaars; dus van mijn leeftocht; terwijl die arme gemeente nog ongeveer zestig p. st. van vroe-

werden belast om mijnenwille. Vooral in gemeenten als die van Roosenekal kan dit zwaar genoeg drukken en als Ds. G. mij mijn wet-tig deel der consulentsgelden en der weduwenbeurs had gegeven, zou 't niet noodig geweest zijn de arme gemeenten nieuwe lasten op te leggen.

gere jaren ten achter is op mijn salaris en Ds. Sp. maar naar de Bank kon gaan om het zijne, en dat dan liefst maanden vooruit, te ont-vangen-

Hoe smadelijk dan weer de inkleeding van dezen laster. Hoe verregaand om te spreken van *al dat geld* en van dien *onderdanigen dienaar*, die moedwillig de eer en den goeden naam zijns naasten wil rooven, door leugens als daar genoemd.

De notulen der Kerke-raadsvergadering hebben deze zaak dan ook genoegzaam als leugenachtig geka-rakteriseerd, ofschoon de notulen nog wel werden gesteld door iemand, die zich met Ds. Sp. in eene samen-zwering tegen mij had begeven en die toentertijd het goede kwaad en het kwade goed noemde om Ds. Sp. wille.

Met het oog nu op het feit, dat Ds. Sp. behalve Dullstroom geen enkele consulents-gemeente heeft bediend; dat hij van mijn salaris aldaar op mijn verzoek het derde deel heeft ontvan-gen—vergaat mij de lust om te antwoorden op insinuaties, als eerst overal rondgedragen in Pretoria, vooral gedurende mijne afwezigheid in Sept. 1897 en daarna nog wel ongestraft als hierboven te lezen is

Een derde punt, toen door mij ter sprake gebracht, was dit: Ds. G. had gezegd, dat de zaken van beroep, rege-

Wat hier volgt is van het-zelfde gehalte als het vorige. Die verhalen en mededeelin-gen zouden iets beteekenen

ling van tractement en emolumenten pas na twee jaren aan de orde kwamen.

Ik beweerde daarentegen wettig beroepen te zijn als tweede predikant te Pretoria c. a. In Holland was mij ook gezegd, dat, ingeval ik na twee jaren lust gevoelde te blijven, er dan niets anders behoefde plaats te vinden dan dat de Kerkeraad de financieele verplichting van de Commissie overnam.

Ds. G. antwoordde, dat er geen kwestie van was, dat de zaken na twee jaren op den tegenwoordigen voet zouden doorgaan. Hij had gedacht zelf het dorp Pretoria te houden en mij de zorg van al de buitengemeenten over te laten of mij een beroep te bezorgen in een der buitengemeenten, maar in Pretoria zelf zou ik in geen geval kunnen blijven.

Ik protesteerde tegen die opvattingen, die feitelijk hierop neerkwamen, dat ik twee jaren lang hulpprediker zou zijn van Ds. Goddefroy, dat ik daarna reizend prediker of predikant eener buitengemeente zou worden, terwijl ik uit Holland was uitgezonden als tweede predikant van Pretoria c. a. en nooit anders gedacht had dan, ingeval ik daarin lust gevoelde, na twee jaar dat te blijven.

Ds. G. antwoordde, dat het nooit in zijne bedoeling had gelegen, dat een getrouwd predikant met familie

als Ds. Sp. iets kon bewijzen; maar hij kan niet; zelfs onder mijne felste tegenstanders kan hij niet één enkele getuige verkrijgen, dat ik hem ooit of te immer hulpprediker genoemd, geacht of gemaakt zou hebben.

Ds. G. antwoordde, — gelijk ook door de Commissie in Holland, zoowel als door den Kerkeraad van Pretoria, Middelburg en Standerton altijd was en is verstaan, — dat eenige gemeente Ds. Spoelstra zou kunnen beroepen en na die twee jaren financieel overnemen.

De standplaats van Ds. Sp. zou dus in de toekomst ahangen van de gemeente die hem beriep en door hem werd aangenomen. Nooit of te nimmer had het in de bedoeling gelegen hem bepaald voor het dorp Pretoria te beroepen; dat was daarboven een onmogelijkheid, aangezien dat dorp nauwelijks een derde deel van een predikant-salaris kan bijeenbrengen en de buitengemeenten niet van plan zijn voor de weelde van de dorpen te betalen.

en al zou uitkomen. Hij had verwacht en gehoopt dat een candidaat tot den H. D. voor den tijd van twee jaren als zijn hulpprediker dienst zou doen, om dan na twee jaren weer terug te keeren of een beroep aan te nemen naar een onzer buitengemeenten.

Ik zeide, dat de Commissie wel naar een ongehuwd predikant of een candidaat tot den H. D. had gezocht, maar nooit het woord hulpprediker had gebezigd; trouwens daartoe zou geen enkel candidaat zich willen verlagen. De Commissie, die mij uitzond was zeer verblijd, dat een gehuwd predikant van eenige ervaring, die reeds de vaderlandsche Kerk had gediend en die bovendien reeds 36 jaren oud was, de toezegging van beroep aannam als tweede predikant van Pretoria c. a. Wanneer Ds. G. een hulpprediker had willen hebben zou hij een godsdienstonderwijzer daartoe hebben moeten benoemen. Nu er een predikant uitkwam, was 't toch al te flauw om dezen tot den rang van hulpprediker te willen degradeeren.

Ik zeide, dat hij mij in de rechten van mijn ambt aantastte, daar ik even goed het volle status van predikant bezat als hij en dat ik wel *naast* hem wilde arbeiden als *vriend* en *collega*, maar nooit *onder* hem als knecht. Zelfs al ware ik hulpprediker, dan nog zou 't onbeleefd

Hetgeen hier volgt is al te moedwillig.

Alles gezocht!

Van hulpprediker was nimmer sprake.

en kinderachtig zijn mij dat telkens te laten gevoelen; nu ik even goed predikant was als Ds Goddefroy, waar-schuwde ik hem nooit in mijne tegenwoordigheid het woord »hulpprediker” te bezigen of mij te dwingen hem in alles zijn zin te geven, want daartoe was ik te fier en te vrij en ik zou onmiddellijk mijn ontslag nemen.

Ik hoopte dat Ds. G. na dit onderhoud mij niet meer als zijn kapelaan zou beschouwen, doch al te spoedig werd ik ontnuchterd.

Reverend J. Gray van de Scotch Presbyterian Church alhier zond mij op zekeren dag eene invitatie, om op een door ZEW. genoemden dag ten zijnent te komen, ten einde een uur van broederlijk samenzijn te hebben met andere broeders in de H. Bediening te dezer stede.

Op het bepaalde uur bevond ik mij ten huize van Ds. Gray en kwam toen tot de ontdekking, dat de bedoeling was een predikanten-vereeniging op te richten van Engelsche, Duit-sche, Hollandsche en Afri-kaansche broeders. Ik vroeg of ook Ds. Goddefroy was uitgenoodigd. Toen Rev. Gray dit ontkennend beantwoordde, stelde ik voor dit verzuim te herstellen en ook de andere broeders, die nog geen invitatie hadden ontvan-gen, uit te noodigen lid der Vereeniging te worden. Dit voorstel werd aangenomen.

Toen Ds. Goddefroy de uitnoodiging ontving, werd hij zeer boos, dat een jong collega wel, maar hij niet was uitgenoodigd, en persoonlijk nam hij het mij zeer kwalijk, dat ik de onkieschheid niet gevoeld had, lid te worden van eene Vereeniging waartoe hij niet behoorde. Hij zou wel maken dat die Vereeniging uit elkaar stooft, enz.

Ik deelde ZEw. toen mede, dat ik op die eerste vergadering juist er op aangedrongen had ook Ds. G. uit te noodigen; gaf hem den raad alsnog lid te worden, handhaafde mijne vrijheid om mij te voegen bij elke Vereeniging die ik verkoos, mits haar karakter niet strijdig was met mijn ambt.

Op onze tweede predikanten-conferentie kwam er een schrijven in van Ds. G., waarin ZEw. verklaarde, dat er van geen broederlijke samenkomst sprake kon zijn, vóór dat er broederlijke verhoudingen waren ontstaan. Onze Vereeniging stooft door dit schrijven niet uit elkaar. De brief werd eenvoudig voor kennisgeving aangenomen.

Natuurlijk bleef ik heel kalm lid eener predikanten-vereeniging, die zich ten doel stelde door gemeenschappelĳk gebed en lezen der H. S. den broederband te versterken en die zoozeer gewenscht is, om de gespannen verhoudingen weder terug te brengen binnen de perken

Foei Spoelstra, schaam u voor zulke laster.

Na twee of drie samenkomsten was het uit met die Vereeniging!

Het was een misgeboorte!

der eene, algemeene christelijke kerk.

Doch Ds. G. liet het er niet bij zitten.

Op zekeren Maandagmorgen hadden wij onze predikanten-samenkomst ten huize van Ds. Bosman; juist kwam een zoontje van Ds. Goddefroy daar met een brief en zag ons dus *op* de waranda zitten. Natuurlijk vertelde de jongen dat tehuis.

Des avonds kwam ik bij Ds. Goddefroy, wiens dienst ik den vorigen dag had waargenomen, omdat ZEw. aan oorspijn leed en uit dankbaarheid voor de door mij bewezen hulpvaardigheid kreeg ik, *in tegenwoordigheid van al zijne kinderen*, een uitbrander, omdat ik dien voormiddag geen ziekenbezoek gedaan had in het Volkshospitaal, gelijk wij afgesproken waren.

Ik antwoordde, dat wij afgesproken waren dat ZEw. mij den eersten keer in het Volkshospitaal zou introduceeren; dat ik die afspraak door zijne ongesteldheid vervallen rekende, doch dat ik het boveendien toch niet zou hebben kunnen doen, omdat wij predikantenvergadering hadden.

Ds. G. scheen op deze laatste mededeeling te hebben gewacht, om heftig tegen mij uit te varen; dat Volkshospitaal was maar een voorwendsel, om mij het lidmaatschap der predikanten-vereening onmogelijk te maken. Ik verzocht Ds.

G. als hij mij nog meer te zeggen had, dit in zijn studeerkamer onder vier oogen te doen en mij niet te beledigen in tegenwoordigheid zijner kinderen. In de studeerkamer gekomen kreeg ik er opnieuw van langs, omdat ik mijn eigen werk verwaarloosde om bidstondjes te houden met kapenaars en jingo's

Mijn antwoord luidde, dat ik aan bidstondjes heel wat meer behoefte had dan aan standjes.

Nu, hij zou deze zaak voor den Kerkeraad brengen; hij zou wel zorgen, dat ik over twee jaren geen beroep kreeg; onze menschen zouden weten, dat ik met de vijanden der Kerk heulde, enz. enz.

Ik heb Ds. G. toen geantwoord, dat ik heel kalm het vonnis van den Kerkeraad zou afwachten; dat hij wel machtig was, maar niet almachtig, en dat ik volstrekt er niet op gesteld was over twee jaren een Kerk te blijven dienen, wier voorzitter zich onophoudelijk schuldig maakte aan machtsmisbruik, door totale miskenning van de ambtelijke rechten zijner collega's.

»En toch zal je niet in alles je zin doen.» was 't slotwoord van Ds G., terwijl hij mij uitliet.

Na dit standje ging het eenige weken bijzonder goed. Ik ging voortaan alleen 't Volkshospitaal bezoeken, doch wanneer ik afwezig

Nimmer gedacht, noch minder gezegd. Niemand anders dan Ds. G. heeft willen zorgen en gezorgd voor een beroep van Ds. Spoelstra naar Standerton. Alles was gereed: toen hij de gemeente smadelijk wegwierp, omdat hij bepaald in Pretoria — en alleen daar — wilde wonen.

moest zijn voor kerkviering en Ds. G. op zijn beurt thuis was, nam hij niet de moeite in mijne plaats naar 't hospitaal te gaan. Hoe groot de belangstelling is die Ds. G. voor 't hospitaal koestert, blijkt o. m. ook hieruit: Ik deelde ZEw. mede, dat ik de directrice verlot gegeven had een van ons beiden te ontbieden, indien er stervenden waren waarbij onze tegenwoordigheid vereischt werd. En wat antwoordde Ds. G.: »Als je bij al die stervenden wilt zijn, kan je er wel blijven zitten.» Ik heb ten slotte ook het geregelde wekelijksche bezoek van het hospitaal moeten nalaten, omdat de kosten en moeite voor mij alleen te groot waren. En zoo blijft ook dit werk een getuigenis tegen onze Kerk.

Toen ik begon met, in plaats van één uur des Zondagsnamiddags, vijf uur catechisatie te geven op Woensdag, keurde Ds. G. dit zeer af. Wanneer ik eenmaal uit Pretoria weg was zou ZEw. 't ook moeten doen. Ik zeide, dat 't mij toch zoo dringend door verschillende ouders was gevraagd. »Ja, collega, zeide Ds. G., ze zullen je van alle kanten werk genoeg geven, doch ik houd die catechisaties niet in je afwezigheid» Inderdaad heeft Ds. G. voortdurend geweigerd mijne catechisaties waar te nemen. Wel was

Ds. Goddefroy ging meer naar het Hospitaal dan Ds. Spoelstra; maar dit kan hij in onwetendheid gelasterd hebben.

Merkwaardig is de ijver, grootmoedigheid en zelfopoffering door Ds. Sp. hier van zich zelf getuigd en daartegenover de tegenwerking van Ds. G. in al het goede door hem gewenscht en bewerkt. Die predikanten-conferentie met Ds. Bosman en Rev. Gray is helaas weer spoedig uiteen gespat. Het bleef niet zoo intiem met Ds. Bosman als men eerst mocht verwachten.

ZEW. bereid een of twee uren te catechiseeren des Zondagsnamiddags. Maar zooals ik 't ingesteld had was 't glad verkeerd. En of ik al argumenteerde dat degelijk godsdienstonderwijs een levensbehoefte is, of ik al zeide, dat ik weigerde jonge menschen aan te nemen, die niet minstens een cursus van zes maanden hadden doorloopen, 't baatte alles niets.

Waar ter wereld zou er een tweede voorbeeld te vinden zijn, waarbij de eene predikant op hinderlijke wijze zich bemoeit met de catechisaties van den ander?

Doch wij moeten, helaas! nog erger dingen vermelden.

Er bestaat hier te Pretoria niet het minste toezicht op handel en wandel der jonge intrekken, zoodat zij natuurlijk aan veel verleiding bloot staan. Dit heeft reeds lang veler opmerkzaamheid getrokken en eindelijk kwamen eenige leden der verschillende Hollandsch Protestantische Kerken overeen pogingen in het werk te stellen ten einde een *Christelijk Tehuis* (speciaal voor jongelingen) op te richten. Mij werd opgedragen de concept-statuten te ontwerpen en over beginsel en doel werden wij het spoedig eens. De laatste keer werden we opgeroepen om te vergaderen in de consistoriekamer der Vereenigde Kerk. Ds. G., hoewel te huis en best in staat om te gaan, weigert dáár te vergaderen, om-

dat hij Ds. Bosman daar liever niet wilde ontmoeten. Ds. G. gaf mij echter »volmacht" om in zijn naam te zeggen, dat hij de zaak van harte toegedaan was en onze pogingen gaarne zou steunen. In die vergadering werd een brief van Ds. Bosman voorgelezen, waarin ZEW. mededeelde, dat hij zich om verschillende redenen meende te moeten onttrekken. Wij, overblijvend, leden en leeraars van de (Geref. en Ned. Herv. Kerken, kwamen toen overeen gemeenschappelijk een *Tehuis* te stichten en lijsten te laten circuleeren, die door Ds. Postma, Ds. Goddefroy en mij zouden worden geteekend. Ik ontwierp een lijst; een der broeders bood aan er eenige copieën van te maken en wij spraken af, dat hij ze maar terstond naar Ds. Goddefroy zou zenden ter teekening. Geruimen tijd hoorden wij niets van de lijsten. Op zekeren dag bezocht ik Ds. G. en toen gaf ZEW. mij de enveloppe met de lijsten. »Zijn ze geteekend, collega?" vroeg ik. »Neen," antwoordde Ds. G., »ik teeken ze niet. Wij moeten veel collecteeren voor onze Kerk en daarom moet deze zaak maar eenige maanden rusten."

Ik bestreed dit gevoelen, o. a. op grond hierom, dat wij voor het *Tehuis* bij een geheel anderen kring van menschen zouden collecteeren.

Een geheel andere kring van menschen!

N.B. Het is altijd hetzelfde kringetje. Begrijpelijk in een man die niet eens weet dat b.v. »Mapochsgronden" (een afdeeling van ongeveer drie honderd lidmaten) tot zijn gemeente behoort.

Ds. G. volhardde in zijne weigering en zeide: »Onderwerp je nu maar aan de opinie van je oudere collega.»

Mijn antwoord was, dat ik in dit geval daartoe niet het recht had, omdat in onze vergadering, waar ik óók als zijn »gevolmachtigde» was opgetreden, tot het collecteeren was besloten en dat Z.F.w. zich nu maar moest onderwerpen aan het besluit door onze vergadering genomen, in plaats van te eischen, dat wij een vergaderingsbesluit om zijnent wille zouden laten varen.

Collega G. hield echter vol, dat hij de lijsten niet zou teekenen, waarop ik een beetje kregelig werd en zei: »Kom, dat is nonsens, eerst mij af te vaardigen naar eene vergadering en dan later de beloofde samenwerking te weigeren! Was dan zelf op die vergadering gekomen, dan hadt ge den leden het collecteeren kunnen ontraden. Ik zal nu met Ds. Postma alleen de lijsten teekenen.»

Hier stooft collega G. op: »Het komt niet te pas *nonsens* te zeggen tegen iemand, die je naar Afrika heeft laten uitkomen. Ik duldt dat niet.»

Mijn antwoord was, dat de *Commissie* mij had afgevaardigd naar Transvaal en dat niet Ds. G. mij *als knecht* had laten uitkomen; en dat ik hem voor de zooveelste maal moest herinneren, dat wij tot elkander stonden in be-

trekking van collega's, met volkomen gelijke rechten. Indien hij meende, dat ik overal en ten allen tijde naar zijn pijpen moest dansen, zou ik liever onmiddellijk mijn ontslag nemen, dan langer als ondergeschikte van Ds. G. behandeld te worden.

Doch collega G. wond zich hoe langer hoe meer op en eindigde met mij toe te snauwen: »Nou is 't uit; nou mijn deur uit!»

En zoo werd ik uit de synagoge geworpen.

Elk man van karakter zal bij zichzelf kunnen nagaan, wat ik gevoelde na deze grievende belediging. Ik stelde dan ook onmiddellijk een rapport van het gebeurde op en zond dat naar Holland met verzoek aan de Commissie om instructiën. Ik hield mij overtuigd, dat de Commissie mij zou terugroepen en maakte reeds aanstalten tot de terugreis naar Holland. Ik wilde echter nog ééne poging wagen om Ds. Goddefroy gelegenheid te geven zijne fout te herstellen en riep daartoe de bemiddeling in van den Hollandschen consul. Op een bepaalden avond kwamen Ds. G. en ik ten huize van den heer Domela Nieuwenhuis te samen. Ds. G. vroeg daar *vergeving* voor het feit, dat hij mij de deur gewezen had.

Ik gaf hem de hand en zeide ook spijt te hebben, dat ik mij driftig had gemaakt.

De zaak, waarvan hier gesproken wordt, is in het kort deze: Ds. Spoelstra beleedigde mij in mijn huis met woord en gebaren dusdanig, dat ik hem verzocht er uit te gaan, anders zou ik zelf er uit gaan.

Natuurlijk dat ik niet toornde zonder te zondigen en daarvan heb ik leed gehad en ook later betuigd; maar inmiddels ook gezegd, dat ik, als ooit weer zoo iets gebeurde, zou trachten niet te zondigen, door alsdan onmiddellijk zelf heen te gaan. Het is echter schandelijk deze zaak op te halen, overal rond te venten en nu nog eens op papier te brengen, nadat ze eens voor goed maanden geleden was afgehandeld voor God en menschen.

Tegelijkertijd wilde ik evenwel, dat de Kerkeraad over onze ambtelijke en financiële verhouding uitspraak zou doen, omdat daarover telkens geschil was geweest. Tot mijn spijt heb ik mij toen laten bepraten ter wille van den vrede in onze Kerk alle geschillen te laten rusten. Ik zeide, dat ik Ds. G. evenwel den volgenden dag nog onder vier oogen wilde spreken. Ds. G. bood aan bij mij aan huis te komen en deed dit dan ook. Ik heb ZEW. toen met tranen in de oogen gesmeekt, dat hij die dwaze pretentie alsof ik zijn hulpprediker ware nu eens uit het hoofd zou zetten en mij als vriend en collega moest beschouwen, dan zou ik uit vriendschap meer voor hem doen dan een hulpprediker ooit zou vermogen. »Laat mij,» zeide ik hem, »voortaan alles weten, óók hoe 't met de kerkelijke financiën staat. Ik wil dat aan de gemeente tot den laatsten penny toe verantwoording zal worden gedaan en dat er geen uitgaven zullen geschieden zonder toestemming van den Kerkeraad. Laat ons nu vriendschappelijk alles regelen, want ook mijn naam is daarmede gemoeid; ook ik ben verantwoording schuldig aan God en menschen hoe er met de gelden en eigendommen der gemeente wordt gehandeld.»

Onder Gods oog beloofde Ds. G. mij dit.

Wij kwamen overeen dat

wij samen het nieuwe lokaal inwijden, Avondmaal bedienen en elkander broederlijk helpen zouden.

Ik dankte mijnen God voor deze uitkomst en in de vreugde mijns harten had ik er de kosten van een kabelgram voor over en aan een der commissieleden telegrafeerde ik: »*houd rapport geheim*», later gevolgd door een brief met verzoek mijn rapport te vernietigen. Gelukkig was 't nog niet in handen der geheele Commissie. Slechts twee leden droegen er kennis van en zij waren zielsblijde, dat onze verhouding weder vriendschappelijk was geworden.

Laat ons nu eens onderzoeken hoe Ds. Goddefroy mijn offer wist op prijs te stellen.

Men wete, dat onze samenkomst bij den Hollandschen consul plaats vond, vlak vóór de vergadering van den Breeden Kerkeraad. De laatste bespreking en dus geheele verzoening had ten mijnen huize plaats, terwijl er reeds Kerkeraadsliden bij mij op de waranda zaten.

Welnu in dit licht moet het volgende worden beschouwd.

Tijdens ons onderhoud bij den Hollandschen consul zeide Ds. G., dat ik »*de historische lijn*» verlaten had.

Ik antwoordde: »dat is een groot woord; noem bewijzen.»

Het eerste »bewijs» was, dat ik eene brochure tegen de prostitutie geschreven had, zonder er met Ds.

Een fraai offer! Een reddingsplank door mij aan Sp. toegereikt, om zijn ondergang te voorkomen.

Goddefroy eerst over te raadplegen wat »onze menschen» daarvan zouden denken. Het tweede even schitterend »bewijs» was mijn lidmaatschap van de bovenbedoelde predikanten-vereeniging. In de derde plaats en daarop wilde ik eigenlijk komen, beschuldigde Ds. G. mij, dat ik mij te veel inliet met zendingsarbeid.

Ik vroeg toen welke *beschuldiging* daar nu in lag? en vervolgde: »maar ik ben en helaas! niet bewust bepaalden zendingsarbeid verricht te hebben, waarop doelt gij? Noem man en paard.»

Ds. G. antwoordde, dat er een Kerkeraadslid bij hem geweest was, om hem te vragen deze »zaak» voor den Kerkeraad te brengen en mij te waarschuwen, de gevoeligheden der menschen op het punt der zendingsarbeid toch te ontzien. Door mij gevraagd wie dat Kerkeraadslid was, antwoordde Ds. G. na eenige aarzeling Br. Prinsloo van Witfontein.

En inderdaad, ik had met onzen broeder onder vier oogen een gesprek over de noodzakelijkheid der christelijke zending. Dit geschiedde terwijl wij samen langs een kafferkraal reden. Ik zeide aan Ds. G., dat het mij eene groote eer zou zijn om door een Kerkeraad over mijne zendingsliefde geïnterpelleerd te worden. Doch aan het einde van onze samenkomst ten huize van

De zendingsliefde van Ds. Spoelstra is nimmer door iemand gelaakt of misprezen. Wie zal hem hinderen wanneer hij, in plaats van te dwingen om juist in Preteroria te wonen en de andere gemeenten van Standerton of Middelburg te verachten, indien hij b. v. te Buluwayo of hooger op de millioenen kaffers wil gaan dienen en het Evangelie brengen.

Alleen, Ds. Spoelstra beproeve niet als predikant van de Ned. Herv. Kerk in de Z. A. Rep. (nog wel expres afgebedeld en uitgezonden voor die Kerk) naar gelijkstelling en dooreenmenging van wit en zwart te werken.

den Hollandschen consul zeide Ds. G.: »ik ben blij dat gij de punten van beschuldiging tegen mij niet voor den Kerkeraad brengt, 't is natuurlijk niet aange-naam voor mij wanneer onze menschen merken dat wij geschil hadden Ik zal dan ook maar hetzelfde doen en Br. Prinsloo trachten over te halen zijn aanklacht tegen u in te trekken. Als ik hem dat vraag, zal hij 't wel doen.»

Natuurlijk sprak ik er nu met niemand over. Doch bij eene volgende kerkviering te Witfontein moest ik er toch het mijne eens van hebben. Dezelfde Br. Prinsloo was weer aan 't spoor. Ik groette hem koeltjes en zei: »aleer ik iets anders met je bespreek, moet je mij eerst eens vertellen of jij van plan zijt geweest mij bij den Kerkeraad aan te klagen over mijne zendingsliefde.»

Br. Prinsloo ontroerde er van en erkende, dat hij wel terloops aan Ds. Goddefroy gezegd had: »Ds. Spoelstra schijnt nog al een zendingsvriend te zijn; hij moet op dat punt evenwel een weinig voorzichtig zijn met onze menschen,» maar met geen enkel woord er van gerept had, deze »zaak» voor den Kerkeraad te brengen.

»Dus, Br. Prinsloo, gij hebt niet aan Ds. G. gevraagd deze »zaak» voor den Kerkeraad te brengen?»

»Dominee,» antwoordde hij vol verontwaardiging, »het

Pure verzinsels! Vermenging van allerlei: waarheid en leugen.

Niemand zal ooit een ander verwijten wegens zendingsliefde. Wat onze menschen willen is: dat er geen gelijkstelling besta. Ook niet hun leeraar voor de kaffers, of de kafferleeraar voor hen. Ieder op zijn plek! En zij hebben daarvoor goede redenen.

doet mij pijn dat ik het zeggen moet van onzen ou leeraar, maar ik verzeker u heilig en plechtig, dat Ds. Goddefroy dit *ge'ogen* heeft."

Als dit waar is, dan heeft Ds G.:

1o in tegenwoordigheid van den Hollandschen consul, onze scheidsrechter, onwaarheden verteld en daardoor getoond weinig respect te hebben voor dit hooggeplaatste lid onzer gemeente;

2o. twist gezaaid tusschen zijn collega en een broeder ouderling, wat tot voortdurende verwijdering tusschen hen had kunnen aanleiding geven;

3o. heeft ZEw. gespeculeerd op den tegenzin dien ons volk tegen de zending heeft, om tegenover mijne wettige beschuldiging een schijnbeschuldiging te kunnen overstellen. Beide zaken, die in een Evangeliedienaar ten strengste moeten worden afgekeurd.

Br. Prinsloo heeft mij nog dezer dagen verzekerd, dat hij bereid is zijne verklaring in den vollen Kerkeraad te herhalen.

Een tweede, niet minder onaangename, ondervinding deed ik op, vlak na onze »verzoening". Gij herinnert u, Broeders, wat er is voorgevallen in de vergadering van den Breeden Kerkeraad onzer gecombineerde gemeente op den tweeden Kerstdag van het vorig jaar (1896)? Aan de orde was onze verhouding tot de pro-

»Als dit waar is!" (sic!)

In mijn bezit is eene plechtige verklaring van den hier genoemden broeder Prinsloo, dat het hier geschrevene geheel en al leugenachtig is.

Onware voorstelling. De notulen dier gecombineerde

curatie-commissie. Ik vroeg den Kerkeraad inlichting of 't mij geoorloofd zou zijn voor hen te preeken. Gij allen weet hoe Br. Joubert toen op mij loskwam en zeide, dat ik zodoende een valsche positie zou innemen, dat ik een verrader was der Kerk, enz. Ook Ds. Goddetroy voerde over deze zaak het woord, stond geheel aan de zijde van Joubert en zei mij zulke grofheden, dat ik mij genoodzaakt zag tegen beider handelwijze te protesteeren. Br. Joubert evenwel stond er op, dat de Kerkeraad een besluit zou nemen, waarbij 't den predikanten verboden werd in ééning ander Kerkgenootschap op te treden, zonder toestemming van den Kerkeraad.

Nadat ik verklaard had, dat ik dit zou opvatten als een motie van wantrouwen in mijn persoon, veranderde Ds. G. »verbod" in »wenschelijkheid" en zoo werd dit voorstel met eene kleine meerderheid aangenomen.

Wat de kerkeraad niet wist, was dit.

Deze dingen hadden plaats vlak na onze »verzoening"(!); in dezelfde gecombineerde kerkeraadvergadering, waarin ik niet met schijnbare maar met werkelijke grieven tegen Ds. G had willen opkomen. Doch wij hadden elkander onder Gods

vergadering zullen duidelijk aantoonen, dat er inlichting werd gevraagd omtrent het prediken in andere Kerken en dat de verhouding tot de procuratie-commissie volstrekt niet aan de orde was. De hier bedoelde gemeenten (vroeger onder procuratie) behoorden toen reeds onder éénzelfde Kerkverband en kon er dus geen sprake zijn van het over en weer prediken bepaald met het oog op die gemeente. De aanhaling uit het Kerkeraadbesluit, door Ds. Sp. zelf ingelascht, bewijst dan ook duidelijk, dat er sprake was van »andere kerkgenootschappen". De toeleg van deze zaak, om de gemeenten (vroeger onder procuratie) tegen de onze op te zetten, wordt hier toch maar al te duidelijk.

Zoo ook om alweer den Voorzitter er bij te halen, niettegenstaande de notulen van de vergadering precies het tegendeel aanwijzen van wat de heer Spoelstra insinueert, n.l.: dat de Voorzitter zocht het onder omstandigheden strenge »verbod" door »wenschelijkheid" te vervangen. De geheele uitwerking van dit argument is evenals het argument zelf onwaar en onwaardig, om er niet meer van te zeggen.

heilig oog vergeven en vriendschap beloofd en daarom liet ik mijne punten van aanklacht achterwege. Wat ter wereld kan Ds. G. bewogen hebben, mij in die vergadering zoo grievend te bejegenen? Was dat nu de *vriendschap* (!) die hij mij beloofd had? Indien zijne belofte hem heilig ware geweest, zou hij Br. Joubert gekalmeerd en mijne partij gekozen hebben. Of zelfs, al moest ZEw. in opinie van mij verschillen, dan behoefde dat toch niet op die ruwe manier. Nu evenwel werkte ZEw. mede om mij schandelijk te behandelen en in het midden van den kerkeraad wantrouwen te zaaien jegens den nieuwen Leeraar. Later hebben de meesten aan mij hun spijt betuigd over 't voorgevallene. En toen ik aan deze en gene vroeg; »wat zat er toch achter die kwestie?» werd mij geantwoord: »'t Was eigenlijk niet zoozeer tegen uw spreken voor de procuratie-commissie als wel om te beletten, dat U voor kaffers zou gaan preeken (!)». Toen ging mij een licht op, over eene uitdrukking van een der kerkeraadsliden, die ik in de pauze opving, terwijl ik de Notulen zat te schrijven: »maar wil Oom dan, dat onze Leeraar voor die kaffers zal preek?» Wat mij vooralsnog duister blijft is: *»wie kan U, Eerwaarde Broeders, op zulk een listige wijze tegen mij in 't harnas grjaagd*

hebben, dat gij een besluit naam, waarvan het meerendeel Uwer later grootelijks berouw heeft gehad?

Ik onderging een eigenaardige gewaarwording, toen ik ontdekte, dat een paar jaar vóór dit voorval, in de Alg. Verg. van 30 April 1894 v. v. eene Commissie, waartoe de Heer Joubert behoorde, rapporteerde: »dat zij, do vdrongen van den wensch om van onze zijde te trachten alle mogelijke middelen ter hand te nemen, om met onze zusterkerken in broederlijke liefde samen te leven, overeenkomstig de bevelen van onz n Heiland, ons in Zijn dierbaar Woord geopenbaard ..»

Nog meer verwonderde het mij, dat dezelfde ouderling met mij op de jongste Alg. Verg., eene motie indiende, waarbij de wenschelijkheid werd uitgesproken, dat de procuratie-partij zich zoo spoedig mogelijk met ons onder één kerkverband zou plaatsen. En mijne verbazing klom ten toppunt, toen Ds. Goddefroy den consulent der procuratie-partij ging helpen bij de kerkviering. Wat derhalve met *Kerstmis* als zulk eene misdaad werd beschouwd, dat er eene motie van wantrouwen tegen mij moest worden uitgelokt, was met Paschen plotseling een deugd geworden, welker beoefening zelfs de Voorzitter onzer kerk niet beneden zich achtte. Ik zou mij over dien vooruitgang in

Het feit hier genoemd, n.l. dat ik den consulent van de procuratie-commissie meermalen hielp, bewijst genoegzaam het onware van al deze voorstellingen. Feiten zijn koppige dingen!

christelijke liefde zeer verheugen, ware het niet, dat ik nog ril over mijn geheele lijf, wanneer ik denk aan de ruwe en onbeschaafde manier, waarop ik in die gedenkwaardige kerkeradsvergadering werd gemaltraitteerd — omdat ik mij aanbod een brug van liefde te slaan tusschen ons en de procuratie-partij. Maar 't is waar ook: over een brug loopt men heen; op een brug mag getrapt worden!

En bleef het nu maar bij eenen keer, — men zou iets dergelijks aan drift kunnen toeschrijven. Maar hoe is er op de laatste Alg Verg. gehandeld met Ds. van Belkum, hoe met mij? Ik durf gerust beweren, dat er bijna geen enkele vergadering voorbij gaat, waarbij Ds. Goddefroy niet den een of ander een stoot of een duw geeft — zoodat hem alle lust tot tegenspreken vergaat. Wage het iemand in eene Verg. van den Voorzitter te verschillen! hij zegt U eenvoudig de grootste grofheden en komt te pas en te onpas telkens op sarcastischen toon terug op het domme idee van zijn opponent. Alleen wat Ds. Goddefroy voorstelt, is goed. En van de rest deugt niets hoegenoemd. En als ge U in uw geweten gedrongen gevoelt te protesteeren — dan vraagt de Voorzitter protectie van de vergadering! Zóó wordt in eene vrije Republiek, in eene vrije

Al wat hier volgt is zóó persoonlijk, dat het beter is deze zaak niet te beantwoorden. Wat behoeft Ds. v. Belkum er bijgehaald te worden, als iemand redenen wil opgeven — waarom of hij eensklaps zijne Gemeente en Kerk weggooit?

Ook is het eene beschuldiging meer tegen de kerkvergadering, die Ds. Goddefroy nu meer dan tien jaren achtereen met haar vertrouwen vereert en tot Voorzitter kiest, dan tegen den Voorzitter zelve, die gaarne erkent, al de zwakheden van het „mensch” zijn in zich om te dragen.

Hervormde Kerk gehandeld met mannen, die in tegenwoordigheid van God en de gemeente hebben verklaard, de belangen der Kerk naar hun beste weten te zullen behartigen. Het lijkt wel, dat Ds. Goddefroy de met hem samenwerkende predikanten en kerkeraden eenvoudig als stroopoppen beschouwt. Gij allen hebt deze dingen met benijdenswaardig geduld gedragen en verdragen. Maar wat mij betreft, ik kan mij onder geenerlei juk krommen. Wij zijn niet Roomsche-Katholiek, wij hebben geen onfeilbaren Paus te gehoorzamen. Neen, naar oud-Gereformeerd beginsel is daar volkomen gelijkstelling tusschen de Dienaren der Kerk en wordt alle heerschappij van den een over den ander beslist verworpen — gelijk art. XVII der Dordtsche kerkorde dat voorschrijft: »*Onder de Dienaren des Woords zal gelijkheid gehouden worden, aangaande de lasten huns Dienstes, mits gaders ook in andere dingen, zooveel mogelijk is, volgens het oordeel des kerkerads en (dien van noode zijnde) der Classe; hetwelk ook in Onderlingen en Diakenen te onderhouden is.*» En in art. LXXXIV wordt bepaald: »*Geen Kerk zal over andere kerken; geen Dienaar over andere Dienaren; geen Ouderling of Diaken over andere Ouderlingen of Diakenen eenige heerschappij voeren.*»

Ik weiger dus Ds. G. lan-

ger te dienen; omdat ik meen, dat hij door zijn alleenheerschappij ons eenvoudig tot *figuranten* verlaagt.

Zegge niemand, dat ik te sterk spreek. Wat is er terecht gekomen van al de beloften, door Ds. G. mij verleden jaar gedaan, dat wij de kerkelijke financiën op een beteren voet zouden brengen? ¹⁾ Niets hoegenaamd. Ik ben vandaag nog even wijs als toen ik hier kwam. Waarom de gemeente nooit in de gelegenheid gesteld de boeken na te zien? Wat moeten wij antwoorden, als men ons vraagt: op wiens last heeft Ds. Goddefroy nu pas eene kamer bij de pastorie laten aanbouwen? Waar is de gespecificeerde opgave van hetgeen er gebeurd is met de £ 1000, die door den Heer Joubert zijn ontvangen voor »stands» te Johannesburg? In de vorige kerkeradsvergadering is er een Commissie benoemd om dit punt te onderzoeken — doch de Heer Joubert kon de kwitanties niet vinden. Volgens mondelinge mededeeling van ZEd. was er £ 600 van uitgegeven, ik meen tot afdoening der schuld op de *pastorie*; de Voorzitter meende, dat het £ 750 was. Maar zijn wij eigenlijk niet met een kluitje in het riet gestuurd? Niemand heeft nader verslag daarvan ontvangen en niemand weet, wat er met de overige £ 400 (of 250 l.) is geschied. Ik denk volstrekt niet aan eenige oneerlijkheid;

Omtrent de regeling van financiën en de daarop gebaseerde verdachtmakingen kan ik verwijzen naar de notulen van den gecombineerden kerkeraad van den 8en Febr. 1890, waar door Br. Joubert wordt voorgesteld om een commissie te benoemen om de oude bescheiden na te zien en rapport uit te brengen. Gelukkig, dat Ds. Goddefroy hoegenaamd geen financieel beheer onder zich heeft dan zijn eigen. De financiën van de gemeente Pretoria c. a. staan reeds eenige jaren onder eene afzonderlijke Commissie van Beheer, zooals indertijd door Ds. G. voorgesteld; en die van de verschillende afdelingen buiten, onder afzonderlijk daartoe gekozen Diakens-kassier.

Hoezeer iemand, met echtgenoot en één kindje, die in één jaar ongeveer £ 740 (zegge zeven honderd en veertig p. st.) uit Holland en uit de gemeente alhier samen gemaakt heeft — en wiens financiën hopeloos in de war zijn — hier komende zich dadelijk zoo schrikkelijk ongerust, zoo hopeloos angstig maakt over het beheer van anderen is een gewichtig vraagstuk.

Dat Ds. Sp., die nog geen twee jaar Predikant was toen hij hier kwam, hoewel

maar waarom dergelijke punten niet glashelder uiteengezet; waarom zulke zaken niet in eens afdoende geregeld?

Dan is in de vorige gecombineerde verg. een besluit genomen, waarvan verscheidene Uwer bitter spijt hebben. En ook ik betreur het ten zeerste, dat ik daartegen niet met alle macht ben opgekomen. Mijn geweten zegt mij, dat ik zulk een offer aan de pas herstelde »vriendschap” tusschen mij en Ds. Goddefroy niet had mogen brengen. Ik bedoel het merkwaardig kerkeradsbesluit, waarbij aan Ds. Goddefroy of aan zijne wettige erfgenamen voor den tijd van 30 jaren wordt toegestaan, den tuingrond tusschen de Pastorie en den hulpkerk te mogen verhuuren. Ik heb mij steeds verbaasd hoe in Uwe Vergadering een dergelijk besluit met nagenoeg algemeene stemmen kon worden genomen. Ieder weet toch, dat het volstrekt onwettig is, wanneer een gecombineerde kerkeraad zonder toestemming van de gecombineerde gemeente, zoo maar over kerkelijke eigendommen beschikt — en wij kunnen deze handelwijze nooit voor de gemeente, laat staan voor den Heer verantwoorden.

± zes en dertig jaar oud zijnde, reeds na een verblijf van nog geen twee jaar zelf in desolaat financieele omstandigheden verkeerde, mocht hem toch wel eenigszins tot voorzichtigheid tegenover anderen hebben aangemaand.

Alweder verdraaide en onware voorstellingen; de kerkeraad heeft niet beschikt over eigendommen. De kerkeraad heeft onder zekere voorwaarden aan den tegenwoordige Leeraar (die over den tuingrond, aan de Pastorie behorende, heeft te beschikken zoolang hij Leeraar is der Ned. Herv. Gem. alhier, terwijl volgens 't Reglement nog een jaar lang, na zijn overlijden zijne wettige erfgenamen daarover te beschikken hebben) — toegestaan om voor langeren en bepaalden termijn (dertig jaren) daarover te beschikken, onder zoodanige conditie, dat ook de Gemeente, die nu niets van den tuingrond trekt — dan ook voordeel naar evenredigheid zou trekken.

Dit is geschied als een bepaald bewijs van waardeering en hoogachting, bij gelegenheid van de twintigjarige Evangelie-bediening van Ds. Goddefroy. Ds. Spoelstra kan gerust wezen en zijne jalousie zal zich intomen, als hij weet, dat van die zaak tot heden niets kan komen omdat de man, die toen zoodanig voorstel ge-

Een andere grief, die ik tegen Ds. Goddefroy heb, is de willekeurige en voor de Kerk hoogst schadelijke wijze, waarop orgel en meubilair voor de hulpkerk door ZEW. alleen zijn besteld, zonder daarin iemand zijner mede-kerkeraadsleden te raadplegen. Waarom dit alles niet met den kerkeraad overlegd? Het orgel had kunnen worden besteld bij Van der Burg; dan zou deze de risico beloopt en tevens eenige jaren garantie gegeven hebben. Nu het uit Holland is ontboden, kwam het zeer beschadigd aan en heeft te veel geleden om ooit weer goed te worden. En de leverancier van het meubilair bleek ten slotte hoogst onbetrouwbaar te zijn.

Dat kan Ds. Goddefroy nu wel niet helpen, maar waartoe ZEW. ten eenenmale het recht mist, is dat hij aan de executeurskamer een promesse in handen geeft, groot £ 325 (drie honderd vijf en twintig pond sterl.), betaalbaar drie maanden na dato (3 Maart 1897), derhalve 3 Juli 1897, en geteekend *namens en ten behoeve van den kerkeraad der Ned. Herv. Gem. te Pretoria*, zonder dat de kerkeraad daar iets van af wist.

Toen de vervalldag daar was, bevond Ds. Goddefroy zich in de Kaap om zijne jongens te halen. De bestuurders der Executeurskamer vervoegden zich toen

daan had om op dien grond villa's te bouwen, er ten laatste op tegen had, dat al die eigendommen dan na verloop van dertig jaren het eigendom der Gemeente zouden blijven. Ziet zoo wordt deze zaak weer half — d. i. valsch voorgesteld — terwijl er geen sprake van is, dat de kerkeraad iets buiten zijne bevoegdheid gedaan heeft of ook maar eenigszins het belang der Gemeente zou hebben benadeeld.

Maar wat te denken van een man, die dit gaat schrijven als één der redenen, waarom hij zijne gemeente verwerpt, en met zijne Kerk voor goed breekt, terwijl hij zelf aan dat besluit *zonder eenigs de minste tegenspraak* heeft mede gewerkt? Wat te denken van een man, die zulke dingen voortbrengt tegenover den oudsten Evangeliedienaar der Kerk, die nimmer nog bewezen heeft, een gelddienaar te zijn en die er voor gezorgd heeft en op wiens voorstel het is geschied, dat Ds. Spoelsta behalve zijn tractement uit Holland, hier heeft ontvangen aan verschillende toelagen uit de Gemeente in één jaar tijds, de som van honderd en veertig p st.

Pijnlijk is mij de beantwoording van zoo min eene beschuldiging, terwijl mij niets liever zal zijn, dan dat eene commissie uit de boezem onzer Algem. Verg. worde gekozen om rapport uit te brengen over de vraag, of

bij den Kerkeraad en som- meerden ons om binnen 3 dagen de promessee van £325 af te doen, of in gebreke daarvan zouden de kerk- meubelen publiek worden geveild. De Kerkeraad, die noch tot het aanschaffen dier meubels, noch tot het onderteekenen der promessee last gegeven had, zat met een ledige kas. Wij trilden van verontwaardiging, doch ten slotte moest er toch raad worden geschaft. De heer Joubert collecteerde in Johannesburg £200, verzocht mij die te betalen en stelde zich voor de rest aansprakelijk. Den 10den Juni betaal- de ik die £200 aan de Executeurskamer en verwees de bestuurders naar den heer Joubert. Een dezer dagen ingesteld onderzoek heeft mij geleerd, dat de heer Joubert geweigerd heeft de rest te betalen; dat er alzoo nog £125 te betalen valt; dat Ds. G. twee maal een brief daarover heeft ontvangen; op den eersten heeft Z.E.w. niet geantwoord; op den tweeden d.d. 13 September heeft Ds. G. geantwoord, dat hij binnen 8 dagen zou betalen. Nu is het reeds October en nog is die rekening niet be- taald. Straks komt de Exe- cuteurskamer weer den Kerkeraad dreigen, dat de kerk zal gesloten worden. Wie toch geeft Ds. G. het recht zijn mede-Kerkeraad- leden in dergelijke moei- lijkheden te wikkelen en die

Ds. Spoelstra zich financi- eel mocht beklagen tegen- over den oudsten Leeraar.

Die orgelgeschiedenis, zoo- wel als de promessee execu- teurskamer van geld door mij persoonlijk geleend en voorgeschoten aan de Kerk, om toch eindelijk een eigen kerkgebouw te Pretoria te kunnen openen, is al weder- om niets dan valsch en on- waar voorgesteld.

Waarom zou ik dat orgel juist bij den heer v. d. Burg (iemand van een ander kerk- genootschap) hebben moeten bestellen, terwijl onze orga- nist, die jaren lang onze Kerk getrouw gediend heeft, daartoe te vinden en goed te vinden was. Later is gebleken dat de heer v. d. Burg ook op zijn beurt Ds. Spoelstra goed beloond heeft voor diens ijver tegenover zijne eigene gemeente.

De insinuatie, hier geëx- ploiteerd, wordt ontzenuwd door het document in mijn bezit, waaruit blijkt dat de oorspronkelijke promessee, groot £500 (vijf honderd pond sterling), door mij persoonlijk als predikant is geteekend en niet namens den Kerkeraad, otschoon de geheele affaire was ten be- hoeve der gemeente. Gel-ukkig dat dit stuk in mijn bezit is. De latere promessee aan de executeurskamer afgegeven in dezelfde zaak van stoelen en banken voor de Kerk, werd toen getee- kend om den man te redden

schande over de Kerk te brengen? Naar ik hoor is het *orgel* ook nog niet afbetaald, wellicht wacht ons ook daarvoor weer eene promesse, geteekend »namens en ten behoeve van den Kerkeraad der Ned. Herv. Gem.», terwijl geen enkel Kerkeraadslid iets van die bestelling afwist.

Nu kan men zeggen: »'t Is ten slotte toch voor de Kerk!» Alles goed en wel; maar al wat voor de Kerk is, daarover moet de *Kerkeraad beraadslagen*; daar moet de *Kerkeraad* autorisatie voor verleen en dan zal de Kerkeraad met zijne financiën moeten te rade gaan, wat kan en wat niet kan. Dat is de rechte weg. Maar de verkeerde weg is, wanneer de Voorzitter van den Kerkeraad, zonder een zijner medeleden te raadplegen, zonder zelfs te rade te gaan met de draagkracht der financiën, er maar op los besteld, om ten slotte den Kerkeraad in de grootste moeilijkheden te brengen. En het zou voor Ds. Goddefroy een goede les zijn wanneer wij eenvoudig weigerden eenige restitutie te geven voor uitgaven, waartoe ZEW. niet bij wettig Kerkeraadbesluit behoorlijk is geautoriseerd. Ik althans wil voor zulke wanordelijkheden de verantwoordelijkheid niet langer dragen.

Wie uwer het voorgaande met aandacht heeft nagegaan, zal begrijpen dat er genoeg buskruit opgehoopt lag en dat er slechts een vonk

die alles geleverd had en intusschen failliet moest gaan. 't Is eenvoudig ergerlijk te lezen. Nooit, nooit heeft de heer Spoelstra over die zaak gesproken; hetgeen natuurlijk mag heeten, omdat het vóór zijne komst in dit land was geschied; — maar toch moet hij trachten er iets uit te halen om Ds. G. verdacht te maken.

Wie dit alles nu met aandacht gevolgd heeft, zal zich geenszins verwonderen over al wat nu nog volgt.

noodig was om het te doen springen.

Die vonk kwam spoedig genoeg.

Gij weet, Broeders, dat mijn weg hier niet over rozen gegaan is Tengevolge van allerlei tegenspoed, hebben we hier heel wat financieele tegenspoed gekend. Doch dat is slechts materieel, maar welk een smart is het een eenige jongen naar het graf te dragen; welk een lijden, toen mijn lieve vrouw daar drie maanden aan den rand des grafs lag. De Heere heeft ons weder voor elkan- der gespaard Hij schonk in Zijne Genade ons een lief dochttertje. Maar toch ook hadden wij zoo vele buiten- gewone uitgaven, dat wij er door in groote zorgen ge- raakten. Eens, toen ik let- terlijk geen raad meer wist, deelde ik Ds. G. mijn toe- stand mede; ik vertelde hem, dat ik tot 1 October niets meer op de Bank had; dat ik tot mijn spijt mijne lieve moeder, die ik vier honderd gulden per jaar beloofd had, niet kon helpen, ja, dat het mij zelfs aan het geld ont- brak om een kaffer te beta- len. Ik vroeg daarom Ds. G. tien pond ter leen. ZEW: gaf mij dat bereidwillig.

Maar wat gebeurt?

Ds. Goddefroy ging met zijne geheele familie naar Natal en schreef mij van daar den 18den Augustus 1897, of ik hem de geleende tien pond zoo spoedig mogelijk wilde terugzenden.

Hoe goed van Ds. Sp. om die daad tegenover een lieve moeder toch vooral in een officieel document te schrij- ven!

Tevens vroeg ZEw. mij, of ik den eersten Zondag in September een beurt voor hem wilde waarnemen in Johannesburg.

Die brief bracht mij in niet geringe verlegenheid. Ds. G. wist, dat ik geen geld op de Bank had tot 1 October, anders had ik immers van hem niet behoeven te leenen. Nu moest ik andermaal geld opnemen en dat stuit mij altijd zoo verschrikkelijk tegen de borst. Doch een der Kerkerbaads leden gaf mij eenig geld ter leen, en ik zond Ds. G. de geleende tien pond terug, maar met een brief er bij, waarin ik mijne verontwaardiging en smart niet kon terug houden.

Waarom legt Ds. Spoelstra nu ook niet dien eersten brief over, door mij hem geschreven d d. 18 Augustus 1897 en die hem dan aanleiding moet gegeven hebben zich op mij te vertoornen, terwijl ik met mijne familie, meerendeels ziek, in Natal was? Ik hield van dien brief natuurlijk geen copie; maar Ds. Spoelstra legt hem niet over, en zal hem niet over leggen, omdat uit toon en inhoud van mijn brief reeds voldoende zou blijken, dat er hoegenaamd geen twist of eenige bitterheid tusschen ons bestond; al zou ik met iemand als Ds. Spoelstra nu nooit bepaald kunnen sympathiseeren. Ook spreekt onze verhouding zich genoegzaam uit in het feit, door Ds. Sp. zelf meegedeeld, dat hij bij mij geld komt leenen en dat ik hem dat „bereidwillig gaf.

Het zou de moeite niet waard zijn er over te spreken; maar het gelieft Ds. Spoelstra deze dingen op straat te brengen en ze zoo akelig te exploiteeren, dat men er notitie van *moet* nemen, tegen zin, wil en gewoonte in. Waarom zegt hij er nu niet bij, terwijl anders andere dingen zoo woordelijk worden voorgesteld in dit geschrift: — Ds. G. zeide: „Kerel! ik ben blij, dat ik net een banknoot van twintig pond heb ontvangen. Gij kunt de helft krijgen?”

En waarom, als ik vrien-

delijk vraag, dan maar niet openhartig en vriendelijk geantwoord?

Maar dat mocht niet. De tijd was nu rijp om het groote werk, door Ds. Sp. in Z.-Afrika tot stand te brengen, nu door te zetten. Een complot wordt gesmeed en al wat verder is geschied wordt door officieele bescheiden bewezen te zijn: om zelf in Pretoria, geheel onafhankelijk van de N. H. Kerk eene positie te veroveren en eene grootsche taak te volvoeren.

Geld, geld, en nog eens geld! komt gedurig voor. De drie vragen, later tegen de wet in de gecombineerde kerkvergadering van 11 October 1897 gedaan, komen eigenlijk neer op de vraag: „Is Ds. G. niet een vervalscher van officieele documenten en komt mij niet meer geld toe dan ik ontvang?”

Ik schreef hem als volgt:

»Pretoria, 25 Aug. 1897.

Am. Coll.,

Hierbij zend ik U tien pond met dank voor de hulp mij bewezen. Ik ben er laat mee, omdat ik geen pennie in huis had en het geld heb moeten opnemen. Door de moeilijkheden, die ik hier heb doorgemaakt, kon ik mijne lieve vrouw niet naar Natal gaan, ofschoon de dokter herhaaldelijk daarop aandrang; was ik genoodzaakt zelfs voor mijn kort vacantiereisje geld te

Van dezen brief van 25 Augustus van Ds. Sp. is het gedurige refrein „geld, geld, geld!” en de onomwonden beschuldiging: „*Gij loopt met mijn geld in uw zak.*”

Broeders, dit is onhoudbaar. Toch heb ik alle moeite gedaan om deze kleingeestige dingen buiten de kerk te houden. Wat heeft de Gemeente daar nu mede te maken? Waarom dan niet daarover eerlijk gesproken? En als Ds. G. dan daarvoor te ongeschikt en te ongeennaakbaar was, waarom dan niet in den kerkeraad Sub-

leenen en zit ik nu ten slotte in schulden. Dat is dan nu zeker de £250, die ik volgens Ds. Ghildemeester hier per jaar zou kunnen overhouden voor een studiefondsje voor mijn jongen!

Indien de beurt te Johannesburg is in het „Landdrosthof” zal ik er heengaan. Ik heb mij evenwel voorgenomen, dit jaar geene enkele beurt waar te nemen aan de Z.A.S.M.-lijn of in de consulentengemeenten, tenzij gij mij uitbetaalt het mij wettig toekomend deel der revenuen. Tevens moet ik er nogmaals op aandringen dat mij de helft der inkomsten van de weduwenbeurs worde uitbetaald, gelijk ik kort na mijne komst, verleden jaar daarop aanspraak maakte.

Ter wille van de Gemeente bid ik u deze dingen vriendschappelijk te regelen. Ik gun u gaarne alle mogelijke genoegens, maar het gaat niet aan dat de een alles heeft en de ander niets dan zorgen, hoe hij, op eerlijke wijze rondkomen.

Met groeten,

Uw dw. Collega.

C. SPOELSTRA.

Ter verklaring een paar woorden. Men weet uit het vorenstaande, dat Ds. G. en ik van meet aan geschil hadden over consulentsgelden en Weduwenbeurs, die UEw. geheel voor zich behield zonder mijn recht daarop te willen erkennen. En

rosa (als onder christenmenschen betaamt) zulke dingen uitgemaakt? Hoe vele pogingen heb ik toen nog niet aangewend om Ds. Sp. van zijne dwaling terug te brengen. Ik heb hem gebeden: „Als ik tegen U gezondigd heb, getuig van het kwade; maar laat, bid ik U, laat de Gemeente staan!”

Niets mocht baten. Het besluit stond onwrikbaar vast; zooals door Ds. Sp. aan een der commissies uit den kerkeraad zelf verklaard: „Als gij mij wilt houden; moet gij Ds. G. laten staan. Hij is een vloek voor Uw kerk!” enz.

Broeders, deze dingen zijn pijnlijk en treurig! vooral wanneer men weet, dat Ds. Sp. nog maar twee jaren predikant is, en de toestanden van dit land nog volstrekt niet kennende, *zijne eerste kerkelijke informaties te Stellenbosch is gaan inwinnen voor hij nog een voet in de Z. A. Rep. gezet had.* Dat Sp. nog maar enkele maanden in dit land zijnde, zich durft uitlaten „dat hij niet op zoo'n plekje als Heidelberg zou willen staan”, en zich later in het bovenstaande stuk uitlaat, alsof het gaan naar de N. H. Gemeente van Standerton, gelijk staat met iemand zoo maar in de woestenij ver weg te zenden.” Waarlijk treurig.

toch was ik na onderzoek der zaken zóó zeer overtuigd geworden van mijn goed recht in dezen, dat ik van Ds. G. kon eischen mij de helft dier gelden af te staan. Had Z.E.w. dit gedaan, dan zou ik niet in moeilijkheden zijn geraakt maar ieder het zijne kunnen geven *van mijn eerlijk verdiend ge'd.* Daarom werd ik zoo verbitterd, toen de man, die mijne moeilijkheden kende, en die wist, dat hij mij onthouden had, wat mij rechtens toekomt, mij tien pond terug vroeg vóór dat 1 October was aangebroken.

Ik weigerde dienst te doen aan de Z.A.S.M. lijn om de volgende redenen.

Ds. G. ontvangt voor godsdienstoefeningen langs de Z.A.S.M. lijn van de directie naar ik meen honderd pond per jaar plus vrijkaart. Nu heb ik mij vroeger daar reeds tegen verklaard, omdat daardoor een spoorwegdirectie iets te zeggen krijgt in de regeling der godsdienstoefeningen, *die uitsluitend tot de competentie van den kerkeraad behoort.* En omdat in onze uitgestrekte gemeenten de noodige diensten moeten stilstaan, wanneer onze predikanten des Zondags aan een spoorwegstation soms voor tien à twintig menschen gaan preeken, terwijl zij op hetzelfde oogenblik honderden om zich heen konden hebben in onze eigene gemeenten. Het is

Let wel: *»naar ik meen!»*

Ware het niet betamelijk eerst behoorlijk te onderzoeken. De man spreekt hier weer als een blinde over de kleuren. Natuurlijk deze zaken waren reeds lang voor zijn komst in den Kerkeraad geregeld. Maar het moet een grief zijn! *Een vermeende grief!* Een der redenen om zijn gemeente op de meest smadelijke wijze plotseling weg te werpen!

dus niet billijk van mij te verwachten, dat ik aan de Z.A.S.M.-lijn zal preeken tegen mijn beginsel; terwijl ook hier weer bij komt, dat Ds. G. alleen de bezoldiging ontvangt.

Op verzoek van Ds. G. nam ik den vijfden September zijn dienst te Pretoria waar, om ZEw. gelegenheid te geven nog een poosje in Natal te blijven en den zesden September 11. schreef ZEw. mij uit louter dankbaarheid voor de genomen moeite den volgende brief:

Durban, 6 Sept. 1897.

Waarde Collega,

De ontvangst van de tien pond sterling wordt hiermede erkend. Ik behoef U niet te verzekeren, dat Uw brief, daarbij gevoegd, mij verwonderd en geërgerd heeft. Is dit dan de gelegenheid om zóó te schrijven — als iemand met vacantie is; als men van hem geld geleend en met vriendschap bekomen heeft; als men het niet op den bepaalden tijd teruggeeft, maar daarmede wacht, totdat hij zelf *in nood* en er beleefd om moet vragen, om dan bij wijze van bedankje eens schriftelijk gal en alsem uit te storten? Is dit de wijze, waarop gij, die tot mijne hulp in de N. H. Kerk van de Z. A. R. zijt uitgezonden, Uw plicht opvat? terwijl ik meen, — ook financieel — naar eer en plicht met U te hebben gehandeld.

Eenmaal hebt ge arbitrage

ingeroeppen in zake onze persoonlijke en ambtelijke verhouding. Gij dwingt mij nu om ditzelfde te doen in zake onze financieele verhouding. Ik laat U de keus om weer door denzelfden arbiter, als toen door U gekozen, ook in deze zaak te laten beslissen, of de zaak voor de Commissie onzer Algemeene Vergadering in haar eerstvolgende zitting voor te brengen. Natuurlijk heb ik dan geen zitting. Ik wil Uw onverdiende en valsche aantijgingen niet laten rusten, terwijl ik geheel te goeder trouw en als collega gehandeld heb, zooals ik behandeld zou willen worden.

Wees zoo goed mij schriftelijk te laten weten, wat gij wenscht. Zooals het nu is, mag het niet blijven.

In afwachting,

Uw dw. dienaar,
(w. g.) M. J. GODDEFROY.

P.S. Zondag aanstaande 12 September, hoop ik op den gewonen tijd den dienst te Pretoria waar te nemen."

Tot zoover het schrijven van Ds. G. Nu vraag ik ieder, die het vorenstaande met aandacht gevolgd heeft, of Ds. G. »ook financieel naar eer en plicht met mij heeft gehandeld?" Of ZEW. recht heeft te zeggen: »terwijl ik geheel ter goeder trouw en als collega gehandeld heb, zooals ik behandeld zou willen worden?"

Al wat hier verder volgt, spreekt voor zich zelve; en de geheele kwestie of Ds. Sp. hier als een hulpprediker dan als tweede predikant stond, was eenvoudig geen kwestie (volgens notulen der Kerkeradsvergadering van 11 Oct. 1897), en moest alleen maar dienen om alles te zeggen wat gezegd is op de volgende bladzijden van

En toch is het niet zoo zeer *dit* wat mijn toorn opwekte, als wel de honende volzin:

»Is dit de wijze, waarop gij, die tot mijne hulp in de N. H. Kerk van de Z. A. R. zijt uitgezonden, uw plicht opvat?»

Ik laat onze gemeenten, ik laat de kerkeraden; ik laat ook de menschen, die niet tot onze kerk behooren; bovendien ik laat de Heere uitmaken, waarop ik mijne *plicht* heb opgevat.

Maar waar het hier alles op aankomt, de geincrimineerde volzin is een leugen en berust op leugen.

Laat ik dit mogen aantoonen.

Ik ontken, dat ik ben uitgezonden tot hulp van Ds. G., in den zin dien hij er aan hecht.

Zeker, ik kwam helpen. Dat spreekt immers vanzelf. Als een predikant zó overladen is van werkzaamheden, dat er een tweede bij moet, dan komt die ander hem helpen. Wel te verstaan als vriend en collega, maar niet als hulpprediker; niet als knecht.

Ik heb tegen die schandelijke aanmatiging van Ds. G. reeds zoo dikwijls geprotesteerd. Ook tijdens ons onderhoud bij den Holl. consul.

Ik beweerde, dat ik hier als predikant ben met al de rechten en plichten daaraan verbonden.

Ds. G. antwoordde daarop: »Ja, wij hebben u tweede

nevensgaand »*lastergeschrift*», zoo zorgvuldig en dik onderstreept, door Ds. Spoelstra aan den Kerkeraad en later aan de Algem. Commissie gezonden. Uit de notulen van de Kerkeraadvergadering van 11 Oct. 1897 blijkt echter duidelijk, dat Ds. Spoelstra aldus is te werk gegaan: Eerst in woorden en van de daken brengt hij beschuldiging en laster in tegen zijnen broeder; daarna schrijft hij dit alles nauwkeurig en onderstreept in een officieel boek; om dan eindelijk in eene officieele vergadering van den Kerkeraad te komen met de vraag: *Broeders, ik heb dit alles nu wel gezegd en herhaald en opgeschreeven, maar nu wil ik wel eens gaarne weten of het alzo is, als ik het heb voorgebracht? Ik verzoek u mij drie vragen te beantwoorden, dan kom ik op de hoogte of het wel aldus is, zooals ik Ds. G. heb uitgemaakt voor al wat slecht en laag is.*

De drie vragen door Ds. Sp. gedaan en door den Gecombineerden Kerkeraad op 11 Oct. 1897 beantwoord — uitdrukkelijk om Ds. Sp. ter wille te zijn, tegen de Kerkwet in — deze drie vragen hadden moeten gedaan zijn vóór Ds. Sp. met leugen en laster in woord en geschrift was voor den dag gekomen.

En het ergerlijkste van dit alles is nog, dat de man, die aldus zich bezondigd heeft tegen den broeder en

predikant genoemd voor de menschen, maar *sous entendu* bij den Kerkeraad, bij de Commissie en bij mij was dat ge hulpprediker zouft zijn. Noem nu het woord niet, de zaak blijft daarom dezelfde.

Ik zeide, dat ik met *sous entendu's* niets temaken had, maar met wat er zwart op wit stond in de stukken. »Nu.» antwoordde Ds. G. triumfantelijk, »herinnert gij u dan niet, dat er in den beroepsbrief staat: »tweede predikant van Pretoria enz., *tot hu/p van den tegenwoordigen staanden leeraar?*»

Ik kon dat niet ontkennen, maar meende dat, al was de bedoeling aanvankelijk geweest om een candidaat te benoemen, zelfs deze nog herder en leeraar is volgens de Kerkwet; dus geacht wordt het volle status van predikant te verkrijgen; en dat het derhalve absoluut onmogelijk is, dat een predikant die reeds de vaderlandsche Kerk heeft gediend, ooit als »hulpprediker» of als »hulp» van zijn ouderen collega zou kunnen worden beschouwd.

Onze arbiter, de heer Domela Nieuwenhuis, durfde toen in dit geschil geen uitspraak doen, omdat het volgens Zijn Edeles opvatting eene kwestie was van interpretatie.

Nu, Chamberlain kan met evenveel recht uit de Londensche conventie afleiden, dat Engeland de suzereiniteit

tegen de gemeente des Heeren — en tegen haar hoofd in den Hemel — dat die man na ontmaskerd te zijn en na zich door eene geheele vergadering in het geweten veroordeeld te zien — dat die man daarna wel zoo goed is om genadiglijk terug te willen nemen de punten, waarop hij gedwaald en zijn broeder oneindig vuil belasterd heeft — om dan de andere punten te laten en te handhaven, totdat hij ook op een of andere manier bewezen wordt daarin gelogen en gelasterd te hebben.

Broeders, ik had mij voorgesteld dat een christenmensch, als hij zoo ver gekomen is als Ds. Sp. in deze zaken eerlijk en rondborstig, maar ook volmondig en openhartig niet alleen alles had teruggetrokken, maar ook de dwaling zijns wegs tegenover zijn mededienstknecht in het Evangelie en tegenover de gemeente, door hem zoo zwaar beleedigd en gegriefd, zou hebben erkend en hartelijk schuld zou hebben beleden. Doch daarvan is niets te vinden al wil men het zoeken! Uit de notulen van de Kerkeraadsvergadering van 12 en 13 October 1897 blijkt duidelijk de bedoeling van Ds. Sp. om enkel terug te nemen wat hij gedwongen was als leugenachtig te erkennen en te handhaven wat en zoolang hij nog maar kon; dus moedwillig!

over Transvaal bezit en de Paramount-Power is in Z. Afrika als Ds. Goddefroy uit den beroepsbrief, dat hij de Paramount-Power is over mij. Het is eenvoudig een stok om er iemand mede te slaan, meer niet. En evenmin als gij, Transvalers, duldt, dat Engeland de baas speelt over u, evenmin duld ik, dat Ds. G. de baas speelt over mij.

Hoe is het mogelijk, dat Ds. G. aan die dwaze prententie komt? Men zou zoo oppervlakkig zeggen, dat, wanneer Hollandsche milddadigheid zulk een bewijs van sympathie aan de Transvalers wil geven, dat er duizende guldens bijeengebracht worden, om een der predikanten, die men daar zoo noode missen kan, voor twee jaren aan de Ned. Herv. Kerk in de Z. A. R. te leenen — dat zulk een Broeder, als vertegenwoordiger van het oude vaderland, toch minstens recht heeft op eene billijke behandeling en dat de Voorzitter dier Kerk hem niet zal beledigen door te zeggen: »Gij zijt tot *mijn hulp* uitgezonden; *eigenlijk zijt ge mijn hulpprediker*” — of pedanter nog: „*ik heb u uit laten komen* en gij hebt u eenvoudig in alles aan mij te onderwerpen.” — *Perinde ac cadaver!*

Een gezant behandelt men toch anders.

Helpen wil ik; ik heb getoond, dat mij geen moeite

te groot is; maar ik weiger langer beleedigd; ik weiger langer geëxploiteerd te worden.

En die weigering wordt versterkt door een onderzoek hoe de volzin: »tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar" in den beroepsbrief is ingekomen.

Een onpartijdig onderzoek levert deze conclusie op:

Niet door de Commissie kwam zij er in; noch door den Kerkeraad; maar alleen door Ds. Goddefroy zelve, al wederom zonder daartoe gemachtigd te zijn.

Niet door de Commissie.

In de gesprekken die ik met hen hield, in de brieven die ik ontving, in de circulaire die wij hebben verspreid is nooit één oogenblik het woord »hulp" in den zin van Ds. G. ter sprake gekomen. Ware dit zóó, dan had ik, animal disputax die ik ben, er ongetwijfeld vuur op gevat en zou ik de Commissie gezegd hebben: »gij zijt bij mij niet terecht; gij moet mijn broer den godsdienstonderwijzer hebben". Ik zou er feestelijk voor bedankt hebben, om een ring te verlaten, waar ik met grijze broeders heb gearbeid, die er nooit aan dachten mijne ambtelijke rechten ook maar eenigermate te verkorten. Doch ter zake.

In de gedrukte circulaire, door de Commissie verspreid met het doel om gelden in te zamelen voor de uitzending van den gewenschten

De officieele notulen van de Kerkeraadsvergadering hiervoor genoemd, zoowel als officieele verklaringen van ouderlingen die mede in deze zaken gehandeld hebben, bewijzen juist het tegendeel van wat hier wordt beweerd. De onverbiddelijke conclusie luidt: bij Ds. Sp. is: »naar ik meen" gelijk aan: »naar ik weet". Maar dat is onverantwoordelijk!

predikant, wordt een brief afgedrukt van Ds. M. J. Goddefroy zelven, waarin ZEw. o. m. zegt:

»Nu is op dit oogenblik *een tweede leeraar* voor Pretoria c. a. zoo noodig als brood!»

En elders:

»Wanneer men de kosten zou willen dragen om *een tweeden leeraar voor Pretoria c. a.* te kunnen beroepen en bezoldigen, enz.»

En op eene andere plaats — vooral déze zin is zeer merkwaardig —:

»Het zou zulk een gewenschten indruk maken, indien nu uit Nederland een man werd uitgezonden, *leeraar in de Ned. Herv. Kerk* in het vaderland, gezonden en komende om ons te helpen in onzen gezegenden maar moeitevollen arbeid. Wij zouden wenschen dat zulk een leeraar de plaats van *tweeden predikant voor Pretoria, Middelburg en Standerton, met daaraan verbonden consulents-gemeenten werd aangewezen*, met de vrijheid om na verloop van drie jaren naar het moederland weder te keeren, of, als de gemeente zulks verlangt, maar dan op hare kosten, zich opnieuw *aan haar* te verbinden.»

Dit zijn de eigen woorden van Ds. G.

ZEw. spreekt dus overal van een *tweeden leeraar*. Trouwens tot iets anders zou »een leeraar in de Ned. Herv. Kerk in het vaderland» zich ook niet laten gebruiken.

Die tweede leeraar van Pretoria c. a. kan, indien hij wil, zich opnieuw aan haar verbinden.

ZEW. deelt dus hier niet mede, dat hij van plan was dien tweeden leeraar twee jaren als zijn hulpprediker te gebruiken, om hem daarna behoorlijk gedresseerd en onderworpen, bij wijze van promotie, naar eene onaanzienlijke gemeente op het land »afzûferbiger”, opdat hij plaats moge maken voor hulpprediker No. 2.

Ds. G. spreekt ook nergens zoo hoog, dat hij van plan is, om, op eigen kosten natuurlijk, een hulpprediker »uit te laten komen”, zooals men hier altijd spreekt dat men een dienstmeid uit laat komen of »een blanken knecht” — maar ZEW. smeekt de Hollandsche christenen heel onderdanig of zij asjeblijft de goedheid willen hebben een tweeden leeraar aan de gemeente Pretoria c. a. cadeau te doen. De uitdrukking: »komende om ons te helpen” kan door geen redelijk mensch anders worden uitgelegd, dan dat de tweede leeraar een deel van den arbeid des eersten zal overnemen.

Of was toen reeds *sous-entendu* bij Ds. G. dat »tweede leeraar” slechts als vlag zou dienen, om een Hollandsch predikant tot hulpprediker van ZEW. te degradeeren?

Dan hebben wij voor zulk eene handeling in ons woordenboek geen kwalificatie!

Waarom niet liever ge-
adverteerd in de Kerkelijke
Courant: »Ds. G. te Pretoria
zoekt een *hulpprediker*?» Dat
ware althans eerlijk geweest

De *Commissie* heeft ook
nergens een woord gerept
van hulpprediker. In de-
zelfde circulaire, waarin de
brief van Ds. G. is afgedrukt,
zegt zij ter aanbeveling o.
m. dit:

»Zouden wij niet ons best
doen om de uit/ending mo-
gelijk te maken van een man,
die daar komt arbeiden *naast*
— let wel, niet *onder*! maar
naast! — **hem** aan wien de
Nederlandsche zaak in Zuid-
Afrika zulke groote verplich-
tingen heeft en dien wij niet
tevergeefs om hulp willen
laten vragen.»

Deze circulaire draagt de
onderteekening van een aan-
tal uitgelezen mannen op
elk gebied. Ds. Goddefroy
beweert dat die Commissie
wel een tweeden predikant
zocht, maar feitelijk bedoelde
hem tot hulpprediker te
verlagen. Dát is dan nu de
dankbaarheid van Ds. G. aan
de hooggeplaatste mannen,
die de Ned. Herv. Kerk in
de Z. A. R. ter hulpe snel-
den — dat hij durft lasteren,
dat zij zich ophielden met
sousentendu's!

In den brief, waarin Ds.
Gildemeester mij kwam pol-
sen of ik lust zou hebben
naar Transvaal te gaan, zegt
Zew. (dd. 3 Febr. 1896) o.
m.: »Gij hebt zeker gehoord
dat wij *een predikant* zoeken
voor Pretoria in Transvaal.»

En elders: »Wij bedoelen een predikant, voorloopig voor twee jaren, aan onze N. H. Kerk aldaar cadeau te doen.»

ZEW. deelt ver'ler mede, dat zij 't liefst een ongehuwd predikant of iemand met een klein huisgezin zouden uitzenden; niet, gelijk mij uit latere mondelinge mededeeling bleek, omdat zoo'n jongman nog in de termen zou vallen van hulpprediker, maareenvoudig om de groote kosten verbonden aan het uitzenden van iemand met een groot huisgezin

In de gesprekken, die ik met Ds. Gildemeester hield, werd nooit gerept van sous-entendu's der Commissie. Aan verschillende hooggeplaatste personen ben ik voorgesteld als 2e predikant van Pretoria c. a.!

Dit een en ander is zeker voldoende tot bewijs, dat de Commissie bij de zinsnede uit den beroepsbrief: »tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar» nooit heeft gedacht aan »hulpprediker» of »hulp», in den zin dien Ds. Goddefroy daaraan hecht; ja, wat meer klemt, Ds. Goddefroy is met zijn eigen brief, afgedrukt in de bedoelde circulaire, volkomen in tegenspraak.

Onderzoeken wij nu verder of de Kerkeraad er van afweet.

Mijn beroepsbrief is geteekend door den geheelen Kerkeraad van de gecombineerde gemeente Pretoria,

Middelbng en Standerton. De broeders, die dat deden moeten dus weten wat zij hebben geteekend.

Welnu, ik heb persoonlijk een onderzoek ingesteld bij drie broeders-ouderlingen, die tegenwoordig waren in de Kerkeradsvergadering, waarin de beroepsbrief is opgemaakt.

De heer C. Joubert is de eerste, de heer N. M. Prinsloo van Witfontein de tweede, en de heer Engelbrecht van Standerton de derde. Elk dezer heeren heb ik afzonderlijk ondervraagd en alle drie gaven mij hetzelfde antwoord. Ik vroeg hun:

“Toen de beroepsbrief werd opgemaakt, wat wilde de Kerkeraad toen beroepen: een hulpprediker van Ds. G. of een tweeden predikant van Pretoria?”

Het antwoord luidde, dat Ds. G. den kerkeraad om een hulpprediker had gevraagd; dat de kerkeraad zich daar eenparig tegen verklaard had en dat er uitdrukkelijk is gezegd: wij willen een Herder en Leeraar, met het volle status van Predikant, die in al de rechten en plichten treedt van tweeden predikant van Pretoria c.a.

Ik zeide: Ds. G. had dus overeenkomstig kerkeradsbesluit te handelen, en een beroepsbrief te schrijven, naar het vaste model, dat in onze Kerkwetten gegeven wordt.

Artt. 32 & 33, pag. 19 vindt men: Door den ker-

Stel nu tegenover dit zogenoemd persoonlijk onderzoek en al de valsche redeneeringen daaraan vastgeknoopt, de officieele notulen van den gecombineerden Kerkeraad dd. 11 Oct. '97, waar inter alia staat:

»De Voorzitter (Ds. G.) vraagt of de vergadering hem zal toestaan de bedoelde drie vragen te doen?

Br. van Manen zegt, dat hij het onnoodig vindt, daar Ds. Spoelstra gisteren reeds *schuld erkend heeft* en Ds. Goddefroy in het gelijk gesteld is.

De Voorz. zegt: Dit is een andere kwestie, ik ben belasterd en deze vergadering kan en moet mij rechtvaardigen.

Br. v. Manen: Laat dan alleen die menschen spreken, die bij het opstellen van den beroepsbrief zijn tegenwoordig geweest.

De Voorz. stemt daarmee in en de vergadering geeft hare toestemming tot het stellen der vragen, die aldus luiden en door Ds. G. voorgelezen worden:

A. Heb ik ooit of te immer in den Kerkeraad der N. H. Gem. van Pretoria c.a. begerd of er bepaald op aangedrongen dat een hulpprediker moest worden beroepen?

B. Is het met volle goedkeuring en medeweten van

keraad wordt de beroeping zoodra zij is uitgebracht, aan den beroepene bekend gemaakt, hetwelk geschiedt door de uitvaardiging van een wetigen brief, ingericht naar het formulier A van de annex.

Dat formulier vinden wij op pag. 23.

In dat formulier, waaraan ds. G. zich letterlijk had te houden, vind ik niets van de zinsnede "tot hulp van den tegenwoordigen staanden Leeraar;" zelf een kandidaat wordt tot Herder en Leeraar beroepen.

Nu van tweeën één: die zinsnede is er op bevel van den kerkeraad in geplaatst, maar dan heeft de Kerkeraad —met den Voorzitter aan de spits!—een onwettige daad verricht; of de kerkeraad weet er niets van en pleegt de Voorzitter eene onwettige handeling.

De broeders antwoordden: »Van zulk een zinsnede weten wij niets af en hebben wij ook nooit gehoord.»

Ik vroeg: »Heeft Ds. G. u den beroepsbrief voorgelezen, vóór dat gij hem hebt geteekend?»

Br. Joubert zeide: »Ja, maar als er iets anders in voorkwam dan de Kerkwet voorschrijft, zou ik het dadelijk afgekeurd hebben.»

»Dus, de Kerkeraadsleden weten niets van die zinsnede af; hoe is zij dan in den beroepsbrief gekomen?»

Het antwoord luidde: »Dan heeft Ds. G. deze woorden

den Kerkeraad van Pretoria c.a. dat in den beroepsbrief naar Holland verzonden en door Ds. C. Spoelstra ontvangen, de uitdrukking voorkomt: »tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar?»

C. Hebben de Brs. ouderlingen C. J. Joubert, G. J. Engelbrecht en N. M. Prinsloo de navolgende verklaring afgelegd voor Ds. Spoelstra: »Dan heeft Ds. Goddetroy die woorden: »tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar" er zelf tusschen geschreven en wij hebben den beroepsbrief ter goeder trouw geteekend?"

Ouderling C. J. Joubert verklaart:

»Op de eerste vraag antwoord ik, dat Ds. G. inder-tijd heeft voorgesteld een hulpprediker te krijgen, maar nadat de Kerkeraad hem er op gewezen had dat het niet in het belang der Kerk was en de Kerkeraad daarin ook niet zou samengaan, heeft Ds. G. niet meer op een hulpprediker aangedrongen.

Op de tweede vraag heb ik reeds gisteren op een vraag van Ds. Spoelstra bevestigend geantwoord, n.l. dat, toen ik den beroepsbrief teekende, de woorden er reeds in stonden.

Op de derde vraag moet ik antwoorden, dat ik nimmer of nooit aan Ds. Spoelstra zoo'n verklaring heb afgelegd.

Ouderling G. J. Engel-

er zelf tusschen geschreven en wij hebben den beroepsbrief geheel te goeder trouw geteekend, in de gedachte, dat zij geheel overeenkwam met het voorgeschreven model in onze Kerkwetten."

De conclusie is derhalve, gelijk ik boven beweerde: »Die zinsnede is niet van de Commissie afkomstig; noch van den Kerkeraad, maar van Ds. Goddefroy zelven. Heeft dus ZEW. zich schuldig gemaakt aan het vervalschen van den beroepsbrief? Noemt dat woord nu niet, feitelijk komt de zaak hierop neer, dat Ds. G. geen hulpprediker kunnende krijgen, toch zijn zin heeft doorgezet; dus den spot heeft gezeven met den geheelen gecombineerden Kerkeraad en eenvoudig de bewuste zinsnede in den beroepsbrief heeft tusschengevoegd, niet slechts zonder daartoe gemachtigd te zijn, maar tevens tegen het uitdrukkelijk verbod van den Kerkeraad in. Met dien door ZEW. willekeurig veranderden beroepsbrief in handen heeft hij een predikant, die als vertegenwoordiger van het oude Holland was uitgezonden als een bewijs van sympathie voor Transvaal, voortdurend in zijne ambtelijke rechten verkort, hem financieel onthouden wat hem wettig toekwam en persoonlijk behandeld op een manier die beneden alle critiek is.

Nu moet gij dit weten; of liever, nu moet gij per-

brecht's verklaring op vraag één is eensluidend met die van Br. Joubert.

Op vraag twee en drie antwoordt deze broeder: »Nadat ik het bericht van Spoelstra's ontslagaanvraag in de courant gelezen had, heb ik hem bezocht en ZEW. heeft mij gevraagd of ik er mee bekend ben en of het niet treurig is dat die regel »tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar" in den beroepsbrief is ingevoegd. Ik heb daarop nooit aan Ds. Sp. verklaard, dat die woorden er zijn ingevoegd door Ds. G., maar wel geantwoord: »als die woorden er werkelijk misleidend waren ingevoegd, zou het inderdaad treurig zijn."

Br. ouderling N. M. Prinsloo kan niet anders zeggen dan wat Br. Joubert heeft verklaard: »Er is nooit op een hulpprediker aangedrongen" en ook ten opzichte der beide andere vragen bevestigt hij de antwoorden van Br. Joubert.

Br. ouderling J. J. Prinsloo vereenigt zich geheel met de verklaringen der vorige sprekers.

Ds. Goddefroy: »Broeders, ik dank u voor deze verklaringen; ze zijn voor mij van groote waarde. Intusschen verklaar ik hier dat ik deze getuigenissen nooit of te nimmer zal gebruiken om aan te vallen, maar alleen wanneer ik aangevallen word. Ik wilde het vuur

soonlijk de dupe van de historie zijn en dan een brief ontvangen, gelijk aan dien van Ds. G. dd. Durban 6 Sept. 1897, waarin ZEw. beweert naar eer en plicht met mij te hebben gehandeld.

Als Ds. G. dat schreef aan Ds. v. Gheel Gildemeester, ZEw. zou dat voetstoots gelooven. Maar ieder, die de eigenlijk diepere toestanden kent; ieder die kennis neemt van de feiten, zal moeten bekennen, dat Ds. G. vreemde opvattingen heeft van *eer en plicht*.

Toch kon ook zelfs dit mij nog niet bewegen mijn ontslag te nemen. Ik schreef een langen brief aan Ds. G., waarin ik ten slotte verklaarde zijn voorstel, dat de Alg. Commissie als arbiter op zou treden, aan te nemen. Deze brief verzond ik echter niet. Ik dacht Ds. G. komt hier den 12den preeken, ik wil wachten of hij mij nog niet voorstelt de zaak tusschen ons te regelen. Doch Ds. G. rijdt langs ons huis, maar verwaardigt zich niet er in te komen. Ik ga naar Zuurfontein preeken en des avonds na mijne terugkomst hoor ik: *Ds. G. gaat morgen weer voor tien dagen naar Natal*.

Dat deed mij alle geduld verliezen

Nu bleef ik nog eens tien dagen voor al het werk alleen zitten; de buitenge-meenten zenden brief op brief, waarin zij om kerk

nu eens voor goed dood maken en daarvoor heb ik ze noodig.

Tot zoover de notulen!

De conclusie is derhalve?... Zoodra deze vragen gedaan werden liep Ds. Spoelstra hard weg!

Treurig!

Ds. Sp. schreef een langen brief om Ds. G. te antwoorden op zijne billijke schriftelijke voorstellen — maar verzond dien brief niet, wachtende op nog een ander voorstel, terwijl Ds. G. hem de zaak geheel ter vrije keuze had gegeven in zijn schrijven van 6 Sept. '97. Die het vatten kan, vatte het!

Wat is nu de naaste aanleiding tot de ontslagname van Ds. Spoelstra? Dit, dat Ds. G. weer naar Natal moest om zijne kinderen te gaan halen, waarvan een nog onder dokters handen, terwijl hij zelf uit Durban was

vragen. Persoonlijk heb ik gedurende de afwezigheid van Ds. G. bovendien nog drie buitenkerken gehouden, een te Derdepoort, een te Aapiesrivier en een te Zuurfontein. Nu gaat Ds. G. andermaal tien dagen naar Durban, zonder een zijner Kerkeradsleden, laat staan zijn *collega*, er over te raadplegen. ZĒw. dicteert van uit zijne villa te Durban hoe hij het hebben wil; straks wordt er gejakkerd en gejaagd om alle buitenkerken nog voor Kerstmis te houden en hemel en aarde komt er aan te pas; in plaats van na een *maand* vacantie, gelijk wij afgesproken waren, terug te keeren en die 21 dagen te geven aan de buitengemeenten, die smeeken om hulp.

Want de heer Goddefroy en ik spreken af, dat ik in Juli en hij in Aug. vacantie zoude nemen.

Ik geef een week van mijne vacantie, om Ds. du Toit te Potchefstroom te helpen. Een week blijf ik thuis om eenige zaken te regelen en daarna ga ik doodvermoeid naar de Kaapkolonie. Op de heenreis hebben wij een spoorwegongeluk; 10 dagen na mijn vertrek telegrafeert mijne vrouw mij, dat ons kind ziek is en ik thuis moet komen. Dat is al vacantie, die ik heb gehad. Den eersten Zondag in Aug. treed ik weer op. Op verzoek van Ds. G. neem ik den eersten

overgekomen om zijne predikbeurt te Pretoria te vervullen.

Waarlijk, als Ds. Spoelstra had willen bewijzen, dat Ds. G. zijne gemeente verwaarloost of traag is in het benaarstigen, dan had hij sterkere argumenten moeten bezigen.

Aan onze regeling van de vacantie, die zes weken bedraagt naar aloude usantie, had ik niets veranderd zonder Ds. Spoelstra bescheidenlijk te vragen.

Dit heeft hij zelf getuigd!

De paar buitenkerken in de gemeente van Ds du Toit (n.l. de consulentsgemeente van Pretoria) door Ds. Sp. gehouden heb ik hem zelf gevraagd, en was hij daarin toch niet in overvloedige goede werken vervallen, want ik was door de ziekte en zwakte in het huis van Ds. Sp. al veel meer in buitengemeenten geweest dan hij; maar deze zaken waren geheel vriendschappelijk geregeld, zoodat ik niet kan begrijpen, hoe iemand daarvan grieven kan maken.

Zondag in Sept. nog voor hem waar, opdat hij nog wat met zijne familie kan uitblijven. Ds G. komt hier heel vluchtig in Pretoria om den 12den te preeken en den 13den vertrekt ZEW. zonder Kerkeraadsverlof weder voor 10 dagen naar Durban.

Maar toen was mijn geduld ook uitgeput en nam ik mijn ontslag.

Mijn brief aan den Kerkeraad bezorgde ik persoonlijk bij Ds. G. aan huis, zeker een paar uren vóór zijn vertrek, terwijl ik met groote letters **dringend** op het couvert schreef.

Nu zoudt ge denken: de Voorzitter van den Kerkeraad gaat niet, voor plezier, naar Natal, daar zijn Kerk in zoo ernstig gevaar verkeert?

Gij vergist u — Ds G vertrekt heel kalm en lacht wat om den man dien hij heeft laten uitkomen, hij lacht wat om gevaar voor zijn Kerk.

L'Eglise c' moi—, „de kerk ben ik” zoo denkt hij wellicht.

Maar zijn eerwaarde schijnt er niet geheel gerust op te zijn, en telegrafeert van uit Greylingsstad (14 Sept.) „Onder weg gelezen, brief volgt.”

Nu zoudt ge denken, ds. Goddefroy zal, als hij onder weg de ontslag aanvraag van zijn collega gelezen heeft, onderweg onmiddellijk omkeeren. Al wederom misgerekend. In plaats daarvan du haut de sa grandeur dit schrijven:

Zonder Kerkeraadsverlof gaat Ds. Goddefroy zijn kinderen halen, nadat hij in zijn dienstwerk voorzien heeft en Ds. Sp. hem in het geheel geen antwoord heeft gegeven en inmiddels zonder Kerkeraadsverlof naar Zuurfontein gaat kerk houden, zonder eenige afspraak daarover, en daarna durft schrijven:

»Maar nu was mijn geduld ook uitgeput en **nam ik mijn ontslag!** Is het niet om bij te schreien? En moet nu niet in dit verband de brief gelezen worden van de Commissie in Den Haag aan den Kerkeraad gericht omtrent contractbreuk door Ds. Spoelstra?

En thans volgt weer een vloed van gal en alssem.

Volksrust, 14 Sept. 1897.
 Weleerw. Zeergel. Heer
 C. SPOELSTRA.
 Predt.
 Pretoria.

Weleerw. Zeergel. Heer.

In antwoord op uw schrijven d.d. 13 Sept. — een uur vóór mijn vertrek ten mijnen huize bezorgd, heb ik de eer u te informeerēn.:

dat ik tijdens mijne noodzakelijke aanwezigheid te Durban geen vergadering te Pretoria kan beleggen;

dat ik derhalve ook mijn beurt van 26 Sept. tot het door u genoemde doel niet aan u kan afstaan;

maar dat ik gaarne bij mijne terugkomst zoo spoedig mogelijk een kerkeradsvergadering zal bijeenroepen.

Intusschen, enz.

Een paar kantteekeningen op dit schrijven mogen we zeker wel maken.

Was de aanwezigheid van Ds. G. te Durban *noodzakelijk*?

Onwettig was ze vast en zeker—want de Kerkeraad had Ds. G. geen verlof gegeven en de gemeenten smeekten om hulp. Doch stel dat Ds. G. „noodzakelijk” weer naar Durban moest, was dan door den kritieken toestand der Kerk zijne aanwezigheid niet *noodzakelijker*?

Laat ons evenwel aannemen, dat Ds. G. niet uit Durban mocht weg blijven, kon ZEW. dan niet van uit Durban telegrafisch of schriftelijk een kerkeradsvergade-

Beter ware het dat Ds. Sp. zijn hatelijke „vraagteeken” achter het woord noodzakelijk in nevensgaanden brief had achterwege gelaten; en ter wille van de waarheid eenvoudig ook mijn brief d.d. 16 Sept. '97 uit Durban, aan hem gericht, en waarop nimmer eenig antwoord door hem is gegeven, had overlegd. Aangezien die brief voldoende licht werpt op heel onze verhouding en toenmalige correspondentie—ben ik verplicht deze ofschoon oorspronkelijk geheel persoonlijk en voor hem bedoeld nu ook te publiceeren; Ds. Spoelstra heeft zulks noodzakelijk gemaakt; hij kan niet ongestraft voortgaan in publieke geschrifte de halve waarheid meê te deelen.

Ziehier de brief die meer zegt dan boekdeelen.

Durban, 16 Sept. 1897.

Waarde Collega!

Na mijn officieel antwoord op uw officieel schrijven, nog een enkel woord.

Hoe is het mogelijk dat gij vrijheid vindt alzoó te doen? In het allerdrukst van den dienst (October tot Mei) ontslag aanvraage, en wel onmiddellijk, zonder tijd te gunnen ter voorziening!

Bij nader inzien zult gij erkennen het onmogelijke gevraagd te hebben. Vooreerst is een maand tijds noodig om een gecombineerde Kerkeradsvergadering bijeen te krijgen. Maar er is wat anders. De heele zaak is, dunkt

ring beleggen tegen 26 Sept.

Dat „derhalve” snijdt dus ook al geen hout—en de geheele brief komt eigenlijk hierop neer: De heeren in Pretoria mogen maar wachten, totdat het Ds. G. belieft terug te keeren.

Gelukkig dat de plaatse-lijke Kerkeaad meer van het ernstige van den toestand doordrongen, maatregelen genomen heeft, waardoor althans op 11 Oct. een kerke-raadsvergadering belegd is. Maar die 14 dagen zijn door het talmen van Ds G alweer nutteloos verloren gegaan; voegt men hier de drie weken bij, die Ds. G. langer nam, dan afgesproken was, dan kome men tot een totaal van 5 weken—waarin minstens vijf buitenkerken hadden kunnen gehouden zijn.

Is het niet onverantwoordelijk?

Ik behoef hier weinig meer bij te voegen. Het is hier geen persoonlijke kwestie, maar eene zaak, die geheel de Kerk raakt.

Zelfs al was er nooit iets tusschen mij en Ds. G. voorgevallen, dan nog zou ik ernstig bezwaar hebben, tegen de wijze waarop Ds. G. de Kerk bestuurt

Ik kan in 2 woorden uitdrukken wat ik bedoel: er heerscht hier *wanorde* en *willekeur*.

Want—hierop lette ieder!—ik zeg niet, dat er financieele onregelmatigheden voorkomen—maar er is naar mijne meening in het beheer

mij, dat gij denkt dat men u financieel zal laten zitten. Nu wil ik u daarom zeggen, dat het in mijn hart was, en nog is, om tegen de eerstvolgende gecombineerde Vergadering als er toch sprake moet zijn van eene beroeping en financieele regeling, voor te stellen, dat men, na onderlinge vaststelling van standplaats, salaris en emolumenten enz. u dan in eens een som geve genoegzaam om u geheel te helpen om zonder financieele zorg te zijn, b.v. van driehonderd ponden Sterling

Gij hebt mij geheel geen antwoord gegeven op mijn voorstel. Waaraan heb ik dat verdiend? Was uw schrijven dan billijk? Wil nu bid-dend nadenken over uwe overijlde aanvraag. Ik wil alles doen in het belang der Gemeente, om zaken in orde te brengen; alleen verzoek ik u geen bedreigingen te zenden, en op dit punt allerm minst. Gij hebt daartoe aanleiding noch recht; waarom dit niet erkend? Nog vertrouw ik dat ge uw dienst Zondag a.s. zult waarnemen, ofschoon ik nog geen telegrafisch bericht ontving

Uw dienstw.

M. J. GODDEFROY.

Ds. G. heeft zoo spoedig hij kon een Kerke-raadsvergadering uitgeschreven en inmiddels Ds. Spoelstra de gelegenheid gegeven om in een paar weken wat te bekoelen en tot zich zelf te komen.

geen behoorlijke orde En door het feit, dat er nooit rekening en verantwoording aan de gemeenten geschiedt is er onder onze leden geen financiële vertrouwen. Dit is te verhelpen door de gemeente in alles te erkennen; een glashelner financieel beheer in te voeren; geenerlei uitgaven te doen, dan na behoorlijke machtiging van den kerkeraad en alle inkomsten onmiddellijk af te staan aan den administreerende diaken; die wederom alles op de Bank moet plaatsen ten name onzer gemeente—en zich nooit uitgaven mag veroorloven, zonder daartoe machtiging van den kerkeraad te ontvangen.

Het gemeentefonds moet geheel ingericht worden naar het voorschrift van onze kerkwetten op pag. 33 terwijl ook het Predikantsweduwenfonds niet slechts in naam, maar inderdaad behoort te bestaan.

Wanneer men nu collecteert voor het weduwenfonds of boeken uitgeeft ten voordeele daarvan, is dit toch feitelijk een leugen, want dat fonds bestaat niet.

In art. 13 § 3 H. III onzer kerkwetten wordt bepaald.

„Aan den kerkeraad is op gedragen het houden van registers.

A van gedoopten,

B van lidmaten, zowel de of belijdenis des geloofs zijn aangenomen, als zij die hunne attestatie hebben ingezonden.

Den negenden dag van October kon hij pas terugkeeren en den elfden October was een vergadering van uit Durban telegrafisch en per brief uitgeschreven.

De aandacht wordt zeer bepaald gevestigd op den 1ste regel van het bovenstaande:

„Het is geen persoonlijke kwestie” zegt Ds. Sp. maar een zaak die de geheele kerk raakt.

Daar zit 'm de knoop!

Dat Ds. G. de kerk bestuurt is eenvoudig een onverantwoordelijke en grievende beschuldiging tegen de Ned. Herv. Kerk—zowel tegenover de verschillende Leeraren, als tegenover de kerkbesturen.

Als iemand, een der Leeraren zoodanig de achting en de liefde van de groote meerderheid der Gemeenten heeft mogen winnen dan wil dit nog niet zeggen, dat zoodanig mensch daarom Paus moet zijn; daaruit zou voor een onbeneveld Christenmensch alleen voortvloeien, dat zoo iemand de kunst verstaat van te dienen en harten te winnen; en is hij Christenleeraar dan in de eerste plaats voor zijn Heer en Koning.

Wonderbaar doet het mij aan, dat in dit gansch Libel van Ds. Spoelstra—en onder al die die menigte grieven geen enkele voorkomt, die geestelijk is, rakende de eer van Jezus Christus—door eigen schuld en ellende berekkend.

Wanneer een of andere

C. van kerkelijk in het huwelijk bevestigden.

Nu zijn die registers — getrouw bijgehouden? — bij Ds. G. aan huis. Ook tijdens zijne soms wekenlange afwezigheid. Komen de menschen bij mij om een extract uit het doopregister of een attestatie, dan moeten zij steeds wachten totdat Ds. G. terugkeert, of ik moet, tegen mijn geweten in, certificeeren kan, dat uit het register blijkt, dat die of die lidmaat is, enz.

Waarom bevindt zich het geheele kerkelijke archief niet in de consistoriekamer onzer Kerk in goed gesloten kasten, waarvan de beide predikanten een sleutel hebben?

Volgens art. 18 § 3 tt. III onzer Kerkwetten vergadert de Kerkeraad jaarlijks ten minste vier malen, bij gelegenheid van het nachtmaal en voorts zoo dikwijls de omstandigheden het vereischen.

zaak van eenig fonds anders of beter moet worden ingericht staat het elk lid der Gemeente vrij daaromtrent langs den wettigen weg pogingen aan te wenden. Ach dat Ds. Spoelstra ons toch geholpen hadde om alles ten beste te keeren voor onze Kerk, in plaats van alles te gebruiken om ons slecht te maken. Dan had hij ook mede kunnen werken om ons Weduwenfonds weer terug te krijgen; ofschoon hij nog altijd lid is gebleven van het Predikantsweduwenfonds in Holland — van welk voorrecht de oudste leeraar verstoken is gebleven omdat hij de eerste was die toen ging naa een in Holland genoegzaam onbekende Kerk. Maar toen Ds. Sp. kwam was de weg gebaad.

Die registers van gedoopten, lidmaten, enz. worden geregeld bijgehouden en wel zoo, dat zeker geen kerk in de Z. A. Rep. dat keuriger en secuurer doen kan. De bewijzen zijn voorhanden. Waartoe nu zulke verdachtmakende vragen? En dat van een man, die hier pas komt kijken en die is uitgezonden tot hulp van den tegenwoordigen staanden leeraar in de Ned. Herv. gemeenten te Pretoria, Middelburg en Standerton. Wat heeft het geweten daarmede uit te staan. Help toch liever als een man de dingen *recht* niet *slecht* te maken.

Ook op dit gebied is er groote willekeur. Hoofdzakelijk komt dat hiervandaan, dat Ds. Goddefroy zijn recht als Voorzitter handhaaft, ook terwijl hij afwezig is en dus niet duldt, dat er zonder zijn presentie een vergadering gehouden wordt, terwijl toch art. 37 van de Dordtsche Kerkorde voorschrijft:

»In alle kerken zal een Kerkeraad zijn, bestaande uit dienaren des Woords en ouderlingen, dewelke ten minste alle weken eens te samen komen zullen, alwaar de dienaar des Woords (of dienaren zoo daar meerdere zijn, bij gebeurte) presideeren en de actie regeeren zal!

Derhalve waar meerdere dienaars zijn, daar nemen deze bij beurte het presidium waar, en werd dat in onze Kerk gedaan, dan zouden de zaken veel geregelder afloopen en de Kerkeraadsvergaderingen niet behoeven uitgesteld te worden totdat de praeses thuis is.

Ook bij 't beleggen der Alg. Verg. is dezelfde willekeur — 't geschiedt eenvoudig wanneer de Voorzitter 't goed vindt. En ook al protesteert een geheel district daartegen, en ook al kan dat district zich niet laten vertegenwoordigen, gelijk bij de laatste Alg. Verg. Rustenburg en Marico, dan wordt toch de vergadering maar doorgezet.

Hoe 't met de *vrijheid van spreken* op al onze vergaderingen gesteld is, blijkt dui-

Niets van aan! Nimmer is een vergadering geweigerd tijdens mijne afwezigheid.

Hoe jammer, dat Ds. Sp. dat toch nooit heeft te kennen gegeven, hoe gaarne zou ik hem om den anderen hebben laten presideeren.

Maar hoogmoed verblindt.

De Kerkeraadsvergaderingen worden wel degelijk gehouden en wat de gecombineerde gemeente Pretoria c. a. betreft, zeker wel twaalf maal in het jaar.

Ds. Sp. is nog zoo op en top onkundig in onze verhoudingen, dat hij sprekende van de N. H. gemeente van Pretoria telkens denkt aan het dorp Pretoria en geheel het district buiten rekening laat; en dit komt voort uit onkunde en onervarenheid omdat hij nog niet weet, dat hier b.v. nooit op het dorp een Hervormd leeraar zou geweest zijn, als de gemeente buitendorps niet zoo

delijk uit het medegedeelde. Zoolang wij met Ds. G. in een schuitje varen, zijn wij lieve broeders; maar niet zoodra wagen wij een tegenovergestelde opinie te verkondigen of de voorzitter maakt zich boos en beleedigt u totdat gij zwijgt, of verzoekt protectie van de vergadering. Ook hier de grofste willekeur, die de Kerk op bedenkelijke wijze in gevaar brengt, doordat zij dusdoende met handen en voeten gebonden wordt aan één man, terwijl wij allen voor God hebben te verantwoorden hoe de zaken gaan.

Ten opzichte van de *Doopsbediening* geldt dezelfde klacht. Ds. Goddefroy gaat nog maar steeds voort den H. Doop te bedienen na alloop der godsdienstoefeningen in het kerkgebouw, of in de huizen van gemeentelieden. Ook ik heb, hoewel onder protest dat gedaan, hoewel ik herhaaldelijk den H. Doop in de samenkomst der gemeente bediende, om daardoor een Kerkeradsbesluit uit te lokken. Onze Kerkwet bepaalt in art. 10 (§ 3 tt. III) dat de Doopsbediening *niet anders dan bij de openlijke bijeenkomsten*, in tegenwoordigheid zoo maar immer mogelijk der beide ouders, *op de meest indrukwekkende wijze* plaats hebben. Het doopen buiten Zondag en aan huis zal den leeraar vrijgelaten worden, wanneer hij *daartoe noodzakelijkheid* vindt.

standvastig en trouw was blijven staan. Ds. Sp. weet nog niet, dat de dorpen in de Z. A. Republiek eigenlijk 'vreemdelingenplekken' zijn, die gelukkiglijk volstrekt niet den toon aangeven voor het land. De meeste ellende in Kerk en Staat gaat uit van de dorpen. Indien Ds. Sp. deze dingen kon zien, zou hij niet zoo vuilaardig hebben geschreven als thans.

Alweer onwaarheid en leugen!

De Doopsbediening heeft plaats in Pretoria precies als buiten Pretoria en overal elders in een openbare vergadering der Kerk, onmiddellijk na de godsdienstoefening.

Dit is van den beginne af door mij alzoo gevonden en in overleg met den Kerkeraad alzoo gehouden en zou ook moeielijk anders kunnen, omdat dan op het dorp de menschen zouden *gedwongen* worden elken Zondag te blijven, want onder den nazang weg te gaan vóór den H. Doop is in Transvaal ongewoon en ongepast.

Niemand heeft echter Ds. Sp. kwalijk genomen als hij het anders begeert en anders doet; maar laat het dan zijn in overleg met de gemeente zelve, door een gemeentebe-

Derhalve kerkdoop regel, huisdoop uitzondering — terwijl 't hier in Pretoria omgekeerd is: *huisdoop regel* en *kerkdoop* alleen in zooverre, dat zij in het *kerkgebouw* plaats vindt wanneer de gemeente weg is.

De Dordtsche Kerkorde bepaalt in art. 56:

»Het Verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met den Doop, zoo haast als men de bediening deszelfs hebben kan, verzegeld worden, en *dat in de openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.* Doch ter plaatse waar niet zoovele predicatiën gedaan worden, zal men een zekeren dag in de week verordenen om den Doop extra-ordinairlijk te bedienen, zoo nochtans dat 't zelve *zonder predikatie* niet geschiede.»

En wat de *noodzakelijkheid* betreft, waarvan onze Kerkwet spreekt, de opsteller van dat artikel heeft zeker voor de aandacht gehad het voorschrift uit de Post-Acta der Dordtsche Synode, zitting 143:

„*Men zal den doop aan kranke kinderen of zieken buiten de Vergadering der Kerken niet bedienen dan in zeer grooten nood en dat met voorweten en in 't bijwonen des kerkeraads.*

De uitzondering geldt dus alleen voor *zeer ernstige ziekte.*

Doch bij ons in Pretoria hebben *alle Doopbedieningen plaats buiten de vergaderingen der kerken*, en dit leidt tot

sluit b.v., en laat dan toch een nieuw en jong predikant zulke dingen met bescheidenheid voorbrengen in zijn Kerkeraad. Zulke dingen zijn geen kwesties, tenzij iemand ze daarvan wil maken.

Is dit nu een grief om op te noemen, als deze predikant moedwillig zijn wettig contract breekt, zijn onder teekende belofte schendt en de gemeente des Heeren vertreedt.

Onwaarheid is wat Ds. Sp. zegt; de heele wereld kan het getuigen bij ons in Pretoria (zoo wel dorp als buiten) hebben alle Doopbedieningen wel degelijk plaats in de vergadering der kerken en slechts bij uitzondering, alleen bij behoorlijke opgaven van redenen, aan de huizen.

Ik kan bewijzen dat b.v. gedurende het jaar 1857 in het district Pretoria zijn gedoopt in het midden der gemeente 118 kinderen, waarvan slechts 13 aan huis, en van deze dertien *vijf door Ds. Sp. zelf.*

groote minachting van het Heilig Sacrament

Ook hier: *wanorde en willekeur!*

Ook wat betreft het Heilig Avondmaal dezelfde klacht. Volgens onze kerkwet art. 10 pag. 8. behoort het regel te zijn, dat het Heilig Avondmaal telkens na voorafgegane voorbereidingspredikatie geregeld viermaal des jaars gehouden worde."

In de buitengemeenten kan dat niet viermaal. In de plaatselijke gemeente Pretoria kan het niet alleen, maar moet het ook geschieden, omdat daar elken Zondag dienst is.

Wat leert nu de ervaring?

Verleden jaar van Mei—December is er geen Avondmaal gehouden, en naar mij verteld is, vóór mijne komst ook niet, omdat Ds. G. dat liever niet meer deed in het schoolgebouw van den Heer Louis. Wij hebben toen met Kerstmis Avondmaal gehad in het nieuwe kerkgebouw. Met Paschen was er bediening; maar het September-Avondmaal is weer vergeten en als wij nu met Kerstmis Avondmaal krijgen, dan is er dit jaar maar tweemaal en verleden jaar maar ééns Avondmaal gehouden.

Waarom houdt Ds. G. zich niet onvoorwaardelijk aan de kerkwet? Heeft ZĒw. niet beloofd zich in alles overeenkomstig onze kerkelijke reglementen stiptelijk te gedragen?

Wat het godsdienstonderwijs

Onwaarheid al wederom wat hier staat geschreven.

De verslagen der verschillende Gemeenten zullen uitwijzen, dat b.v. in Pretoria (District) niet slechts geregeld vier- maar zesmaal in het jaar Avondmaalsviering gehouden wordt. Maar die vreemdeling heeft zich waarschijnlijk weer vergist door als wij van Pretoria spreken, enkel aan het dorp te denken.

Jammer, dat hij daardoor de waarheid alweder in het aangezicht slaat; en grievede beschuldigingen uitbrengt tegen de Kerk, die hij zou komen helpen.

betreft, — uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat Ds. G. mij, toen ik dat op een beteren voet wilde inrichten, voortdurend daarin gehinderd heeft — belemmerd. Ook voor *zikenbezoek* en *huisbezoek* vond ik geen samenwerking.

Ook van de toepassing der kerkelijke tucht wordt geen behoorlijk werk gemaakt.

Bij geen enkele Avondmaalsviering heeft er er, voor zoover mij bekend is, *censura morum* plaats. Is er dan nooit eens iemand naar wiens zedelijk gedrag de kerkeraad eerst een onderzoek moet instellen, vóór hij of zij tot het Avondmaal kan worden toegelaten? Wordt bij geruchten over iemands gedrag nooit eens een flink onderzoek ingesteld, om de lasterpraatjes zoo mogelijk den kop in te drukken of de overtreders in liefde te vermanen — of indien zij niet luisteren willen met gestrengheid te censureeren?

Het meest acht ik mij echter bezwaard doordat onze kerk niets hoegenaamd aan Zendings-arbeid doet, terwijl een prediker, die vermaand tot getrouwheid aan het Woord Gods op geniepige wijze is behandeld.

Ik wil geen Predikant zijn in eene kerk, die aldus ontrouw is aan het Woord des Heeren. Men moet Gode meer gehoorzamen dan de menschen. Nu ben ik in 't geheim gehinderd en geplaagd over mijne zendingsliefde;

De beschuldiging omtrent *onze kerkelijke tucht* is onverschoonbaar. Indien in eenige kerk, dan kunnen onze kerkboeken bewijzen, dat wij in onze kerk, naar de mate van het licht en de Genade ons geschonken, wel degelijk tuchtzaken geregeld behandelen en met ernst toepassen. Foei — waarom onze kerk zoo onnoodig slecht genraakt.

Is het niet droevig en opmerkelijk, dat deze zelfde zware beschuldiging onmiddellijk daarop door een geheele kerkvergadering van de enkel Gereformeerde kerk wordt overgenomen en ons naar het hoofd geslingerd?

Is Ds. Spoelstra daarom in Holland door mij afgebedeld en hier de N. H. Kerk tot hulp gezonden, door en van wege de vrienden der Ned. Herv. Kerk in Holland?

De Zendingsarbeid!

Nu ja, laat Ds. Sp. zich op dat punt onomwonden uitspreken. Onze kerk heeft haar eigen standpunt ten aanzien van de kassers en de heidenbevolking; al wat zweemt naar gelijkstelling

maar ik wil weten, zonder eenige omhaal, of een Dieenaar des Woords in onze kerk zwijgen moet over de Zending, ja dan neen.

Laten de kerkbesturen flink genoeg zijn, om positief te verbieden, dat een predikant zich met zendingsarbeid bemoeit of op eenigerlei wijze steunt. Alleen reeds dat besluit — afgescheiden van al het andere — zal voor mij voldoende reden zijn om de Ned. Herv. kerk in de Z. A. R. voor goed den rug toe te keeren.

Wil onze kerk werkelijk eene christelijke kerk zijn. dan zal 't mij een voorrecht en een eer zijn, haar zoover te helpen brengen, dat wij ons eerbiedig buigen voor het Woord Gods en ons zoo getrouw mogelijk houden aan kerkwet en belijdenis.

Wil zij daarentegen de menschen meer gehoorzamen dan God, — dan zal elk rechtgeaard Evangelie-dieenaar haar verlaten. Zij valt dan in puin — en zij verdient niet beter.

Mannen broeders, met grooten ernst en onder biddend opzien tot God heb ik u geschreven.

Anderhalf jaar heb ik onder misstanden gezocht en geleden.

Van uw antwoord hangt het af, of ik aan het verzoek van talloos velen onzer leden in en buiten Pretoria zal kunnen voldoen en op mijn besluit te doen terugkomen.

wordt door haar beslist afgekeurd, en op goede gronden. Wil nu iemand, die hier pas is, ons daaromtrent de wet voorschrijven, en op trouwe, goede waarschuwingen antwoorden. „ik zal door mijn eigen oogen zien,” dan antwoorden wij eenvoudig: goed, sluit u aan bij de Kèapsche kerk, waar die gelijkstelling in beginsel al lang is aangenomen. ga naar den wensch van uw hart . . . de geheele kafferwereld ligt voor u open — en verkondig dezen creaturen het Evangelie; maar doet het dan zóó, dat ieder kan zien, het is innige overtuiging; dat is niet tegen de beginselen van een volk, dat goed en bloed heeft geofferd om gelijkstelling te ontgaan en vrij en onafhankelijk in Kerk en Staat te kunnen zijn.

Ga, waar God u wijst.

Maar eindig dan niet met te dwingen: *Ik wil alleen op Pretoria zitten.* Misschien zou Johannesburg mij ook wel gevallen.

Maar ik eisch algeheele gehoorzaamheid van Gods Heilig Woord, algeheele onderwerping aan Kerkwet en belijdenisschriften—met die luttele uitzondering, die betrekking heeft op de Staatskerk!—en dat niet slechts voor de leden, maar ook voor de Kerkeraden, ook voor de Kerkbesturen. Een buigen voor de souvereiniteit des Heeren Heeren! van de kleinste tot den grootste.

Mijn ontslagneming is geen *sensatiebericht* om de menschen naar de kerk te lokken, gelijk ds. Goddefroy van den kansel heeft gelieven te lasten.

Neen, maar het is een *conscientie*-kreet tegen al wat in onze kerk niet is naar Gods heiligen wil.

Ik ben door dit alles diep geschokt. Mijne gezondheid en die mijner lieve vrouw heeft door alles zeer geleden.

Toch wil ik nog liever te gronde gaan, dan nog langer te zwijgen. Voor alle mededeelingen in dit rapport, die mij bewezen worden onjuist te zijn, ben ik bereid openlijk in uwe vergadering excuus te vragen.

Maar aan U is het de waarheid onder de oogen te zien, zonder aanzien des persoons. Die ons oordeelt is de Heere. Onze God zegene uwe beraadslagingen! tot heil onzer Kerk, tot heil van Land en Volk!

Uw dw. Broeder,

(w.g.) C. SPOELSTRA.
Pretoria, 9 Oct. 1897.

Wat die ontslag aanvraag is, bewijzen de stukken, en de daden van ds. Spoelstra zullen een en ander nog nader genoegzaam toelichten.

Uw dw. dienaar,

M. J. GODDEFROY.

Pretoria, April, 1897.

**AFSCHRIFT van het Besluit der Alg. Verg. in
zake het verzoek van den Kerkeraad van
Pretoria c. a. om advies ontslag-aanvraag van
Ds. Spoelstra.**

De vergadering gehoord hebbende de toelichting op
Art. 6 der Agenda;

gezien het besluit der vergadering d.d. 4 April 1898,
waarbij is bepaald, dat Ds. Spoelstra heeft opgehouden
te zijn lidmaat der Ned. Herv. Kerk in de Z.-A. Rep.;

besluit te adviseeren, dat geen attest als in formule
C en D aan Ds. Spoelstra kan gegeven worden.

De vergadering gehoord de discussie over punt 6
des Agenda;

gelet op het besluit der vergadering, dat geene at-
testen kunnen worden uitgereikt aan iemand, die ge-
broken heeft met de kerk;

is van oordeel, dat waar formeel geen attest kan
worden gegeven, de kerkeraad van Pretoria op verzoek
van Ds. Spoelstra zal kunnen certificeeren, dat ZEW. *niet*
om *eenige onzedelijke* daad zijne attesten niet heeft kunnen
verkrijgen.

Voor copie conform.

JAC. VAN BELKUM.

**Uit No 82 van het Kerkblad der Ger. Kerk in Z.A. van
Dinsdag, 25 Febr. 1898.**

Op verzoek nemen we het volgende over uit het
Groninger Volksblad 17 December 1897.

*Iets naar aanleiding van het op de laatst gehouden Synode
verhandelde over Doop en Belijdenis.*

Dat wij (G.V.) daarop nog eens terugkomen heeft zijn
oorzaak in een brief, dien we deze week ontvingen en

met weglating van de namen der personen, hier weergegeven.

.....13 December 1897.

Zeer Geachte Herder en Leeraar.

Volgens de door ons gemaakte afspraak dat ik..... belijdenis zoude doen, heb ik daartoe nog geen vrijheid gevonden.

Wel Eerwaarde Heer, misschien is het u bekend dat tot de Gereformeerde Kerk is overgegaan, en wel om reden van het laatst genomen besluit der Synode, dat men zonder gedoopt te zijn toch wel zijne belijdenis mocht doen, wat geheel in strijd is met Gods Woord.

Ik ben niet veel met de kerkelijke toestanden bekend, en daarom verzoek ik u, mij daaromtrent eenige inlichtingen te willen geven

.....

Hierop werd door mij het volgende geantwoord:

.....

'k Wil, om het niet te vergeten, u maar terstond antwoorden.

Dat de Synode van dit jaar een besluit zou genomen hebben, „dat men zonder gedoopt te zijn toch wel zijn belijdenis mocht doen”, is *volstrekt onwaar*. De meerderheid dier Synode was van meening, dat het niet noodig was een *nieuwe bepaling* daaromtrent te maken, aangezien het van zelf spreekt dat Doop en Belijdenis bij elkander behooren. Sommige orthodoxe leden der Synode, evenals vele Gereformeerde belijders in onze Kerk, achtten het zelfs *ongeoorloofd* iets voor te schrijven, wat door onze gansche Belijdenis reeds voorgeschreven *werd*.

Dat nu door vele personen menigmaal in strijd met die belijdenis gehandeld wordt, hebben we al vijftig jaar en langer geweten; maar ook *dit*, dat het in onze Kerk, als in alle Kerken, ingeslopen bederf geen reden voor ons mag zijn om haar te verlaten, terwijl we ons te houden hebben aan 't geen bijv. door den Heer aan de nog levende leden der gemeente te Sardis bevolen werd,

niet: verlaat die doode gemeente, *maar: versterkt* het overige dat sterven zou.

Zie Openb. 3:1—5.

Ge moegt aan wie u op Gods Woord willen wijzen, wel eens vragen *waar* dat Woord ergens beveelt de kerkelijke gemeenschap, waartoe wij door geboorte of ook door vrijwillige toetreding behooren, om het daarin tijdelijk heerschend ongeloof, of om daarin voorkomende ongerechtigheden, te verlaten, zoolang men daarin nog de vrijheid heeft niet alleen, maar ook geroepen is, om te spreken en te leven overeenkomstig 't geen dat Woord *ons persoonlijk* gebiedt. En dan houdt ik mij ten zeerste aanbevolen voor de mededeeling daarvan.

Want als u bijv. gezegd mocht worden, dat er in 2 Corinthe 7 vers 17 staat: *gaat uit en scheidt u af*, dan zou men daarbij moedwillig vergeten, dat die woorden *niet* bedoelen een uitgaan uit en zich afscheiden van de toen ook al diep bedorvene en verwarde *gemeente* van Corinthe, maar een zich afscheiden van de gruwelijke Corinthische *wereld*.

Doch reeds genoeg. Het best zal zijn dat ge mij *be-paalde vragen* doet, zooals ge dat zoo vertrouwelijk nu reeds deedt aangaande den Doop.

De Gereformeerde broeders mogen wel bedenken, dat het niet genoeg is *voor de waarheid te zijn*, maar dat zij ook behooren te *wandelen in de waarheid*.

Dat geve de God der Waarheid ook U en ons samen te doen!

Met vriendelijke groete en heilbede.

.....

Wij deelden ook dit antwoord mee, om wat we daar-in *verzochten* nog eens onder de oogen te brengen ook van andere leden der gemeente. Wie te klagen heeft klage, en wie iets te vragen heeft, vrage; terwijl we gaarne naar ons beste weten daarop willen antwoorden.

RAPPORT van de commissie, zooals goedgekeurd in en door de Algemeene Vergadering der Nederduitsche Hervormde Kerk in de Z.A.R. zitting gehouden hebbende te Pretoria op den 30sten Maart 1898 en volgende dagen.

Uwe commissie beoefend om u te rapporteeren :

a. Over den brief van den Scriba der Ned. Ger. Kerk in Z. Afrika, Kaapstad, 16 November '97;

b. De missieve van den scriba der Ned. Herv. of Geref. Kerk in de Z.A.R. dd. Pretoria, 4 Jan. '98.

c. Het uittreksel der notulen van de Algem. Verg. der Ger. Kerk in de Z.A.R. dd. Pretoria, 25 Jan. '98,

heeft de eer het navolgend

RAPPORT

aan uwe vergadering voor te leggen :

Vooreerst :

Uwe commissie, inzage gehad hebbende van den scriba der Ned. Ger. Kerk van Z. Afrika (Kaapkolonie dd. 16 Nov. '97), als antwoord, dienende onzerzijds dd. 4 Maart '97, als ook van het antwoord van den Eerw. Scriba der Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. dd. 15 Jan. '98; van oordeel zijnde, dat de zaak als afgedaan moet worden beschouwd, beveelt uwe H.Eerw. Vergadering aan, eerstgemelden brief voor kennisgeving aan tenemen.

Ten tweede : (B)

Ten opzichte van het besluit der Algem. Verg. der Ned. Herv. of Ger. Kerk in de Z.A.R. is uwe commissie van oordeel het volgende te moeten rapporteeren :

de wettige titel onzer Kerk is niet de thans bestaande Hervormde Kerk; maar de Ned. Herv. Kerk in Z.A.R. Wat aangaat de bewering sub a „dat wij eens vereenigd waren en de thans bestaande Herv. Kerk zich van ons heeft afgescheiden kan uw commissie niet toegeven, dat wij een nieuwe Herv. Kerk zouden zijn; maar integendeel: dat wij in dagen van strijd voldoende hebben bewezen te zijn: „de oude, echte Nederd. Herv. Kerk van de Z.A.R.; voor welk beweren wij ons onder meer beroepen op de bekende uitspraken van het Hooggerechtshof in dit land in de Kerkzaken van Trichardsfontein en Rustenburg.

Wat aangaat de bewering sub b (1e ged.) „dat er in de N.H.K. in Nederland (Holland) leervrijheid bestaat, merken wij op, dat dit geheel ongegrond en onbewezen is;

Uwe commissie maakt er u opmerkzaam op, dat in de Ned. Herv. Kerk in Holland dezelfde beroepsbrief, naar vorm en inhoud, als in de Ned. Herv. Kerk hier te lande, door de leeraars moet worden ondertekend hij de aanneming van elk beroep;

en dat in dezen beroepsbrief o.m. voorkomt: „dat de beroepen predikant tot de gemeente overkomt om door leer en voorbeeld, bestuur en opzicht alles te doen wat een herder en leeraar overeenkomstig Gods Heilig Woord betaamt; inzonderheid door het verkondigen van het Evangelie. het bedienen van de H. Doop en het H. Avondmaal.”

Uwe commissie kan niet ontkennen dat er mogelijk leeraren in de de Ned. Herv. Kerk in Holland zijn die naar de Schriften niet prediken; evenals het een feit is dat er vroeger in de Ned. Ger. Kerk in de Kaapkolonie, waaruit de Ned. Herv. toch Ger. Kerk hare leeraars beroept, onrechtzinnige leeraren waren en dat die later nog aldaar kunnen gevonden worden; maar dit geeft nog geen recht om te zeggen dat aldaar leervrijheid bestaat, zoo min als uit het feit, dat er in eenige kerken leeraren zijn, die zich in het leven vrijheden veroorloven, mag worden afgeleid dat in zoodanige kerk levensvrijheid heerscht.

Wat aangaat de bewering sub b (2e gedeelte) „dat een moderne

onze formule van legitimatie met een goed geweten kan onderschrijven" moeten wij opmerken, dat onzes inziens, een moderne dit onmogelijk met een goed geweten kan doen, omreden hij moet verklaren: „dat hij de leer overeenkomstig Gods Heilig Woord in de formulieren van eenigheid der Ned. Herv. Kerk, nl. de Nederlandsche geloofsbelijdenis, de Heidelbergsche Catechismus en de Dordtsche leerregels, vervat, gelooft overeenkomstig Gods woord te zijn" en het algemeen bekend is dat deze belijdenis geheel in strijd is met de beginselen der moderneren.

Ten overvloede merkt uwe commissie op, dat het haar verwondert dat eenige leeraars der Ned. Herv. Kerk, o.a. ook de ondertekenaar van de ons toegezonden brief, dit formulier hebben ondertekend en jaren lang onder dit formulier in de Ned. Herv. Kerk hebben gediend.

Wat aangaat de bewering sub *b* (3 gedeelte) „dat er veranderingen en wijzigingen zijn gebracht in ons „Dierbaar Kort Begrip", door een onzer leeraren, bewijst nog niet dat die veranderingen en wijzigingen, geen verbeteringen zouden kunnen zijn.

Dat de bezwaren indertijd door Ds. Bosman er tegen ingebracht, voldoende schijnen weerlegd te zijn in het verweerschrift van ds. Goddefroy getiteld: „De kerkkwestie geen leer- maar een levenskwestie", pagina 113, aangezien Z.Eerw. ds. Bosman nooit is ingegaan op de uitnoodiging Z.Eerw. door ds. Goddefroy gedaan, met de volgende bewoordingen:

Kom ds. Bosman, laat ons deze zaak nu eens mannelijk op echt gereformeerde wijze behandelen. Het is voor mij, zoowel als voor de Kerk, die ik de eer heb nu reeds 14 jaren te dienen, een levenskwestie. Ik noodig u bij deze gelegenheid op het allerdringendst uit voor welke Protestantsch Christelijke Algemeene Kerkvergadering gij maar verkiest (natuurlijk die uwer eigen kerk uitgesloten) deze zaak te laten beslissen; en indien ook maar op één enkel punt door de vergadering geoordeeld wordt, dat in het kort begrip door mij der gemeente aangeboden, „de Bijbel is aangerand", dan ben ik aanstonds bereid het onvoorwaardelijk terug te nemen." Wordt aan deze openlijke en royale uitnoodiging door u echter niet voldaan, dan is deze zaak voor goed uitgemaakt, en weet de gemeente welke waarde zij nu voortaan aan uwe vreeselijke beschuldiging heeft te hechten."

En ten slotte, dat blijkens de notulen onzer Algemeene Kerkvergadering van het jaar 1894 blz. 4 (zie vergadering N. H. K. van 29 Mei 1894 deze vergadering besluit als leerboek voor de Ned. Herv. kerk de voorkeur te geven aan de Heidelbergsche Catechismus; daarbij het Ned. Herv. grondbeginsel in het oog houdend, wil zij geen dwang aan eenig ander opleggen; maar acht het aanbevelenswaardig, dat de Ned. Herv. Kerk het „Kort Begrip" bij de Ger. Kerk en bij de Ned. Herv. of Ger. Kerk in gebruik, mits niet in strijd met Gods Woord en de Belijdenisschriften, door onze Kerkeraden worde erkend bij het onderzoek naar de bekwaamheid van nieuwe lidmaten" door die vergadering als zoodanig de Heidelbergsche Catechismus als leerboek der kinderen onzer Kerk is aanbevolen;

Daarenboven is „uw dierbaar" Kort Begrip door ds. Goddefroy niet veranderd; maar ds. Goddefroy heeft een Kort Begrip der Christelijke Heilsleer verkrijgbaar gesteld ten dienste dergenen, die in de Ned. Herv. Kerk wenschen aangenomen te worden en daarvan gebruik wenschen te maken.

Wat aangaat de opmerking sub *c* „dat de bestaande verdraagzaamheid tusschen uw kerkgenootschap en het onze zou kunnen verstoord worden door het over en weer prediken, dient opgemerkt te worden: dat het uwe commissie verheugt dat zulk eene verklaring van de zijde der N. H. of Ger. Kerk is gedaan geworden, en dat uwe commissie hierbij wenscht te constateeren dat juist om die reden, dat er een betere verstandhouding

tusschen de gemeenteleden van beide kerken besta, onzerzijds getracht is, door het over en weer prediken der leeraren van beide kerken de broederband, die er behoort te bestaan tusschen de leden van Christelijke kerken, die als broeders behooren saam te wonen, meer en meer zou worden versterkt;

Eindelijk adviseert uwe commissie aan de Hoogerw. Algem. Verg. deze zaak te laten rusten en als de oude Staatskerk dezer Republiek, volgens art. 20 van de grondwet zooals vastgesteld in 1858, slechts haar leedwezen uit te spreken, dat de Ned. Herv. of Ger. Kerk vergaet bij het woord „verdraagzaamheid” ook de daad te voegen.

Wat betreft het antwoord op den brief der Ger. Kerk in de Z.A.R. 25 Jan. '98 deze brief zelf was slechts een begeleidend schrijven bij de toezending van:

„Een extract uit de notulen der 43e Algemeene vergadering der Gerer. Gemeenten in de Z.A.R. gehouden te Potchefstroom op 13 Januari 1898 en volgende dagen,” zoodat het uwe commissie voorkomt dat slechts dit extract voor beantwoording in aanmerking komt. Dit antwoord dan biedt de commissie u aan, volgenderwijze:

Pretoria, 4 April 1898.

De HoogEerw. Heer P. Postma, korrespondent van de Algem. Vergadering der Gemeenten in de Z.A.R.

HoogEerw. Heer.

In antwoord op uw schrijven namens de Alg. Verg. der Geref. Gem. in de Z.A.R. dd. 25 Jan. 1898, begeleidende een extract uit de notulen der 43e Algem. Verg. der Ger. Gem. in de Z.A.R. gehouden te Potchefstroom op 10 Jan. 1898 en volgende dagen, heeft de Alg. Verg. der Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. zitting houdende te Pretoria op 30 Maart 1898 en volgende dagen, de eer u de ontvangst van genoemd extract met begeleidend schrijven te melden en mits deze het volgende onder de aandacht der Alg. Verg. der Ger. Gem. in de Z.A.R. te brengen.

Vooreerst heeft het onze vergadering verrast en bedroefd een zoodanig rapport als in het extract der notulen uwer vergadering begrepen en aan onze vergadering toegezonden is, „met algemene stemmen door uw vergadering aangenomen te zien.

„Met algemene stemmen” nadat dit rapport in uwe vergadering degelijk en ernstig besproken was, en alle punten wel overwogen waren.

Verrast en bedroefd, vooral met het oog hierop dat dit rapport dus vanwege uw Ger. Gem. in dezen staat het antwoord behelst op een broederlijk schrijven van onzentwege, hetwelk in allen deele slechts de waarachtig christelijke geest van toenadering ademt; om elkander over en weer bij voorkomende gelegenheden behulpzaam te zijn in de prediking van het Woord Gods, zonder meer, en met inachtneming van het feit dat wij geen ineensmelting begeeren; maar ieder het zelfstandig voortbestaan onzer kerken of gemeenten begeeren gehandhaafd te zien.

Is dat de wijze waarop Christenen het toereiken eener broederhand mogen beantwoorden? Of zou uw gereformeerd beginsel u kunnen verhinderen dat gij in de eerste plaats uw christelijk beginsel ogenbaart? Zou het niet christelijk geweest zijn om ons eenvoudig geantwoord te hebben dat de toenadering, u van onzentwege aangeboden, door u op prijs gesteld werd om den broederlijken geest die daaruit spreekt; maar dat uw gereformeerd beginsel u verhinderde het prediken over en weer toe te laten? Zouden wij ons daarmee niet hebben kunnen tevreden stellen; ware het dan ook nog eene teleurstelling voor ons geweest?

Maar in plaats van zoodanige Christelijke wijze van doen gaat uw vergadering ons op hoogst onchristelijke wijze verdacht maken.

Hoewel wij dan ook met uw rapport de zaak als afgehandeld be-

schouwen, zoo kunnen wij toch geenszins in uwe onverantwoordelijke verdachtmaking van onze Kerk en leeraren berusten, maar moeten ons wel verdedigen tegen de aanvallen uwerzijds tegen ons gericht.

Ten tweede tot deze verdediging overgaande diene alsnu het volgende:
 a. U schrijft als volgt:

„Gij moet wel uwe verrassing te kennen geven dat de Ned. Herv. kerk hier te lande nu met zulk een broederlijk en toenaderend schrijven tot de Ger. Kerk komt.

Waarinede gij dus zelf erkend hebt dat het schrijven onzerzijds de kwalificaties „broederlijk” en „toenadering” verdient.

Terwijl de Ned. Herv. Kerk, aldus gaat gij voort, volgens hare wetten en bepalingen, Hoofdstuk III, art. 15, niet eens het lidmaatschap der Ger. Kerk erkent; en dat lidmaten die van de Geref. naar de Ned. Herv. Kerk overgaan, eerst weer op de gewone wijze als lidmaat der gemeente moeten worden voorgesteld. Hoofdstuk III, art. 15 (volgen de woorden van dit artikel).

Mogen wij u vragen: Kan uw beroep op dit artikel ernstig door u gemeend zijn? Of moet het misschien dienst doen om, zoo eenige der lidmaten uwer gemeente ooit neiging gevoelen mochten om tot de aloude moederkerk en staatskerk van deze Republiek terug te keeren, hen daarvan af te schrikken door het aanwijzen van de gesloten deur die sinds vele jaren geopend is? Weet gij niet uit welken tijd onze kerkwetten en bepalingen dagteekenen? Noch, wat blijkens de notulen der Algem. Kerkvergadering van de Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. gehouden op 28 Nov. 1888 te Heidelberg, te lezen staat (t.w. op bldz. 11 o.m.): „Het voorstel om art. 15, hoofdstuk III der Kerkwet te schrappen wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.” Moeten wij uw geheugen te hulp komen en er u op wijzen dat toen de Gereformeerde gemeenten in deze Republiek ontstaan waren, zij bestonden uit de afgescheidenen van de Ned. Herv. Kerk die toen de eenige Kerk, gelijk ook de eerste Kerk in en van dezen Staat was.

Kon destijds de Ned. Herv. Kerk uwe gemeenten wel anders beschouwen dan als bestaande uit de eerste afgescheidenen op kerkelijk gebied in dezen Staat, in welks grondwet zelfs de bepalingen der N. H. K. in dezen Staat en als Staatskerk waren opgenomen.

En was het dan destijds te hard dat de Ned. Herv. Kerk van zoodanige terugkeerende afgescheidenen eischte dat zij weer op de gewone wijze als lidmaten der gemeente zouden worden voorgesteld, nadat zij eenige vragen van den predikant en een of meer ouderlingen zou hebben beantwoord, terwijl daarentegen nadrukkelijk aan kerkeraden en predikanten wordt aanbevolen: dat zij, zooveel mogelijk zachtmoedigheid en wijsheid zullen gebruiken?”

Waarlijk Broeders, het wil ons voorkomen alsof gij juist bezwaar ziet in het sinds lang door ons geopend zijn van die deur, om de lidmaten uwer gemeenten voor te stellen als nog gesloten voor diegenen, die terugkeer tot de aloude moeder- en staatskerk mochten begeeren.

Mogen wij vragen of dit een bewijs van kracht is? Of ziet gij mogelijk zelf daarin een bewijs van zwakheid, en dat gij tenminste dit argument beter hadt kunnen achterwege laten?

b. Het schijnt u vervolgens een grievende tegen onze Kerk toe, dat er geen historisch bewijs is, zoover bekend, dat onze Kerk hare connectie heeft gebroken met de Ned. Herv. Kerk in Nederland, waarvoor door u dan wordt gewezen hierop: dat de predikanten, thans dienende in de Ned. Herv. Kerk van de Z.A.R. direkt overkomen uit de Nederl. Herv. Kerk van Nederland.

Dit lezende hebbende wij ons verbaasd over uwe onkunde.

Heeft dan onze Nederd. Herv. Kerk in de Z.A.R. niet hare eigene

wetten en bepalingen, geheel onafhankelijk van die welke in de Ned. Herv. Kerk in Nederland gelden? Is onze Kerk niet geheel onafhankelijk van de Synode van de Ned. Herv. Kerk in Nederland, en heeft zij niet hare eigene Algemeene vergadering?

Of moet misschien voor uwe bewering het bewijs dienen, dat onze Kerk nog dezelfde belijdenisschriften en liturgie bezit, welke in de Ned. Herv. Kerk in Nederland gehuldigd en gebruikt worden? Maar dan zou immers deze griepe van connectie te hebben met de Ned. Herv. Kerk in Nederland ook tegen uwe eigene gemeenten gericht moeten zijn.

En wat zijt gijlieden slecht op de hoogte van de herkomst onzer predikanten!

Ons is het tenminste niet bekend dat al de predikanten, thans dienende in de Ned. Herv. Kerk van de Z.A.R. direct overkomen uit de Ned. Herv. Kerk van Nederland.

Wij meenden dat althans Ds. C. W. du Toit, predikant bij de Ned. Herv. Gem. van Potchefstroom, te Stellenbosch zijn opleiding genoten had en direct of indirekt uit de Ned. Ger. Kerk der K.K. in onze Kerk overgekomen was.

Ook moeten wij u opmerkzaam maken, dat u blijkens de herhaalde afkorting: „Nederl. Herv. Kerk” in Nederland u met den officieelen naam dier Kerk schijnt te vergissen, daar die naam niet is „de Nederlandsche Herv. Kerk in Nederland” maar de *Nederduitsche* Herv. Kerk in Nederland.

Dat het overbekend zou zijn dat in de Ned. Herv. Kerk in Nederland de grootste leervrijheid heerscht, en dat genoemde kerk valsch is in leer dienst en tucht, en dus niet aan art. 29 der Nederl. Geloofsbelijdenis beantwoordt zooals gij schrijft, kunnen wij slechts in zooverre toestemmen dat het ons toeschijnt te bestaan bij hen, die dezen laster noodig hebben om hunne eigene afscheiding van genoemde Kerk te dekken, en wien het voor de reputatie (de goede naam) eener dochter gewenscht voorkomen kan hare moeder zooveel mogelijk verdacht maken.

c. Tot staving en bewijs van het beweerde onder no. 2 van uw extract noemt gij onder anderen zaken de volgende zoogenaamde feiten.

(a) dierbare en voorname leerstukken des geloofs, zooals de godheid van onzen dierbaren Zaligmaker Jezus Christus; zijn opstanding; hemelvaart; enz. worden openlijk op de kansels dier Kerk in Nederland geloochend.

Maar eilieve, toegegeven dat dit in de Ned. Herv. Kerk in Nederland geschiedt;—gaat dan deze loochening als zoodanig, officieel van de Kerk aldaar uit? Maakt art. 29 der Nederlandsche geloofsbelijdenis niet nadrukkelijk onderscheid tusschen de Kerk als lichaam waartoe zij erkent dat, voor het uiterlijke zelfs het gezelschap der hypocrieten (d.i. huichelaars), welke in de Kerk onder de goeden vermengd zijn, kan behooren—en tusschen die van de Kerk zijn? Laat nu uit genoemd 29e art. der Nederl. Geloofsbelijdenis blijken dat die predikanten in Nederland, die de Godheid van Jezus Christus, onzen dierbaren Zaligmaker, Zijne opstanding, hemelvaart, enz. loochenen, dus niet van de Kerk zijn; bewijst dit dan dat daarmede de Kerk waarin een gezelschap der hypocrieten kan wezen, ophoudt de ware Kerk te zijn?

Is misschien ooit zoodanige loochening van dierbare en voorname leerstukken des geloofs door de Ned. Herv. Kerk in Nederland als zoodanig gesanctioneerd of gewettigd? Heeft zij dan ooit hare belijdenisschriften verworpen? Heeft uwe eigene Kerk en de onze, vandaag niet nog dezelfde belijdenisschriften gemeen? Heeft uwe eigene Kerk met de onze vandaag niet nog dezelfde belijdenisschriften met de Ned. Herv. Kerk in Nederland in gebruik? En zoudt gij kunnen bewijzen dat de Ned. Herv. Kerk in Nederland niet meer overeenkomstig hare belijdenisschriften de reine predikatie des Evangeliums oefent, de reine bediening der sakramenten gebruikt, gelijk ze Christus ingesteld heeft; en de kerkelijke tucht gebruikt om de zonden te

straffen (art. 29 No. 9)? Stelt zij zich niet (meer) aan naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het eenige Hoofd? Wordt zij daardoor, blijkens art. 29 Ned. Geloofsbelijdenis niet nog als „de ware Kerk” gekend, waarvan het blijkens datzelfde artikel „niemand vrijstaat zich af te scheiden? Of moet een Kerk niet beoordeeld worden naar hare belijdenisschriften, maar naar de afdwalingen in hare schoot—welke Kerk op aarde is dan de “ware Kerk?” Of zoudt gij—uwe eigene gemeenten beoordeelende naar de afdwalingen in haar schoot, misschien ook moeten erkennen dat zij niet de „ware kerk” zijn en zouden zij dan in dat geval niet nog dieper gevallen zijn dan de Ned. Herv. Kerk in Nederland, die gij verdacht maakt; en die toch uwe gemeenten nog nooit eenig zeer heeft gedaan?

Wat betreft uw dusgenaamd bewijs onder b van uw extract, als zou onlangs de Haagsche Synode dier Kerk in Nederland openlijk bij synodaal besluit verklaard hebben: dat de Heilige Doop, een sacrament door onzen Zaligmaker zelve ingesteld, niet meer essentieel of noodig zijn voor de Belijdenis—zooals gij schrijft—de onwaarheid van deze beweringen dus de valsheid van dit bewijs staat nu in uw eigen Kerkblad afgedrukt (Zie no. 82 van het Kerkblad der Gereformeerde Kerk in Z.A. van Dinsdag 15 Febr. 1898, bldz. 3 eerste kolom onder het hoofd „Ned. Herv. Kerk” en geteekend met letter V waarvan wij de lezing en overweging u in allendeede ernstig aanbevelen.

Maar, Broeders! is nu zulk een beschuldiging tegen de Ned. Herv. Kerk in Nederland in te brengen zonder voorafgaand degelijk onderzoek naar de waarheid dier beschuldiging niet een onwaardig veroordeelen door een zoo Hoogerbiedwaardige Kerkvergadering? En leest gij niet de beschuldiging tegen u zelf in de berijmde psalmen, die gij, met uitsluiting der Evangelische gezangen, alleen in Uwekerkgebouwen aanheft, als gij opslaat Ps. 15 vs. 1 en 3.

„Wie zal verkeerē, groote God!”
In uwe tent? Wien zult gij kronen
Met zulk een onwaardēbaar lot
Dat hij, bij 't heuglijkst gunstgenot
Uw heilig Zion moog' bewonen?”

Die met zijn tong niet achterklapt;
Geen kwaad doet aan zijn medgezellen
Niet in het spoor van laster trapt;
Maar zoo men iemands eer vertrapt,
Die smaad wil hooren noch vertellen.

Wordt gij niet beschaamd als gijlieden nog eens met aandacht overweegt welk besluit gij als met zekere overhaasting uit dit valsch gegeven getrokken hebt, nl. „zoodat dus nu in die kerk zelfs iemand opzienier of predikant kan worden zonder nog ooit gedoopt te wezen.”

En waarom nu eerst die Ned. Herv. Kerk in Nederland verdacht maakt? Treurig om te zeggen; opdat gij daarna zoudt kunnen besluiten hetgeen gij verder schrijft: De Ned. Herv. Kerk in Nederland houdt dus wel in naam, dit zegt ge nu eerst maar niet in de daad aan de 3 formulieren van eenigheid vast; en de Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. door hare konnētie met die kerk in Nederland, (tegen welke uitlegging van u wij reeds protesteerden) en het ontvangen van predikanten uit die Kerk stelt zich bloot aan de beschuldiging van dezelfde leer en praktijken als de Kerk aldaar te omhelzen.

Neen broeders, niet alzo. De Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. stelt niet zelve zich daaraan bloot; maar gijlieden stelt haar daaraan bloot door uwe verdachtmaking! Weet gij niet, terwijl gij tōch zoo goed op de hoogte onzer kerkwetten en bepalingen schijnt te zijn, dat geen predikant in onze Kerk wordt toegelaten, uit welk land ter wereld ook, tenzij hij zijn beroepsbrief hebbe onderteeekend; door welke onderteekening hij zich tot het doen van het aldaar omschrevene verbindt; en waarin voorkomt: „dat hij tot de gemeente overkome om door leer en voorbeeld, bestuur en opzicht alles te doen wat een herder en leeraar overeenkomstig Gods Woord, volgens de verordeningen

der Ned. Herv. Kerk alhier, betaamt inzonderheid door het verkondigen van het Evangelie, enz."

Weet gij niet dat geen predikant in onze Kerk wordt toegelaten, tenzij hij de volgende legitimatie geteekend hebbe: Wij ondergeteekenden, predikanten van de Ned. Herv. Kerk in de Z.A.R. verklaren in goeden gemoede de leer welke overeenkomstig Gods heilig Woord, vervat is in de formulieren van eenigheid der Ned. Herv. Kerk, nl. de Nederl. Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse catechismus en de Dordtsche leerregels, hartelijk te omhelzen en getrouw te zullen leeren, belovende ons in alles overeenkomstig de kerkelijke reglementen stiptelijk te zullen gedragen, ons onderwerpende aan het oordeel der bevoegde kerkelijke besturen alhier, indien daartegen door ons mocht gehandeld worden. De ondertekenaar van dit reglement verklaart door zijne handteekening dat hij de leer in bovengenoemde formulieren vervat is, gelooft overeenkomstig Gods Heilig Woord te zijn?"

Wij zouden ons blootstellen ook aan de beschuldiging van valsch te zijn, in tucht, zooals gij schrijft. Eilieve, hoe staat het met de uitoefening van tucht in uw eigen gemeenten? Herinnert gij u niet wat de Heere Jezus geleerd heeft aangaande de splinter en de balk Matth. 7 : 5? En hebt gij nog nimmer ontdekt dat wellicht gij zelf wel in naam maar niet inderdaad aan de 3 formulieren van eenigheid vasthoudt? Of onderschrijven uw gemeenten misschien ook art. 36 der Ned. Geloofsbelijdenis, dat van het ambt der overheid en onder meer ook dit zegt.

en hun ambt is... ook de hand te houden aan de heilige kerkdienst: om te weren en uit roeien alle afgoderijen valsche godsdienst; om het rijk van den antichrist te gronde te werpen en het Koninkrijk van Jezus Christus te bevorderen. En — indien gij zulks onderschrijft; welke stappen deelt gij dan reeds bij de Overheid van deze republiek, om haar op de vervulling van dezen plicht te wijzen en daarop bij haar ernstig en volhardend aan te dringen.

Wat gij voorts van ons kerkbestuur in het midden brengt—wij belijden van ganscher harte Jezus Christus als de Heer, het Hoofd zijner Gemeente; en hebben dus met de uitdrukkingen ten aanzien van de Algemeene Kerkvergadering—Hoofdstuk 1, art. 3 onzer wetten en bepalingen, hetwelk zegt: Bij haar (d.w.z. de Algemeene Kerkvergadering) berust de hoogste Wetgevende, rechtsprekende en besturende macht—geen andere bedoeling dan deze." Voor zoover zij betreft de kerkelijke huishouding, in afhankelijkheid van en in den geest van Jezus Christus. Wat de Bijbel ons duidelijk leert, behoeft toch in geen kerkelijke wet meer te worden opgenomen. Gij wijst ons op Jesaja 33: 22, hetgeen wij met blijdschap belijden! maar mogen wij ook wijzen op Jes. 29:31, waar geschreven staat: die een mensch schuldig maken om een woord?

Dat de uitdrukkingen: „hoogere en lagere vergaderingen" een andere betekenis zouden hebben dan die van: „meerdere en mindere" ontkennen wij ten sterkste. Ook wij belijden dat de Kerk een bedienende macht is; en dus hare heerschappij en wetgeving die van Christus en dus der liefde behoort te zijn.

Evenwel zien wij daarom de subördinantie niet voorbij, die in art. 36 der Dordtsche Kerkenorde aldus omschreven wordt: 't zelfde zeggen heeft de klasse en de generale synode over de particuliere.

Wat betreft de schijn van machteloosheid onzer Kerk in de uitoefening der kerkelijke tucht—waarvan gij ons ook al beschuldigt—die schijn kon wel eens bedriegen; of zouden er geen voorbeelden te vinden zijn waaruit het wel eens kon blijken dat de beweerde machteloosheid van onze Kerk niet erger is dan die van uwe eigene Gemeenten op het punt van tucht?

Over de inhoud der reeds lang verouderde artikels uit Hoofdstuk VI onzer kerkwetten schijnt gij u erg vroolijk te hebben gemaakt.

Och, wat zullen wij daaraan zeggen? Zullen wij u nog eens herinneren aan

de veranderde omstandigheden en aan hetgeen waardoor wij nog verhinderd waren onze kerkwetten te herzien? Maar genoeg. Gij hebt de verdienste van een zaak te hebben willen belachelijk voorstellen, waardoor ge u zelf belachelijk maakt; want gij deed het als een Hoogerwaardige vergadering! Of doet gij dan hetzelfde niet, zij het in een andere vorm? Kan eenige Kerk zonder financieele fondsen bestaan en moeten onkosten niet op de een of andere wijze gedekt worden?

Wat betreft hoofd IV art. 7, waarbij aan de bescheidenheid en wijsheid onzer predikanten, met inachtneining van den toestand der gemeente, wordt overgelaten het meer of minder volledig gebruik der doops en avondmaalsformulieren—gij oordeelt dat het in strijd is met de gereformeerde leer en praktijk; maar wij oordeelen dat zulks overeenkomstig is aan Gods Heilig Woord hetwelk ons in Galathen 5 vs 1 leert: „Staat dan in de vrijheid, met welke Christus ons vrijgemaakt heeft en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen,” doch daarenboven mogen wij u vragen: hoe handelt gij als gij geroepen wordt aan stervenden de sacramenten des H. Doops of des H. Avondmaals te bedienen? is dan wel het volledig gebruik der formulieren mogelijk?

Maar 't zij zoo. Wij benijden u de positie niet van dien mensch, die meende te kunnen bidden: „O God! ik dank u dat ik niet ben als de andere;” maar verootmoedigen ons liever gedurig in het besef van zooveel ontrouw en zonde voor God; met de bedediens anderen: O God wees mij zondaar genadig! Luk. 18:10-14.

Wij hadden u onze wetten en bepalingen toegezonden om u vooral uit de formule van legitimatie, door onze predikanten onderteeekend, te doen zien dat wij één zijn in geloof, met één beginsel en één belijdenis, en er dus geen overwegend bezwaar bestaan kon tegen het over en weer prediken onzer leeraars bij voorkomende gelegenheden. Gij hebt evenwel goed gevonden die wetten en bepalingen te gaan kritizeeren; en wat gij weten kondt dat daarin verouderd was voor testellen als nog behoorende tot de praktijk onzer Kerk. Daarmede hebt gij ons verdacht gemaakt. Gods Woord leert ons: Die een kuil graaft voor een ander valt er zelf in. Spr. 26:27.

Ten slotte herinneren wij u dat-mochten wij in ons antwoord op uw verdachtmakend Rapportmisschien ook tegende christelijke liefde gezondigd hebben—wij ons echter moesten verdedigen tegen uw aanval oopen door ons aan u gericht en dóór u zelf als broederlijk en toenaderend erkend schrijven. Na deze treurige ervaring zullen wij ons ongetwijfeld niet gemakkelijk meer laten bewegen tot eenige korrespondentie met de Algem. Verg. uwer gemeenten; tenzij zij hare schuld aan verdachtmaking en onbroederlijkheid jegens ons openlijk uitspreke. Liever betrachten wij het Woord Gods Gal. 5:15: Maar indien gij elkander bijt en vereet, ziet toe dat gij van elkander niet verteerd worde.

Intusschen verblijven wij, uwe diepgekrenkte en beleedigde Broeders,
Namens de Algem. Verg. der N.H.K. in de Z.A.R.:

w.g. M. J. Goddefroy, Voorz.

„ Jac. v. Belkum, Scriba.

Meenende hiermede aan de opdracht Uwer Hoogerw. Verg. voldaan te hebben, hebben wij de eer te zijn. Uw Hoogerw. dw. dienaren,

(w.g.) A. Lagerweij W.zn. Voorz.

C. W. du Toit. N. M. S. Prinslo

M. J. Willemse. A. D. W. Wolmarans.

A. J. de Lange. Jac. van Belkum, Scriba.

Voor eensluitend afschrift:

A. Lagerweij Wz.

Vice voorzitter van de Alg. Verg. der N.H.K. in de Z.A.R.
Heidelberg, 22 April 1898.